

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA BRALNIH NAVAD ŠTUDENTOV EKONOMSKE
FAKULTETE IN PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠAVE**

Ljubljana, februar 2013

ANA SOVDAT

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Ana Sovdat, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom Analiza bralnih navad študentov Ekonomske fakultete in priporočila za izboljšave, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Tomažem Kolarjem.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD	1
1 VEDENJE PORABNIKOV	2
1.1 Sodobni porabniki	2
1.2 Dejavniki, ki vplivajo na vedenje porabnikov	4
1.2.1 Kulturni dejavniki	4
1.2.2 Družbeni dejavniki	5
1.2.3 Osebni dejavniki	6
1.2.4 Psihološki dejavniki	7
1.3 Segmentacija.....	10
1.4 Navade in vsakdanje prakse	11
2 BRANJE IN BRALNE NAVADE.....	13
2.1 Opredelitev branja	14
2.2 Pomen branja	15
2.3 Vrste branja.....	17
2.4 Branje študijske literature.....	18
2.5 Digitalizacija in elektronske knjige	21
3 OBSTOJEČE RAZISKAVE S PODROČJA BRALNIH NAVAD.....	25
3.1 Branje in druge aktivnosti	25
3.2 Bralne navade študentov glede branja študijske literature	27
3.3 Študenti in uporaba elektronskih gradiv	30
3.4 Povzetek ugotovitev	32
4 RAZISKAVA O BRALNIH NAVADAH ŠTUDENTOV EKONOMSKE FAKULTETE	33
4.1 Cilj in raziskovalna vprašanja.....	33
4.2 Metodologija.....	34
4.3 Vzorec.....	36
4.4 Analiza rezultatov	37
4.4.1 Branje in druge prostočasne aktivnosti	37
4.4.2 Bralne navade glede branja študijske literature	38
4.4.3 Elektronska študijska gradiva	45
4.4.4 Študijska literatura, študij in prihodnost	47
4.5 Omejitve	48
5 POVZETEK UGOTOVITEV IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVE.....	49
SKLEP	55
LITERATURA IN VIRI	57
PRILOGE	

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Glavne ugotovitve že opravljenih raziskav</i>	33
<i>Tabela 2: Vzorec</i>	37

UVOD

»Če ne bomo brali, nas bo pobralo,« je pred leti dejal Tone Pavček v parlamentu nove, samostojne slovenske države (Košir, 2010). Branje je danes izredno aktualna tema, saj raziskave kažejo, da je ogrožena aktivnost, upadanje branja pa je najbolj izrazito pri mladih.

Nizke stopnje prebrane študijske literature na fakultetah ne predstavljajo zanemarljivega problema. Med študenti pa ne ugotavljajo le upadanja količine, temveč tudi kakovosti branja študijske literature (Berry, Cook, Hill & Stevens, 2011, str. 37–38). Poznavanje bralnega vedenja študentov je tako bistven dejavnik na poti k izboljšavam bralnih navad mladih. Kljub temu na področju slovenskih univerzitetnih šol nisem zasledila širše obravnave omenjenega problema.

S trženjskega vidika v nalogi obravnavam vedenje porabnikov, ki se osredotoča na obnašanje porabnikov pred, med in po nakupu izdelka ali storitve. Vedenje porabnikov zajema mnogo več kot le odgovor na vprašanje, kaj in zakaj kupujemo. Osredotočenje na to, kako porabniki uporabljajo izdelke, postaja vedno bolj pomembno (Solomon, 2011, str. 7). V današnjem, stalno se spreminjajočem svetu je izredno pomembno poznavanje ter razumevanje porabnikov, saj le na tak način lahko uspešno zadovoljujemo njihove potrebe in želje. Če želimo porabnike razumeti, je potreben pogled skozi njihove oči in ugotavljanje, kako ljudje počnejo stvari (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 81–83).

V magistrski nalogi proučujem bralne navade med študenti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Namen dela je proučiti vedenje študentov glede bralnih navad s teoretičnega in praktičnega vidika. Pri tem se osredotočam predvsem na branje študijske literature.

Zanima me, ali študenti berejo učno literaturo, kako in zakaj. Zanima me tudi odnos študentov do branja preko digitalnih medijev in elektronskih knjig. Osnovni cilj naloge je s pomočjo analize bralnih navad študentov podati glavne ugotovitve in priporočila za izboljšave bralnih navad študentov. Podam predloge glede oblikovanja učne literature in opišem morebitna opažanja glede novih trendov na področju branja preko digitalnih medijev.

Za pridobitev informacij o bralnih navadah študentov uporabim kvalitativno raziskovanje. Poleg sekundarnih podatkov uporabim tudi primarne vire podatkov, ki jih pridobim s pomočjo intervjujev.

Magistrsko delo je sestavljeno iz dveh delov, teoretičnega in raziskovalnega. Najprej obravnavam področje vedenja porabnikov. Predstavim značilnosti sodobnih porabnikov, kulturne, družbene, osebne in psihološke dejavnike, ki vplivajo na vedenje porabnikov, segmentacijo ter teoretični vidik navad in vsakdanjih praks. V drugem poglavju se

osredotočim na branje in bralne navade. Opredelim branje in njegov pomen, predstavim različne vrste branja ter značilnosti branja študijske literature, vse do digitalizacije in elektronskih knjig. V tretjem poglavju predstavim ugotovitve že opravljenih raziskav s področja bralnih navad. Sledi raziskovalni del, v katerem najprej opredelim cilj raziskave in predstavim raziskovalna vprašanja. V naslednjem podpoglavju predstavim metodologijo in vzorec ter nato izvedem analizo podatkov, pridobljenih s pomočjo intervjujev med študenti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Zatem predstavim še omejitve raziskave. V zadnjem poglavju povzamem glavne ugotovitve, jih primerjam z rezultati že opravljenih raziskav in predstavim predloge zaboljšave.

1 VEDENJE PORABNIKOV

Vedenje porabnikov se nanaša na preučevanje procesov, vključenih v izbiro, nakup, uporabo ali odstranitev izdelkov, storitev, idej ali izkušenj, z namenom zadovoljevanja potreb in želja porabnikov. Vedenje porabnikov obravnava več kot le vprašanje, kaj in zakaj kupujemo. Osredotoča se tudi na to, kako porabniki uporabljajo izdelke. Vedenje porabnikov je namreč proces, ki vključuje porabnika in njegovo obnašanje pred nakupom, med njim in po njem (Solomon, 2011, str. 7).

Vedenje porabnikov je podkategorija trženja in gre za razmeroma mlado področje znanstvenoraziskovalnega proučevanja, ki se je v zadnjih petdesetih letih izjemno razvilo (Vida et al., 2010, str. 10–11). Področje je interdisciplinarno, saj združuje različne vede, ki se osredotočajo na porabnike kot posameznike ali pa na skupne značilnosti skupin ljudi: razvojno, klinično in eksperimentalno psihologijo, človeško ekologijo, sociologijo, mikroekonomijo, makroekonomijo, demografijo, kulturno antropologijo, socialno psihologijo in druge vede (Solomon, Bamossy, Askegaard & Hogg, 2006, str. 7–24).

1.1 Sodobni porabniki

V zadnjem času se na področju trženja uveljavljajo novi pristopi, ki so posledica sprememb v vedenju porabnikov in trgov (Piercy, 2009, str. 48). Porabniki imajo danes popolnoma drugačno vlogo, kot so jo imeli nekoč. Današnji porabnik se je iz izoliranega, nepoučenega in pasivnega porabnika razvil v povezanega, informiranega in aktivnega porabnika dobrin (Pralhalad & Ramaswamy, 2004, str. 2–5). Na tovrstne razlike imajo velik vpliv razširjena uporaba interneta in drugih medijev ter napredki v informacijski tehnologiji, ki so povzročili digitalno revolucijo, ki vpliva tako na podjetja kot na porabnike (Wikström, 1996, str. 17).

Današnji porabniki se bistveno razlikujejo od porabnikov v preteklosti, zato se skozi čas spreminja tudi njihovo vedenje. Danes pogosto govorimo o sodobnih oz. novih porabnikih. Ti porabniki so močnejše vpleteni v procese nakupnega vedenja, vendar so bolj neodvisni in

individualistični, zato pri izdelkih pogosto iščejo avtentičnost. O izdelkih želijo biti dobro informirani, vendar veliko poudarka namenjajo verodostojnosti informacij (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 81–83).

Poznamo različne generacije, ki jih v trženju opisujemo glede na njihove značilnosti in njihovo vedenje (Cambal & Zibrinova, 2011, str. 1571). O novi generaciji govorimo, ko se vzorci vedenja in načini delovanja močno spremenijo (Špiler Božič, 2010). Generacijo, ki je prva odraščala v digitalni oz. internetni dobi, najpogosteje imenujemo generacija Y, v angleškem jeziku se pogosto pojavljajo tudi izrazi »Millennial Generation«, »Echo Boomers«, »iGeneration« ali »Net generation«. Gre za osebe, rojene med letoma 1982 in 2002, ki so odraščale v novem svetu, za katerega je značilno mreženje, vizualna bogatost, digitalne komunikacije in obilo informacij (Pletka, 2007, str. 27–29). Za pripadnike generacije Y je značilno, da imajo visoka pričakovanja, so ambiciozni, samozavestni in neodvisni. Cenijo svobodo in prilagodljivost, radi imajo izzive, a se hitro naveličajo. So tekmovalni, radovedni, inovativni, pa tudi neodgovorni, nepotrpežljivi in muhavi (Cambal & Zibrinova, 2011, str. 1571–1572). Generacija Y se je med odraščanjem soočila s številnimi vojnami, terorističnimi napadi in naravnimi katastrofami, kar jih je privedlo do spoznanja, da je življenje nepredvidljivo in mogoče tudi zelo kratko. Zaradi tega cenijo izpolnjeno življenje in hočejo živeti za ta trenutek (Špiler Božič, 2010). Cambal in Zibrinova (2011, str. 1571–1572) pravita, da pripadniki generacije Y ne zaupajo oglaševanju, pri nakupnem procesu pa so jim pomembne praktične in jasne informacije. Želijo uporabne, sofisticirane in zanimive izdelke, ki imajo dober dizajn ter se ujemajo z njihovim življenjskim slogom. Proizvajalci se morajo zavedati, da kar je danes dobro, bo lahko že jutri zamenjano z nečim novim. Gregory (2008, str. 267) navaja, da je za generacijo Y značilna informacijska miselnost; od predhodnih generacij se razlikujejo v tem, da so odraščali v digitalni kulturi in so zato bolj odprti za sprejemanje novih tehnologij in medijev.

Novim porabnikom postaja čas vse bolj dragocena dobrina. V vsakodnevnem napornem življenju občutijo pomanjkanje časa, zato cenijo možnost nakupovanja 24 ur dnevno, kar jim omogoča nakupovanje preko spleta (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 81–83).

Prav spletno nakupovanje predstavlja eno izmed pomembnejših sprememb današnjih nakupnih navad. Delež nakupov preko spleta se povečuje in postopoma nadomešča ali tudi zamenjuje nakupe v fizičnem okolju. Splet pogosto predstavlja le en vir neformalnih in formalnih komunikacijskih poti, saj veliko porabnikov na spletu išče informacije, dejanski nakup pa opravijo v fizičnem okolju. Porabnike, ki tudi dejanski nakup opravijo v spletnem okolju, imenujemo spletni porabniki (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 91–92).

Prednosti spletnega nakupovanja za sodobne porabnike so predvsem priročnost in ekonomičnost, saj lahko nakup preko spleta opravimo kadar koli in skoraj kjer koli. Zbiranje in primerjava informacij sta hitrejša, prav tako celoten postopek nakupa, kar

porabnikom omogoča prihranek časa. Tudi dostava je večinoma hitra in enostavna. Kot slabost lahko navedemo pomanjkanje varnosti in zasebnosti pri spletnem nakupovanju, prav tako nimamo možnosti, da bi vnaprej preizkusili ali preverili izdelek (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 91–92).

Model procesa spletnega nakupnega vedenja je sestavljen iz podobnih stopenj kot običajni model nakupnega vedenja porabnikov. Omenim naj še, da so določene vrste izdelkov bolj primerne za spletno prodajo kot druge. Kot bolj primerne lahko izpostavimo knjige in revije, elektronsko izobraževanje, izdelke in storitve, povezane s potovanji, računalnike in sorodne izdelke, avtomobile in avtomobilske dele, oblačila in dodatke, kozmetiko, športne pripomočke in drugo (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 91–92).

Poznavanje vedenja pripadnikov generacije Y in njihovih značilnosti je pomembno, vendar je to le eden izmed elementov, ki prispeva k uspehom novodobnega trženja (Cambal & Zibrinova, 2011, str. 1571–1572). Zaradi vseh sprememb se spreminja tudi proučevanje porabnikov, vse bolj pomemben postaja odgovor na vprašanje, kako ljudje počnejo stvari. Ključen je pogled skozi oči porabnika, ki omogoča razumevanje porabnikov bolj v globino. Z uporabo tradicionalnih pristopov trženjskega raziskovanja lahko spregledamo možnosti, ki jih nudijo novejši pristopi. Takšen primer je na primer uporaba etnografije ali antropologije, ki omogočata razkritje dejstev, ki pri običajnih raziskavah ostanejo skrita. Raziskovanje se nagiba k boljšemu poznavanju in razumevanju, kako se porabniki obnašajo ter kako živijo in uporabljajo izdelke v vsakdanjem življenju (Piercy, 2009, str. 236–239).

1.2 Dejavniki, ki vplivajo na vedenje porabnikov

Na vedenje porabnikov vplivajo **notranji** in **zunanji dejavniki**. Razvrščanje dejavnikov je v določenih primerih težavno, saj so nekateri notranji procesi odvisni tudi od dejavnikov iz okolja. K zunanjim dejavnikom štejemo družbene in fizične dražljaje iz okolja, vendar je pri trženju bolj kot njihovo objektivno merjenje pomembno porabnikovo subjektivno zaznavanje okolja in njegovih značilnosti (Vida et al., 2010, str. 129). Zunanji dejavniki zajemajo **kulturne dejavnike**, izmed katerih predstavim kulturo in družbene razrede, ter **družbene dejavnike**, izmed katerih predstavim referenčne skupine ter vloge in status v družbi. Notranje dejavnike delimo na osebne in psihološke. K **osebnim dejavnikom** štejemo osebnost, samopodobo in življenjski slog, k **psihološkim dejavnikom** pa motivacijo, zaznavanje, učenje ter prepričanja in stališča (Kotler, 2004, str. 183–199).

1.2.1 Kulturni dejavniki

Konečnik Ruzzier (2011, str. 85) opredeli **kulturo** kot »sklop vrednot, prepričanj, preferenc in vedenja, ki ga posameznik sprejema v neki družbi.« Je najosnovnejši dejavnik, ki vpliva na človekove želje in vedenje. Elementi kulture so znanje, umetnost, verovanje in

navade, ki se prenašajo iz roda v rod. Kultura se prilagaja okolju, zato je za tržnike pomembno, da spremljajo kulturne spremembe v družbi in ustrezno prilagajajo svojo ponudbo. Vida et al. (2010, str. 135) pravijo, da kultura ni genetsko pogojena, temveč je rezultat procesa socializacije, ki ga lahko poimenujemo tudi proces učenja kulture.

Kultura ima močan vpliv na porabnike, saj določa pomen, ki ga porabniki v določeni družbi pripisujejo izdelkom, storitvam, blagovnim znamkam in dejavnostim. Izredno pomembna sta vloga in pomen posameznih dejavnosti, ki so na primer ponekod samoumevne, druge pa sploh niso sprejete. Kultura lajša komunikacijo in način kodiranja sporočil, saj so ljudje znotraj določene kulture enotni glede simbolnih in kulturnih pomenov (Vida et al., 2010, str. 131–133).

Družbeni razredi so primer stratifikacije v družbi. Gre za hierarhično razvrščene trajne in homogene skupine v družbi, ki jih opredelimo z različnimi kazalci, kot so na primer dohodek, poklic, izobrazba in vrednote. Člani določenega družbenega razreda imajo podobne vrednote, vedenje in interese, ki pa se v primerjavi s preostalimi družbenimi razredi razlikujejo (Kotler, 2004, str. 184).

1.2.2 Družbeni dejavniki

Referenčne skupine imajo pomembno vlogo pri prenašanju kulturnih pomenov, subkultur in družbenega razreda na posameznika. Referenčne skupine lahko opredelimo kot skupine oseb, ki s svojimi vrednotami, stališči, vedenjem in normami pomembno vplivajo na posameznikovo vedenje, vrednotenje in želje (Vida et al., 2010, str. 165). Referenčne skupine lahko na posameznika vplivajo posredno ali neposredno.

Pripadnostne skupine na porabnike vplivajo neposredno, in sicer ločimo primarne in sekundarne skupine. S primarnimi skupinami imajo posamezniki pogoste in neformalne stike. Sem spadajo prijatelji, sodelavci in družina. Prav slednja ima na posameznika največji vpliv. Družina je lahko izvorna (porabnikovi starši, bratje, sestre) ali ustvarjena (porabnikov parter in njuni otroci) (Kotler, 2004, str. 184–188). Družina ima velik vpliv na oblikovanje posameznikovih bralnih navad, in sicer že v predšolskem obdobju otroka. Odnos staršev do knjig namreč pomembno vpliva na razvoj posameznikovih bralnih navad (Močnik, 2009). Sekundarne skupine so bolj formalne, posamezniki pa imajo z njimi občasne stike. K sekundarnim skupinam lahko uvrstimo verske skupnosti, poklicna združenja in podobno (Kotler, 2004, str. 186–187). Na porabnike vplivajo tudi **aspirativne (želene) skupine**, ki jim posameznik ne pripada, a si to želi, ter **disociativne (neželene) skupine**, ki se jih ljudje izogibajo oz. jih zavračajo (Vida et al., 2010, str. 166–167). V referenčnih skupinah imajo pomembno vlogo mnenjski voditelji, ki s svojim neformalnim posredovanjem informacij vplivajo na vedenje preostalih članov skupine (Schiffman & Kanuk, 2007, str. 482–483).

Posameznikovo mesto v skupini lahko opredelimo z **vlogo** in **statusom**. Vloga obsega aktivnosti, ki naj bi jih posameznik opravljal, vsaki vlogi pa pripada določen status. Izbira izdelka običajno odraža vlogo in status porabnika v družbi (Kotler, 2004, str. 189).

1.2.3 Osebni dejavniki

Kotler (2004, str. 193) **osebnost** definira kot »splet psiholoških lastnosti, ki povzročijo, da se oseba na določene dražljaje v okolju vedno znova odziva enako ali podobno«. Osebnostne značilnosti posameznikov so na primer ambicioznost, radovednost, ekstravertnost, odgovornost, družabnost in drugo. Posamezniki se med seboj razlikujejo glede na skupek osebnostnih lastnosti, vsaka osebnost je namreč edinstvena.

Napovedovanje vedenja porabnikov na osnovi posameznikove osebnosti je pogosto neustrezno. V realnem življenju se namreč lahko značilnosti posameznikov v času spreminjajo, hkrati pa se posamezniki v različnih okoliščinah različno vedejo (Vida et al., 2010, str. 114–115).

Omenjeno težavo delno rešuje McAdamsov trismerni model osebnosti. Osebnost lahko opredelimo kot posameznikove vzorce doslednega odzivanja na okolje, ki jih povzročajo notranje značilnosti posameznika. McAdamsov trismerni model osebnosti pa poleg notranjih značilnosti dodaja tudi osebne usmeritve in življenjsko zgodbo. Osebne usmeritve se nanašajo na posameznikove cilje, ki vključujejo ambicije (kaj želimo narediti), osebne projekte (skupek dejanj, ki vodi do življenjskih ciljev) ter posameznikove življenjske naloge (reševanje temeljnih življenjskih problemov v določenem življenjskem obdobju). Ljudje ustvarjamo življenjske zgodbe, da bi razumeli svet, v katerem živimo, in svojo vlogo v njem. Življenjske zgodbe lahko razumemo kot način razmišljanja in sporočanja, kdo smo, kako smo postali to, kar smo, ter kaj bo z nami v prihodnosti. Življenjske zgodbe so tako povezane z oblikovanjem posameznikove identitete, del tega pa predstavljajo tudi izdelki in storitve (Vida et al., 2010, str. 113–115).

Na vedenje bolj kot porabnikove splošne osebnostne lastnosti vpliva porabnikova samopodoba (Ule & Kline, 1996, str. 190). Vida et al. (2010, str. 116) pravijo, da je **samopodoba** oprijemljiv element identitete posameznika. Lahko jo opredelimo kot skupek posameznikovih čustev in misli do samega sebe.

Kotler (2004, str. 195) loči različne samopodobe posameznika. Dejanska samopodoba, ki definira, kako vidimo samega sebe, se lahko razlikuje od idealne samopodobe, ki opredeljuje, kako bi radi videli samega sebe. Prav tako je lahko različna od družbene samopodobe, ki kaže, kako nas po našem mnenju vidijo drugi.

S posameznikovo samopodobo povezujemo življenjski slog, saj medsebojno vplivata drug na drugega (Ule & Kline, 1996, str. 210). **Življenjski slog** lahko opredelimo kot

posameznikov način življenja, ki se odraža v njegovih aktivnostih (na primer šport), interesih (na primer klasična glasba) in mnenjih (na primer glede politike) (Solomon, Marshall & Stuart, 2008, str. 154–155). Ule in Kline (1996, str. 210) razlagata, da gre pri življenjskem slogu za relativno stalne vzorce, vendar se lahko življenjski slog zaradi vplivov iz okolja sčasoma spreminja.

Pri sodobnem raziskovanju življenjskega sloga se uporablja lestvica AIO (angl. *Activities, Interests, Opinions*), ki upošteva porabnikove aktivnosti, interese in mnenja. Na osnovi omenjenih spremenljivk lahko oblikujemo tipologije, ki porabnike razvrstijo v segmente (Vida et al., 2010, str. 125). Kot primer lahko navedem aktivnost: vsak teden berem predpisano študijsko gradivo; interes: zanima me področje trženjskega raziskovanja, ter mnenje: branje zaslona ni primerno za daljša besedila.

Življenjski slog obravnava dejansko vedenje posameznika, zato ga lahko neposredno opazujemo. V nasprotju z osebnostjo in samopodobo je neposredno povezan z dejansko porabo izdelkov in storitev, zato je življenjski slog pogosto bolj uporaben in oprijemljiv koncept v raziskovanju vedenja porabnikov (Vida et al., 2010, str. 124).

1.2.4 Psihološki dejavniki

Eno pomembnejših vprašanj pri raziskovanju vedenja porabnikov je vprašanje »zakaj«. Zanima nas, zakaj se porabniki vedejo tako, kot se, in kakšni so vzroki njihovega vedenja. Odgovor na vprašanje nam daje motivacija in čeprav je vprašanje osnovno, je odgovor lahko izjemno zahteven (Vida et al., 2010, str. 73–74).

Motivacijo lahko predstavimo z motivacijskim procesom. Motivacijski proces se začne s potrebo, ki jo sprožijo notranji ali zunanji dražljaji. Potreba označuje neravnovesje oz. napetost in ko postane potreba dovolj močna, se spremeni v motiv. Motive lahko opredelimo kot vse tiste dejavnike, ki porabnika ženejo k zadovoljitvi potrebe. Porabnik teži k aktivnostim, s katerimi bo dosegel svoj cilj in sprostil napetost ter tako zadovoljil potrebo. S tem posameznik doseže stanje ravnotežja, vendar se motivacijski proces le redko konča na tej točki. Običajno se pri posamezniku pojavijo nove ali enake potrebe in začne se naslednji krog motivacijskega procesa, ki se vrti v nedogled (Kotler, 2004, str. 195; Vida et al., 2010, str. 73–74).

Vedenje porabnikov je lahko posledica notranjih gonov, zaradi katerih posameznik teži k zmanjševanju napetosti. Po **teoriji pričakovanj** pa imajo velik pomen pri zadovoljevanju potreb posameznikovi cilji in pričakovanja. Vedenje v tem primeru izhaja iz razumevanja posledic, ki jih določeno vedenje prinaša, in ni le posledica notranjih gonov. Treba se je tudi zavedati, da pričakovanja in cilji porabnikov niso stalni, temveč se spreminjajo (Vida et al., 2010, str. 77–78).

Obstajajo različne teorije človekove motivacije. **Maslowova hierarhija potreb** razvršča potrebe v pet ravni, od najbolj do najmanj nujnih. Ljudje moramo naprej zadovoljiti najnujnejše, fiziološke potrebe. Šele ko te zadovoljimo, se pomaknemo na naslednjo raven, ki vključuje potrebe po varnosti. Tem sledijo potrebe po pripadnosti, ego potrebe in na najvišji ravni potrebe po samouresničevanju. Z branjem zadovoljujemo potrebe na vseh ravneh, z izjemo prve ravni, torej fizioloških potreb. Maslowova hierarhija potreb predstavlja poenostavljeno razlago potreb, ne gre pa je jemati za univerzalno (Vida et al., 2010, str. 79).

McGregor s teorijo X in Y razlaga motivacijo v poslovnem svetu, njegove ugotovitve pa lahko apliciramo tudi na motivacijo za izobraževanje. Teorija X pravi, da si ljudje običajno ne želijo delati, za delo jih je treba prepričati ali celo prisiliti. Teorija Y pravi nasprotno, in sicer da si ljudje že po naravi želijo delati učinkovito. Če predavatelji študente obravnavajo glede na teorijo X, menijo, da imajo študenti le malo želje po učenju, da so po naravi leni in si želijo zmanjšati obseg predpisanega gradiva. Po teoriji X študentje želijo, da se jih usmerja, nočejo biti sami odgovorni za učenje, profesor pa predstavlja vir informacij, ki jih mora prenašati na študente. Veliko študentov naj ne bi bilo sposobnih predelati gradiv, pričakujemo lahko tudi nižje ocene. Nasprotno velja za teorijo Y, ki študentov ne obravnava kot lene. Po teoriji Y naj bi bilo učenje za študente naravno, tako kot na primer zabava ali počitek. Študenti naj bi bili usmerjeni k doseganju učnih ciljev, saj jih samozadovoljstvo z učenjem zavezuje k temu. Študentje sami po sebi sprejemajo odgovornost za učenje. Za študente so značilne ustvarjalnost, domišljija in iznajdljivost, navedene lastnosti uporabljajo tudi pri učenju. Intelktualni potencial večine študentov je v razredu le delno uporabljen. Po teoriji Y je učno okolje veliko bolj odprto in naklonjeno razpravam. Več je interakcije, manj pa je striktnosti organiziranosti, kako naj bi predavanje potekalo. Vloga študentov med predavanji je večja, njihovi odzivi pa zaželeni. Pri predavanjih, za katere je značilna teorija X, pa je profesor edini aktiven član v razredu (Markwell, 2004, str. 323–325).

Motivacija spodbuja porabnike k dejanjem, ki pa so močno odvisna od porabnikovega zaznavanja okoliščin, v katerih se nahaja. Vida et al. (2010, str. 28) proces **zaznavanja** opredeljujejo kot sprejemanje, organiziranje in interpretacijo dražljajev oz. informacij v celovito sliko. Na zaznavanje vplivajo lastnosti dražljajev, ki jim je porabnik izpostavljen, okolje in lastnosti porabnika. Schiffman in Kanuk (2007, str. 151–153) razlagata, da lahko ljudje enake dražljaje kljub istim pogojem zaznavamo popolnoma različno. Zaznavanje je individualen proces, ki ne temelji na objektivni realnosti, temveč posamezniki resničnost zaznavajo na osnovi svojih vrednot, želja, potreb in izkušenj. Pri proučevanju vedenja porabnikov imajo zato posameznikove zaznave večji pomen kot objektivna resničnost, porabniki namreč ukrepajo na osnovi svojih zaznav.

Osnovni pogoj za zaznavo je izpostavljenost, ki omogoča dražljajem, da delujejo na človekova čutila (Vida et al., 2010, str. 28–29). Ljudje zaznavamo dražljaje preko vida,

sluha, vonja, otipa in okusa (Kotler et al., 2003, str. 215). Porabniki zaradi vsakodnevne izpostavljenosti veliki količini informacij postajajo selektivni. Psihologi ločijo tri vrste selektivne zaznave, in sicer selektivno izpostavljenost, selektivno pozornost in selektivno interpretacijo. Za **selektivno izpostavljenost** je značilno, da porabniki aktivno iščejo njim vsečne informacije in se izogibajo bolečim ali ogrožajočim sporočilom. Vsakodnevno smo izpostavljeni ogromni količini dražljajev, le del pa jih zaznamo (Vida et al., 2010, str. 41). Le določeni dražljaji zbudijo našo pozornost, kar imenujemo **selektivna pozornost** (Kotler, 2004, str. 197). S pomočjo selektivne pozornosti porabniki razporejajo svojo usmerjenost, bolj pa se zavedajo tistih dražljajev, ki nudijo rešitve za njihove potrebe in interese. Dražljaji, ki pritegnejo našo pozornost, so lahko interpretirani na drugačen način, kot je bilo zamišljeno s strani tržnikov. V tem primeru gre za **selektivno interpretacijo**, saj si nove informacije razlagamo na osnovi obstoječih prepričanj in znanj (Vida et al., 2010, str. 41). Kotler (2004, str. 197) omenja še **selektivno ohranjanje**, za katero je značilno, da si bolj verjetno zapomnimo stvari, ki potrjujejo naša prepričanja in stališča (Kotler, 2004, str. 197).

Učenje je psihološki proces, ki ima v trženju pomembno vlogo. Večina vedenja, tako vsakdanjega kot tistega, povezanega s potrošnjo, je namreč naučena oz. priučena (Vida et al., 2010, str. 49). **Učenje** je »sprememba porabnikovih zaznavanj, stališč in vedenja, ki so posledica prejšnjih izkušenj in vedenja v podobnih situacijah« (Hogg & Lewis v Vida et al., 2010, str. 50). Posamezniki se lahko učijo namerno ali pa slučajno, brez da bi hoteli (Damjan & Možina, 2002, str. 60). Dve glavni veji učenja predstavljajo teorije vedenjskega učenja, ki obravnavajo učenje s pogojevanjem, ter teorije kognitivnega učenja, ki obravnavajo kognitivno učenje (Vida et al., 2010, str. 50). Teorije vedenjskega učenja zagovarjajo, da je učenje rezultat odzivov na zunanje dogodke. Porabniki iz okolja sprejemajo dražljaje in se nanje odzivajo. Kognitivno učenje bolj poudarja pomen notranjih procesov, človek pa predstavlja reševalca problemov. Medtem ko so za kognitivno učenje ključni miselni procesi, je pri učenju s pogojevanjem večji poudarek na ponavljanju in asociacijah (Vida et al., 2010, str. 50–59).

Tržniki s pomočjo učenja ugotavljajo, kaj spodbuja porabnika, da si zapomni oglas ali blagovno znamko, kako se porabniki naučijo kupovati novosti, kakšne so povezave med navadami in dejanji pri vedenju in drugo (Damjan & Možina, 2002, str. 60). Učenje torej predstavlja pomemben element pri proučevanju vedenja porabnikov. Produkt učenja je znanje, ki se zaradi dražljajev iz okolja neprestano obnavlja ali spreminja, kar vpliva na vedenje posameznikov v podobnih situacijah v prihodnosti (Solomon et al., 2006, str. 62).

Na vedenje porabnikov močno vplivajo tudi prepričanja in stališča. Kotler (2004, str. 198) opredeljuje **prepričanje** kot opisno zamisel porabnika o nečem. Vida et al. (2010, str. 93) pravijo, da se porabnik pri prepričanjih sklicuje na dejstva, kljub temu da lahko sploh nima logičnih argumentov zanje. Medtem ko so prepričanja osnovana zgolj na spoznavni komponenti, stališča temeljijo na spoznavni, čustveni in vedenjski komponenti. **Stališča** so

naučena in predstavljajo porabnikovo trajno pozitivno ali negativno naravnost do določenega objekta. Kotler (2004, str. 199) poudarja, da so stališča trajna in jih je težko spreminjati, predvsem zato, ker ustvarjajo prihranke pri razmišljanju in energiji.

Stališča do nekega objekta naj bi se razvila, preden posameznik izvede dejanje, povezano z objektom. Obstajajo pa tudi druge teorije, ki pravijo, da stališča sledijo vedenju. Postavlja se tudi vprašanje, ali so porabnikova stališča in njegovo vedenje dejansko skladni med seboj. Določene raziskave namreč kažejo na nizko povezanost med vedenjem in stališči. Na skladnost stališč in vedenja vplivajo različni dejavniki, kot so na primer intenzivnost stališč (kako močna je zavezanost stališču), situacijski dejavniki, razpoložljivost izdelkov, vpliv drugih ljudi in podobno (Vida et al., 2010, str. 106–107).

1.3 Segmentacija

Segmentacijo lahko opredelimo kot deljenje trga na tržne segmente. Tržni segment sestavljajo porabniki s podobnim skupkom želja. Segmentacija tržnikom omogoča učinkovitejše razporejanje sredstev, namenjenih tržnemu komuniciranju, ter upravljanje z ostalimi elementi trženjskega spleta. Poznavanje segmentov namreč omogoča prilagajanje izdelka, cene, tržnih poti in tržnega komuniciranja željam in zahtevam porabnikov. Segmentacija pa lahko vodi tudi do inovacij (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 99–100).

Schiffman in Kanuk (2007, str. 46–47) pravita, da je prvi korak pri segmentiranju izbira primernih kriterijev, na osnovi katerih bomo segmentirali trg. Opredeljujeta devet glavnih kategorij porabnikovih značilnosti, ki predstavljajo osnovo za segmentiranje:

- geografska segmentacija (regija, velikost mesta, podnebje);
- demografska segmentacija (starost, spol, dohodek, izobrazba, poklic);
- psihološka segmentacija (potrebe, motivi, osebnost, zaznave, stališča);
- psihografska segmentacija (življenjski slog);
- družbeno-kulturna segmentacija (kultura, religija, subkultura, družbeni razred, življenjski cikel družine);
- segmentacija glede na porabo (stopnja porabe, stopnja zavedanja, zvestoba blagovni znamki);
- segmentacija glede na situacijo uporabe (čas, priložnost, lokacija);
- segmentacija glede na koristi;
- hibridna segmentacija (kombinacija več osnov).

Tržniki se velikokrat odločajo za hibridno segmentacijo (na primer kombinirajo demografske in psihografske spremenljivke). Uporaba več osnov lahko namreč omogoča boljše opredeljene segmente kupcev (Schiffman & Kanuk, 2007, str. 62). Tradicionalni pristop k oblikovanju segmentov najprej opredeli, kdo so porabniki (s pomočjo opisnih

spremenljivk), in nato opredeli, kaj si porabniki želijo oz. kaj počnejo (s pomočjo vedenjskih spremenljivk). Bolj primeren je t. i. post-hoc pristop, pri katerem začnemo z odzivom, torej najprej definiramo potrebe oz. vedenje in ga opredelimo z vedenjskimi spremenljivkami. Šele nato sledi opis segmentov. Najprej je torej treba poiskati razlike v vedenju porabnikov oz. razlike glede njihovih odzivov, potem pa te razlike uporabimo za opredelitev segmentov. V prvem koraku opredelimo vedenjske spremenljivke, v drugem pa še opisne spremenljivke (Žabkar, 2010).

1.4 Navade in vsakdanje prakse

Navade opredelimo kot ustaljene prakse, vedenje, ki ga pogosto ponavljamo, oziroma avtomatske odzive na določene situacije. Pri navadah gre za rutinsko vedenje, ki ga ljudje ponavljajo zaradi njegove preprostosti, udobnosti ali zadovoljitve določenih potreb. S pomočjo navad v vsakdanje življenje vnašamo red. Gre za nenamerne rutine, ki oblikujejo temelj vsakdanjega življenja. Brez navad bi bilo potrebno načrtovanje, zavestno vedenje in nadzorovanje vseh dejanj, začenši z oblačenjem navsezgodaj zjutraj. Navade so naučene in postanejo avtomatske, brez da bi se oseba zavestno zavedala izvajanja. Navade vzbujajo dražljaji, ki so močno podobni dražljajem, ki smo jih večkrat izkusili v preteklosti. Veliko novih stvari v življenju se naučimo z razvijanjem navad. Posamezniki preizkušajo ustreznost različnih vedenj kot odgovorov na ponavljajoče se dražljaje. Prej ali slej določeno vedenje pripelje do pozitivnega rezultata. Če se vzorci dražljajev ponavljajo dovolj pogosto in če nas vedenje dovoljkrat pripelje do dobrega rezultata, se posameznik nauči uporabe enakega vedenja, kadar izkusi znane dražljaje. Med navadami in nagonskimi dejanji lahko najdemo nekaj podobnosti, saj so tako navade kot nagoni predvsem avtomatski. Odzivi pri navadah so hitrejši od odzivov pri bolj zavestnih dejanjih, vendar vseeno počasnejši kot pri nagonih (Burns, 2011; Habitual Behaviour, 2012; Neal, Wood & Quinn, 2006, str. 198).

Večino vsakdanjih dejanj, ki jih ljudje izvajamo, lahko opredelimo kot navade. Sem spadajo vožnja z avtomobilom, uporaba noža, način oblačenja majice in podobno. K navadam prav tako spada branje, pisanje, govorjenje in poslušanje. Tudi tukaj gre za naučene odzive, ki jih avtomatsko izvajamo (Burns, 2011). Ob ponavljajočem vedenju, ki utrjuje zadovoljstvo, moč navad narašča. Ko določeno vedenje opišemo kot navado, zanj velja, da ljudje potrebujejo malo informacij pri odločanju, predvidevanja na osnovi namer so slaba, vedenje pa je odvisno tudi od situacijskih dejavnikov. Ljudje z močnimi navadami iščejo malo informacij pri svojih odločitvah glede vedenja, v nasprotju z ljudmi, katerih navade so šibke. Za močne navade prav tako velja, da namere posameznikov redko napovedujejo vedenje. Za novo ali redko uporabljeno vedenje pa velja, da ga lahko bolj verjetno napovemo s pomočjo namer posameznikov. Ko določeno vedenje postane navada, imajo namere zelo majhen vpliv na dejansko izvedbo. Na navade imajo velik vpliv situacijski dejavniki. V stabilnih, poznanih situacijah se navade običajno krepijo. Tako je navade lažje spreminjati, ko se spremenijo situacijski dejavniki, v katerih se navada

običajno pojavlja (Riet, Sijtsema, Dagevos & De Bruijn, 2011, str. 587). Neal et al. (2006, str. 201–202) pravijo, da ljudem večkrat spodleti pri spreminjanju navad. Kljub temu da imajo močno voljo, moč situacije prevlada in sproži že znane, ustaljene odzive. Zaradi navad tako nadalje počnemo, kar smo do sedaj in na enak način, kljub najboljšim namenom, da bi se odzvali drugače. Tudi Burns (2011) meni, da ko enkrat osvojimo določene navade, jih težko premagamo. Ta lastnost navad je koristna pri pozitivnih navadah, lahko pa je pogubna pri negativnih navadah, kot je na primer kajenje. Spremembe glede vsakdanjih praks so možne, vendar je potrebno vlaganje zavestnih naporov, s pomočjo katerih opustimo določeno navado oz. jo spremenimo.

Burns (2011) pravi, da na navade in njihovo učenje močno vpliva kultura, saj so določene navade v posameznih kulturah ustrezne, v drugih pa ne. Na navade pomembno vplivajo tudi družbeni in psihološki dejavniki, kot je na primer prisotnost drugih oseb ali specifično razpoloženje.

Navade lahko povezujemo z življenjskim slogom. Življenjski slog posameznika vpliva na njegova dejanja in na nek način omejuje možnost izbire. Navade življenjskega sloga namreč določajo, kakšna oblačila boš oblekel, kateri avto želiš voziti, kako se zabavaš in podobno. V posameznih situacijah so tako za določen življenjski slog primerne določene navade. Možno je tudi vedenje, ki je v nasprotju s posameznikovim življenjskim slogom. V teh primerih je potreben zavesten napor, s katerim preprečimo ravnanje v skladu z navadami življenjskega sloga (Burns, 2011).

Pri proučevanju navad se lahko opremo na **teorijo praks**, ki nam omogoča tudi razumevanje potrošnje. Teorija praks poudarja pomen preteklosti, sedanosti in prihodnosti, v katero so vpete posameznikove navade v določeni družbi. Teorijo praks lahko uvrstimo med kulturne teorije, te pa spadajo k družbenim teorijam. Obravnavanje vsakdanjih navad in praks poudarja pomen poznavanja vsakdanjega vedenja porabnikov in sveta, ki nas obdaja. V teoriji praks je poudarjeno proučevanje človekovih aktivnosti, ki vključuje posameznikove odzive v fizičnem okolju. Teorija praks poudarja pomen družbe za posameznikove navade. Vedenja naj ne bi bilo možno razlagati izključno z odločitvami posameznikov, temveč je treba upoštevati tudi družbeno komponento. Zunanji dejavniki pomembno vplivajo na vedenje porabnikov, njihovo vsakdanje življenje in razumevanje posameznih aktivnosti (Niva, Sandell & Kirveenummi, 2009, str. 118–123).

Za potrošnjo so zanimive t. i. integrativne prakse, ki so bolj kompleksne. Pri tovrstnih praksah gre za rutinske postopke, preko katerih se izvaja premikanje teles, obravnavanje objektov, ravnanje s subjekti, opisovanje stvari in razumevanje sveta. Prakse razumemo kot rutinsko vedenje, ki je sestavljeno iz množice med seboj povezanih elementov: telesnih in mentalnih aktivnosti, objektov in njihove uporabe, znanj in izkušenj ter čustvenega stanja in motivacije. Večina praks za seboj potegne potrošnjo, pri čemer z izrazom potrošnja razumemo tako nakup kot tudi trošenje in uporabo izdelkov. Potrošnja je

element, prisoten v vsaki praksi. Medtem ko ekonomisti posvečajo večjo pozornost izmenjavi na trgu, so druge družbene vede običajno bolj usmerjene na pomen in uporabo izdelkov. Teorijo praks pogosto razlagamo s pomočjo trikotnika. Vsakdanje prakse so sestavljene iz treh vrst elementov. Na eni strani imamo izdelke oz. tehnologije, na drugi podobe, simbole in pomene ter na tretji strani znanja, postopke in sposobnosti ljudi. Pri praksah so pomembni vsi elementi in povezave ter vplivi med njimi (Kolar, 2011; Niva et al., 2009, str. 119; Warde, 2005, str. 131–149).

Teorija praks poudarja, da navade in standardi praks usmerjajo vedenje. Vedenje je torej odvisno od navad samih, izvajanje praks pa pogosto ne poteka na popolnoma zavedni ravni, v proces niti ni vključeno razmišljanje glede izvajanja, saj gre za rutino. Nagnjenje posameznikov k izvajanju določene prakse je globoko zakoreninjeno ter utelešeno in lahko rečemo, da gre za čustvene, fizične in kognitivne osnove vedenja. Treba je tudi omeniti, da izvajanje posameznih praks ni vedno enako. Značilnosti posameznikov, njihovo razumevanje in prizadevanje je različno prisotno, tako da gre za mešanico med optimalnim in zadovoljujočim. Lahko rečemo, da gre za razpon od primernih pa do najboljših praks (Warde, 2005, str. 131–149).

2 BRANJE IN BRALNE NAVADE

Z branjem se srečujemo vsakodnevno, pa naj gre za prebiranje spletnih novic, poglobljeno branje strokovnega članka ali pa branje romantičnega ženskega romana v prostem času. Branje je ena izmed mnogih navad, ki jih porabniki dnevno izvajajo. Branje je del kompleksnih človekovih dejavnosti, ki segajo od izobraževalnih procesov do preživljanja prostega časa in zabave. Dandanes branja ni mogoče več osamiti od drugih medijev, na primer televizije, interneta ali telefonije (Breznik, Novljan, Jug & Milohnić, 2005, str. 21). V nadaljevanju najprej opredelim branje in nato pojasnim njegov pomen. Sledi predstavitev različnih vrst branja in nato določenih vidikov branja študijske literature.

V zadnjih letih in desetletjih smo priča velikim spremembam, ki jih povzročata elektronska doba. Mediji in sporočila so povsod okoli nas, svetovni splet je del vsakdanjika, vendar tisk še vedno ni izumrl, kot je leta 1962 napovedal Marshall McLuhan. Knjiga že tisočletja predstavlja temeljno orodje za učenje. Začetnemu utopičnemu navdušenju o ustvarjanju elektronskega prostora je sledilo razočaranje, saj elektronsko založništvo ni prineslo pričakovano velikih rezultatov. Trenutno smo v obdobju, ki omogoča tradicionalne tiskane vire dopolnjevati z elektronskimi objavami, ki jih lahko prilagajamo glede na njihov namen in bralce. Elektronske knjige naj bi imele največji potencial v znanstvenem založništvu, in sicer predvsem na področju humanistike in družboslovja (Darnton, 2011, str. 63–66). V zadnjem podpoglavju se dotaknem še digitalizacije in elektronskih knjig ter njihovega vpliva na bralne navade.

2.1 Opredelitev branja

Branje lahko opredelimo kot zapleten večstopenjski proces, ki se prične z bralčevim začetnim zaznavanjem grafičnih elementov kroga in premice, ki sestavljajo črke abecede. Bralec razbira besede in povedi ter jih povezuje med sabo in tako tvori razumljiv pomen. Pri branju gre za proces, v katerem bralec s pomočjo besedila tvori pomen. Vloga bralca je torej izjemno pomembna, saj pomen nastaja v bralčevi glavi, pri besedilu pa gre le za natisnjeno stran, zgolj za tiskarsko barvo. Zaradi bralčeve dejavne vloge je branje odvisno od bralčevega predhodnega znanja in čustev, ki prebrane podatke spremljajo, velikokrat pa tudi preoblikujejo. Pomembno je torej, kaj se dogaja v bralčevi glavi oz. kako posameznik bere (Grosman, 2004, str. 9–13).

Abdul Karim in Hasan (2007, str. 285–286) branje razumeta kot proces, način razmišljanja in način izkušanja zapisanega, ki od posameznika zahteva kompleksne sposobnosti: zmožnost zaznavanja napisanih besed, preletavanje besedila za iskanjem informacij in temeljito branje. Liu (2005, str. 702) pravi, da je branje kompleksno in spremenljivo vedenje, ki vključuje različne namene ter cilje in zahteva različne sposobnosti za obravnavanje besedila.

Branje moramo razumeti kot kompleksno družbeno prakso, saj so procesi branja družbeno-kulturno prilagojeni. Družbene prakse namreč predpostavljajo določena pravila, ki pa so velikokrat močno samoumevna in se jih skoraj ne zavedamo, zato postanejo komaj razvidna. To velja za avtomatizirane procese branja, ki se nekaterim bralcem zdijo naravni in samoumevni. Bralčevo zaznavanje besedila, način bralčeve udeležbe pri branju ter raznolike funkcije branja predpostavljajo niz posebnih znanj o delovanju jezika in človekovih možganov, predvsem glede spoznavnih in spominskih sposobnosti, psiholoških in družbenih dejavnikov, ki vplivajo na bralca, bralčevega odnosa do jezika in branja ter s tem povezanih bralnih navad in bralnih pričakovanj. Branje je ena izmed bolj kompleksnih oblik človekovega družbenega obnašanja, zato je problematika branja izredno zanimiva tema za raziskovanje (Grosman, 2004, str. 9–13).

Močnik (2009) navaja dve skupini dejavnikov branja: kognitivne in čustveno-motivacijske dejavnike. Prvi, **kognitivni oz. spoznavni dejavniki**, se nanašajo na sposobnost dekodiranja in razumevanja zapisanega. Na dekodiranje vplivajo zaznavanje in prepoznavanje grafičnih simbolov in fonemski procesi, s pomočjo katerih glasovno razčlenjujemo in razločujemo besedilo. Bralno razumevanje pa vključuje različne vidike razumevanja besedila. Druga skupina dejavnikov so **čustveno-motivacijski dejavniki**. Med njimi na bralni uspeh vplivajo stališča do branja, interes za branje in motivacija za branje. Stališča do branja lahko opredelimo kot razmeroma stalno pozitivno ali negativno navezanost posameznika do bralnega gradiva in vsega, povezanega z branjem. Stališča določajo prevladujoča občutja o branju, pripravljenost za branje in vrednostno prepričanje o branju, ki vplivajo na bralno motivacijo. Branje lahko spodbujajo notranji ali zunanji

motivatorji. Med notranje uvrščamo stališča, notranja čustvena stanja, radovednost, željo po uspehu ali dosežku in drugo. Zunanji motivatorji pa so na primer spodbujanje profesorjev ali staršev, postavljeni cilji in drugo. O pozitivnih ali negativnih stališčih do branja je zahtevno govoriti, vendar gre običajno v primeru, ko branje ni posledica zunanjih pritiskov in zahtev, za pozitivna stališča do branja.

2.2 Pomen branja

V državah z višjo stopnjo izobrazbe in višjo bralno kulturo je višji tudi življenjski standard. Glede na visoko razvite evropske države lahko rečemo, da sta znanje in branje sta nujna pogoja uspešne družbe (Znanje in branje sta nujna pogoja uspešne ..., 2012).

Mokhtari, Reichard in Gardner (2009, str. 609–611) se strinjajo, da je tako branje v prostem času kot branje predpisanih študijskih gradiv izredno pomembno za razvoj bralnih sposobnosti in študijski uspeh. Tako za mlade kot tudi za pripadnike drugih starostnih skupin je torej priporočljivo in zaželeno, da se poslužujejo obeh vrst branja. Abdul Karim in Hasan (2007, str. 285–286) branje opisujeta kot temelj uspeha med študijem, pa tudi v odraslem življenju posameznikov.

Branje v prostem času bralce seznanja s svetom, v katerem živijo, in tudi o njih samih. Prostovoljno branje je povezano z ustvarjalnostjo in boljšimi akademskimi uspehi ter ima močan vpliv na posameznikovo življenje (Gilbert & Fister, 2011, str. 475). Branje nam omogoča izobraževanje in pojasnjevanje, vendar nam nudi tudi različne poglede na svet, v katerem živimo, ter nam zagotavlja užitek in zabavo (Does It Matter What College Students Read in Their Leisure Time?, 2011). Posamezniki, ki berejo v prostem času, imajo boljše razvite bralne in pismene sposobnosti v primerjavi z osebami, ki svojega prostega časa ne zapolnjujejo z branjem (National Endowment for the Arts, 2007, str. 12–13). Branje vodi tako k uspehom na obveznih testih kot tudi na delovnem mestu (Gilmore, 2011, str. 47).

Ogunrombi in Adio (1995, str. 50–51) v današnjem, hitro se spreminjajočem in kompleksnem svetu branju pripisujeta velik pomen, saj pravita, da pri branju ne gre zgolj za orodje, ki nam pomaga opraviti izpit. Branje omogoča doseganje čustvene stabilnosti ter udeležbo pri izkušnjah in praksah, vključenih v besedilo. Z rednim branjem dosegamo osebno rast na čustvenem, kulturnem in izobraževalnem področju. Zaradi pozitivnih učinkov, ki jih nudi branje, je treba veliko pozornosti nameniti otrokom, saj jim z vzgajanjem dobrih bralnih navad sprožamo bralne interese in pozitiven odnos do branja.

Branje je danes izjemno pomemben element, ki določa pripravljenost za študij in delo na delovnem mestu (ACT, 2006). Obvladanje branja med univerzitetnimi diplomanti upada, zaposlovalci pa večino branja in pisanja navajajo kot eno izmed petih največjih pomanjkljivosti novih zaposlenih (Berry et al., 2011, str. 38). Starcher in Proffitt (2011, str.

396–407) navajata, da so študentje, ki so zaradi vloženega truda uspešnejši v izzivov polnem študentskem okolju, bolj pripravljeni na karierne uspehe kot tisti, ki se skozi študij prebijejo brez truda in vlaganja v študij. Študij je namreč dobra priložnost za razvijanje bralnih sposobnosti pri razumevanju in osvajanju težkih strokovnih besedil, kar se kasneje kaže kot prednost v službi. Veliko zaposlovalcev od diplomantov namreč pričakuje sposobnost branja težjih snovi in hitrega učenja.

Razmere na današnjem trgu dela so za mlade še posebej težke. Čeprav je stopnja mladih brezposelnih v Sloveniji (15,2 %) pod evropskim povprečjem (22,1 %), je ta stopnja še vedno sorazmerno visoka. Mladi se težko vključijo v trg dela, še težje pa tam ostanejo. Delodajalci namreč pri mladih zaposlenih pogosto uporabljajo negotove oblike dela, kot so delo za določen čas, honorarno delo ali delo po podjemnih pogodbah (Belovič, 2012). Za mlade je torej izjemno pomembno, da izpolnjujejo ali presegajo zahteve in želje delodajalcev. Kar 63 % zaposlovalcev navaja bralno razumevanje kot zelo pomembno sposobnost svojih zaposlenih. Ljudje s slabše razvitimi bralnimi sposobnostmi imajo manj možnosti za napredovanje v karieri, dobri bralci pa imajo v povprečju bolj plačane službe (National Endowment for the Arts, 2007, str. 14–18).

Branje oziroma upadanje branja ima pomembne posledice za družbeno, ekonomsko, kulturno in civilno okolje. S tem, ko ljudje berejo manj, opažamo tudi upadanje kakovosti branja. Prav upadanje kakovosti vpliva na nižje akademske dosežke in posameznikovo slabo predstavo na trgu dela. Slabe bralne sposobnosti so povezane z brezposelnostjo, nižjimi plačami in manjšimi priložnostmi za napredovanje. Slabši bralci naj bi se redkeje aktivno vključevali v kulturno in civilno življenje, kar se najpogosteje opaža pri udeležbi na volitvah in prostovoljnih akcijah. Nasprotno pa vsakodnevno branje povezujemo z boljšimi bralnimi spretnostmi in višjimi akademskimi dosežki. Branje je v vseh merjenjih pozitivno povezano s posameznikovim osebnostnim in družbenim vedenjem. Statistične raziskave pa dokazujejo, da branje knjig prinaša v posameznikovo življenje le dobro (National Endowment for the Arts, 2007, str. 3–4). Branje pomembno prispeva k službenim uspehom, razvoju kariere in razvijanju sposobnosti odzivanja na spremembe, kar je danes vsakodnevni izziv (Abdul Karim & Hasan, 2007, str. 286). Ne glede na to, ali ljudje berejo ali ne, pa tudi kako pogosto in koliko berejo, to ključno vpliva na njihova življenja. Splošno upadanje branja ni le problem kulture, temveč ima lahko velikanske posledice na ekonomsko, družbeno in civilno okolje (National Endowment for the Arts, 2007, str. 3–4).

Branje od bralca zahteva ohranjanje usmerjene pozornosti ter sodelovanje moči spomina in domišljije. Ekonomski uspeh je odvisen od inovacij in ustvarjalnosti, ki jih spodbujamo tudi s pomočjo branja. Gledanje televizije, igranje videoigric in tudi brskanje po spletu so vse bolj pasivne aktivnosti od branja. Branje bralca prisili k razmišljanju, gledanje pa nudi možnost pobega. Današnji študentje se ne zavedajo dovolj, da ima branje izjemno pomembno vlogo pri razvoju posameznikovega življenja (Braguglia, 2005, str. 68).

2.3 Vrste branja

Glede na namen branja, vrsto materiala, ki ga nameravamo prebrati, in hitrost branja razlikujemo različne vrste branja. Večina avtorjev navaja štiri ali pet zvrsti branja, v nadaljevanju pa predstavim pet vrst branja, kot jih opredeljuje Brown (2009): predvidevanje (angl. *predicition*), skeniranje (angl. *scanning*), preletavanje (angl. *skimming*), študijsko branje (angl. *study reading*) in prostovoljno branje oz. branje v prostem času (angl. *pleasure/leisure reading*).

Predvidevanje je pomembno, ko se odločamo, kaj bomo brali, saj porabnik šele ugiba, kaj določena knjiga, poglavje ali sestavek vsebuje. **Skeniranje** uporabljamo, ko želimo čim hitreje priti do določene informacije. V tem primeru v besedilu iščemo le določeno informacijo, vse ostalo se nam ne zdi pomembno. Tipičen primer skeniranja je iskanje določenega mesta na zemljevidu ali iskanje gesla v enciklopediji. Ko besedilo **preletavamo**, beremo z namenom doseganja glavne ideje besedila. Želimo doseči nekakšen pregled nad besedilom, običajno z očmi hitro drsimo preko besedila. Pri preletavanju ni nujno, da preberemo celotno besedilo, temveč je bistveno, da vemo, kaj je treba prebrati. Prav zato je preletavanje močno odvisno od sposobnosti predvidevanja. Na primer, ko želimo preveriti relevantnost določenega besedila, to preletimo. **Študijsko branje** je od prej navedenih zvrsti počasnejše, saj zahteva natančnost in razumevanje. Težje kot je posamezno besedilo za bralca, bolj počasno je branje. Študijsko branje uporabljamo, ko se na primer učimo za izpit. V tem primeru bralec pogosto med branjem dela zapiske ali označuje besedilo. **Branje v prostem času** lahko razumemo kot hobi, na primer, ko beremo roman za lastno zabavo. Običajno beremo hitro, branje v prostem času pa prispeva k razširitvi besedišča in razvijanju sposobnosti pisanja (Brown, 2009).

V nalogi se osredotočim predvsem na branje študijske literature. Zanima me študijsko branje, ki ga skušam podrobneje razumeti in predstaviti. Pojem študijska literatura zajema predpisano gradivo s strani fakultete, ne glede na to, ali gre za tiskano ali elektronsko obliko besedila. Študijska literatura vključuje knjige, prosojnice, članke in drugo gradivo, ki ga profesor predpiše za posamezen predmet.

Študentje gledajo na prostovoljno branje in branje študijske literature z različnih vidikov. Medtem ko so pri prostovoljnem branju močnejše čustveno vpleteni, gre pri branju predpisanih gradiv za bolj poglobljeno, analitično branje. Pri branju študijske literature gre za kritično branje, ki zahteva izogibanje sočustvovanju in zlitju z zgodbo. Vživetje se v branje je opisano kot eden večjih užitkov branja, vendar lahko visoka čustvena vpletenost bralcu ovira možnost analize. Za učinkovito poglobljeno branje so zelo pomembne lastnosti bralca, saj se izurjeni bralci lažje prebijajo skozi študijsko literaturo in s tem osvajajo znanje (Gilbert & Fister, 2011, str. 475–476). Pri študijskem branju bi morali študenti razumeti, kaj berejo, in biti zmožni dojemati povezave med koncepti. Pri tovrstnem branju sta pomembni učinkovitost in uspešnost, saj je obseg predpisanih gradiv

običajno velik. Tudi študijsko branje ni vedno enako, saj študenti berejo različno glede na namen branja (Reading at University, 2012).

McFall (2005, str. 74–80) navaja, da študentje pogosto **pasivno berejo**. Večinoma berejo predpisano gradivo z glavnim ciljem, da se prebijejo skozi. Za dobre bralce je značilno **aktivno branje**, kjer si prizadevajo za razumevanje besedila, ne pa le za dekodiranje posameznih besed. Za aktivno branje sta značilna označevanje in zapisovanje opomb kot tudi zapis konceptov s svojimi besedami in prepoznavanje bistva. Elektronske različice gradiv omogočajo številne možnosti za spodbujanje aktivnega branja, vendar se je treba zavedati, da gre v tem primeru za spreminjanje posameznikovih navad, kar zahteva čas in trud za uspešno uveljavitev sprememb.

2.4 Branje študijske literature

Pred dvema stoletjema, ko je bila večina ljudi na slovenskem nepismena, so bile knjige izjemno drage in dostopne le bogatejšim. V začetku 19. stoletja je bil dosežen temeljni pogoj, ki omogoča razširjenost bralnih navad, to je visoka stopnja pismenosti. Tako je v današnjem času knjiga splošno dostopno blago, pozornost pa je usmerjena na dvig bralnih navad (Gabrič, 2011, str. 50–64). Bralne navade se ne nanašajo le na knjige, temveč na vrsto različnih besedil, od tiskanih gradiv, kot so časopisi in revije, do elektronskih knjig ter branja na zaslonih, torej na računalniku, bralniku ali mobilnem telefonu.

Knjiga precejšnjemu delu Slovenk in Slovencev predstavlja pomembno vrednoto. V Sloveniji imamo približno 10 % t. i. knjižnih moljev; posameznikov, ki v vsem letu ne preberejo nobene knjige, pa je nekoliko manj kot polovica. Največ berejo mladi do 25. leta starosti, po tem letu pa število rednih bralcev upada in število nebralcev narašča. Med prebivalci Slovenije obstaja pozitivna povezava med stopnjo izobrazbe in branjem, saj tisti z višjo izobrazbo preberejo več knjig. Na okus bralcev pomembno vplivajo družbene razmere. Od leta 1990 v Sloveniji opazamo premik k pogostejšemu branju strokovnih in znanstvenih knjig, kar kaže, da znanje kot vrednota pridobiva na pomenu. Najpogostejši razlogi za branje so: Slovenci in Slovenke berejo, ker jim branje širi obzorje in znanje, ker jih branje veseli, ker si z branjem popestrijo življenje in ker si z branjem širijo besedni zaklad (Gabrič, 2011, str. 50–64).

Gilbert in Fister (2011, str. 474) navajata, da branje postaja vse bolj ogrožena aktivnost, značilno je postopno upadanje branja, še posebej med mladimi. Upadanje branja opazamo tako pri branju v prostem času kot pri branju študijske literature. Še posebej zaskrbljujoče je, ker se ne niža le količina prebranega, temveč je značilno tudi upadanje kakovosti branja. V nalogi se osredotočim na branje študijske literature, zato me zanimajo bralne navade glede študijskih gradiv in dejavniki, povezani z njimi.

Berry et al. (2011, str. 31) pravijo, da študenti danes berejo mnogo manj, kot so pred dvajsetimi leti. Avtorji pogosto pojasnjujejo, da študentje ne berejo, ker imajo veliko drugih obveznosti in aktivnosti, ki jim zapolnijo čas. Barnett (v Starcher & Proffitt, 2011, str. 399) še opozarja, da ni težava le pomanjkanje časa zaradi številnih aktivnosti, ki jih študenti opravljajo. Mnoge aktivnosti študentom znižujejo tudi raven energije, ki jim nato preostane za študij. Braguglia (2005, str. 69) pa omenja raziskavo, ki je dokazala nasprotno. Študenti naj bi imeli veliko manevrskega prostora za upravljanje z aktivnostmi v prostem času in tako imajo tudi dovolj časa, ki bi ga lahko namenili branju ali učenju. Študenti sami pa se odločijo, da branju ne bodo namenjali toliko časa kot drugim aktivnostim.

Starcher in Proffitt (2011, str. 396–397) poudarjata, da so stopnje prebrane predpisane študijske literature med študenti fakultet nizke. Le malo študentov prebere obvezno gradivo pred predavanjem, nekaj več pa jih obvezno gradivo prebere pred izpitom. Razlogi za vse manjše izpolnjevanje obveznosti s strani študentov so pogosto pomanjkanje motivacije študentov, učinkovitih učnih navad in časa ter neskladnost med cilji študentov in cilji profesorjev. Nekateri študenti, ki jim je cilj le opraviti izpit, na primer menijo, da lahko cilj dosežejo tudi, če ne preberejo predpisane literature. Branje študijskih gradiv od študentov zahteva napor, je zamudno in ni zabavna aktivnost. Študenti oportunitetne stroške branja učbenikov preprosto vidijo kot previsoke.

Starcher in Proffitt (2011, str. 397–398) omenjata razlike med študenti, ki berejo študijske knjige, in tistimi, ki jih ne. Študenti, ki imajo večjo motivacijo za učenje, imajo tudi boljši samonadzor nad napori, vloženimi v učenje. Avtorja tako opredeljujeta tri elemente, ki so povezani s samonadzorom pri učenju: potrebo po spoznavanju (angl. *need for cognition*), usmerjenost k ciljem (angl. *goal orientation*) in samoodločanje (angl. *self-determination theory*). **Potreba po spoznavanju** se nanaša na nagnjenost k poglobljenemu razmišljanju, pri katerem posameznik običajno uživa. Takšni študenti iščejo priložnosti, ki jim omogočajo produktivno razmišljanje. Prav branje učbenikov lahko zagotavlja tovrstno aktivnost, še posebej, če gre za zahtevna besedila. Povezava med **usmerjenostjo k ciljem** in uporabo učbenikov je bolj kompleksna. Avtorja opredeljujeta dva tipa ciljev: cilje obvladanja (angl. *mastery goals*) in cilje doseganja (angl. *performance goals*). Cilji obvladanja so usmerjeni na določeno nalogo in so povezani s povečevanjem določenih zmožnosti, razvijanjem novih spretnosti ali znanj ter z doseganjem občutka obvladanja. Na drugi strani pa imamo cilje doseganja, ki se osredotočajo na izogibanje negativnim sodbam drugih ali doseganje pozitivnih sodb od drugih. Študentje, ki so usmerjeni k ciljem obvladanja, imajo običajno večjo motivacijo za branje študijskih gradiv. Tudi študenti, za katere je značilna usmerjenost k ciljem doseganja, so lahko redni bralci študijskih gradiv, še posebej, če besedil ne zaznavajo kot pretežkih. **Teorija o samoodločanju** opredeljuje dva vira motivacije. Prva je samomotivacija, ki je avtonomna in naravna. Drugo motivacijo lahko opišemo kot odvisno od okolja. Študenti, za katere je značilna samomotivacija, več

uporabljajo učbenike ter se bolj vključujejo v besedilo, več razmišljajo in bolj poglobljeno obdelujejo informacije.

Starcher in Proffitt (2011, str. 398–404) pravita, da lahko predavatelji vsaj delno vplivajo na raven branja študijske literature. Odpor študentov do branja študijske literature pa lahko zmanjšamo tudi z izbiro primernih učbenikov. Veliko profesorjev se srečuje s slabimi bralnimi navadami študentov. Da bi te izboljšali, uporabljajo različne prijeme, ki zahtevajo priprave od študentov pred predavanji, ali pa izvajajo aktivnosti med predavanji, s katerimi preverjajo pripravljenost študentov. Aktivnosti, ki jih profesorji vpeljujejo v svoja predavanja, da bi povečali branje predpisanih gradiv, so na primer kvizi na prebrano tematiko, predstavitev določene teme s strani študentov, postavljanje izpitnih vprašanj, odgovor na katere študentje najdejo le v gradivu, postavljanje vprašanj med predavanji ali razvijanje razprave.

Pri tem se je treba zavedati, da s predstavitvami zagotovimo, da bodo gradivo zagotovo prebrali študenti, ki so na vrsti za pripravo predstavitve, za ostale pa tega ne moremo trditi. Prav tako z vprašanji na izpitu, ki jih pokriva le knjiga, zagotovimo, da bodo knjigo prebrali študenti, ki si želijo visoke ocene; vendar bi ti študenti knjigo najverjetneje prebrali v vsakem primeru. Tako ponovno ne dosežemo zelenega učinka. Druge vrste prijemov vključujejo aktivnosti za študente, preden se udeležijo predavanj. Da bi študentje prebrali predpisana gradiva, profesorji zahtevajo povzetke poglavij, postavljanje vprašanj ali izpolnjevanje kvizov. Nekateri profesorji tudi predlagajo, da bi ukinili obvezno študijsko gradivo, medtem ko jih peščica pravi, da za opisano težavo ni rešitve. Avtorja članka se z navedenimi predlogi profesorjev ne strinjata najbolj, saj pravita, da so tovrstni prijemi značilni za motivacijsko teorijo X. Kvizi in razprave v razredu na nek način strašijo študente s slabo oceno oz. z zadrego pred sošolci, kar študentom predstavlja zunanjo motivacijo za branje. Avtorja opozarjata, da so notranji motivacijski dejavniki veliko bolj primerni od zunanjih. Po teoriji Y profesorji zaupajo študentom, da so sposobni samousmerjanja pri učenju in da si želijo dobro opraviti študijske obveznosti. Po teoriji X pa profesorji pri študentih spodbujajo zunanjo motivacijo (na primer odgovarjanje na vprašanja pri kvizu), ki jih na nek način prisili, da preberejo predpisano študijsko gradivo. Večina fakultet poudarja vseživljenjsko učenje, ki pa ga pri študentih najverjetneje ne bodo dosegli s pomočjo prijemov, značilnih za teorijo X (Starcher & Proffitt, 2011, str. 398–404).

Thompson (2005, str. 377–402) opozarja, da vemo razmeroma malo o tem, kako se študenti različnih ved učijo, katera gradiva uporabljajo, kako jih uporabljajo in kako se vzorci vedenja spreminjajo. Področje bralnih navad je izjemno pomembno in ne sme biti zanemarjeno s strani založnikov, fakultet in avtorjev besedil. Običajni model založništva učbenikov se osredotoča na to, kar želijo profesorji oz. avtorji knjig in za kar predvidevajo, da bodo študenti kupili. V današnjem, stalno se spreminjajočem okolju je veliko bolj primerno, da raziščemo, kako se študenti resnično obnašajo in kako se spreminjajo njihove

učne in bralne navade. Če ne poznamo vedenja študentov, ne vemo, s kakšno mero študenti uporabljajo učbenike, ne glede na to, ali jih kupijo, si jih sposodijo ali delijo s sošolci, ne vemo, ali se zanašajo na druge vire literature in kako dejansko uporabljajo gradiva, s katerimi si pomagajo pri vsakodnevnih študijskih aktivnostih.

2.5 Digitalizacija in elektronske knjige

V svetu je danes prisotna eksponentna rast informacij, in sicer predvsem v digitalnem formatu (Abdul Karim & Hasan, 2007, str. 286). Liu (2005, str. 700–702) poudarja, da ima razvoj digitalnih medijev močan vpliv na branje in bralne navade. Na voljo je vse več digitalnih informacij in ljudje več časa preživijo v stiku z digitalnimi mediji ter branjem preko elektronskih medijev, digitalno okolje pa tako vpliva na posameznikove bralne navade. Tudi Kovač (2009, str. 16–18) pravi, da se je zaradi hitrega razvoja svetovnega spleta izjemno povečala količina informacij, ki so nam na voljo, s tem pa se je spremenil tudi naš odnos do njih. Po informacijah bolj pogosto površinsko brskamo, kot pa da se vanje poglobimo. Na posamezni spletni strani v povprečju na primer redko ostanemo dlje kot pol minute.

Digitalizacija je omogočila objavljanje elektronskih gradiv in s tem tudi elektronskih knjig. Elektronske knjige so prisotne že od začetka računalništva, vendar se je omenjeni izraz na začetku redko uporabljal. Prve elektronske knjige namreč niso spreminjale navad porabnikov. Zadnjih dvajset let skoraj vse knjige prvotno nastanejo v elektronski obliki, šele potem pa se po možnosti natisnejo na papir ali druge materiale (Kaj so elektronske knjige?, 2010).

Proti koncu 20. stoletja sta se pojavila prva elektronska bralnika SoftBook in Rocket E-Book, vendar nista bila uspešna na trgu. Večji val elektronskih bralnikov se je začel leta 2006 s Sonyjevim Readerjem in leta 2007 z Amazonovim bralnikom Kindle. Oba omenjena bralnika sta požela večji uspeh od predhodnikov, pojavili so se še Nook, Kobo in iPad. Amazon poroča, da prodaja elektronskih knjig za Kindle že presega njihovo prodajo tiskanih knjig. Cene elektronskih knjig so v primerjavi s tiskanimi nižje, velika pomanjkljivost elektronskih knjig pa je, da so primarno združljive le z enim bralnikom. Na primer elektronsko knjigo, ki jo kupimo preko Amazona, lahko uporabljamo le z bralnikom Kindle, z ostalimi pa ne. Čeprav število prodanih elektronskih bralnikov narašča, gre še vedno za nišni izdelek. Z znižanjem cen bralnikov ter večjo in boljšo izbiro elektronskih knjig se bo sprejemanje na trgu najverjetneje povečalo, priljubljenost bralnikov v prihodnosti pa še zdaleč ni zagotovljena (Foasberg, 2011, str. 108–109). Začetne napovedi strokovnjakov, kako bodo elektronske knjige v celoti zamenjale tiskane izdaje, so se zaenkrat izkazale kot prenašljive (Gregory, 2008, str. 266).

S pojavom elektronskih knjig so se na trgu pojavila tudi elektronska študijska gradiva. Učbeniki so temeljno gradivo za osvajanje snovi na srednjih šolah in fakultetah. Zaradi

velikega obsega informacij in velikokrat tudi interdisciplinarnih ved je, predvsem na fakultetah, včasih težko zagotoviti gradivo, ki pokriva celotno snov določenega predmeta, če pa že, je gradivo preobsežno. Na področju elektronskih knjig predstavljajo velik potencial prav študijske knjige (McFall, 2005, str. 74). Njihova prednost je možnost nižjih stroškov za založnike in boljše vsebine za predavatelje. Prednosti za predavatelje so predvsem možnost interaktivnosti, sodelovanja in koriščenja prednosti dinamičnega medija. Bolj zabavne vsebine naj bi predstavljale večji interes in vključenost študentov. Prednost za založnike je predvsem, da za elektronske knjige niso nujni tisk, skladiščenje in dostava knjig. Nekateri elektronske učbenike obravnavajo kot dvojnike tiskanih izdaj, drugi jim dodajajo vsebine, ki jih tisk ne omogoča, na primer animacije, videe, igre in druge spletne pripomočke. Vsem pa je skupno dejstvo, da gre za gradiva za podporo študiju ali določeni tematiki, ki so digitalna in se jih uporablja oz. bere preko zaslona (Chesser, 2011, str. 28–40). McFall (2005, str. 72) opozarja, da le ustvarjanje elektronske različice, ki je enaka obstoječemu tiskanemu gradivu, ne zagotavlja motivacije za premik od tiskanih medijev k elektronskim. Treba je izkoristiti možnosti aktivnega branja, ki ga omogočajo elektronske različice. Aktivno branje namreč prispeva k boljšemu učenju. Chesser (2011, str. 28–40) pravi, da elektronska gradiva študentom zagotavljajo več interaktivnosti, ki pri tiskanih izdajah ni mogoča. Elektronske knjige študentom nudijo bolj dinamične in interaktivne vsebine, do katerih lahko dostopajo preko vedno več naprav in platform, možnosti nakupa in cenovni razponi se povečujejo, kar elektronskim študijskim gradivom napoveduje precejšnjo rast v prihodnjih letih. Napovedujejo zmanjšanje prodaje tiskanih učbenikov, vse več vsebin bo na voljo digitalno.

Pierce (2011) navaja, da se število kupljenih bralnikov s strani študentov v Združenih državah Amerike veča, največja težava pa je njihova visoka cena. Študenti si bralnike lahko v nekaterih knjižnicah proti plačilu izposodijo, število študijskega gradiva, ki je na voljo v elektronski obliki, pa se z leti povečuje. Watters (2011) pravi, da je v letu 2011 približno 15 % ameriških študentov posedovalo bralnik, več kot polovica od njih si lasti Kindle. Odstotek hitro narašča, vendar pa večina študentov še vedno daje prednost tiskanim izdajam pred elektronskimi. Foasberg (2011, str. 108) kot prednosti bralnikov za študente navaja lahko težo, možnost nošenja več knjig hkrati in hiter dostop do gradiv. Največja pomanjkljivost je, da programska oprema bralnikov preprečuje združljivost elektronske knjige z različnimi vrstami bralnikov. Waters (2011) opozarja tudi na problematiko velikega števila dodatkov, ki naj bi jih imel vsak študent. Večina si ne more privoščiti vsega, vprašljiva je tudi potreba študentov po vseh pripomočkih od pametnega mobilnega telefona, igralne konzole, prenosnega računalnika, dlančnika in še elektronskega bralnika. Na tem mestu se postavlja vprašanje, za kaj od tega se bodo porabniki odločili. Kombinacija več zgoraj omenjenih dobrin v eni se bo najverjetneje izkazala kot najbolj ustrezna.

Nekateri bralniki ciljajo prav na študentsko populacijo. Takšen primer je Sony, ki se je z elektronskim bralnikom PRS-700 usmeril na študente kot ciljno skupino. Ob prihodu

izdelka na trg je Sony izvedel akcijo, s katero so darovali knjige šolskim knjižnicam in šolam, ki so se med prvimi registrirale v elektronsko knjižnico, podaril po 5 bralnikov. Kljub vsemu so Sonyju očitali previsoko ceno (499 \$ ob prihodu izdelka na trg) za študentski žep, začetna akcija pa naj ne bi imela bistvenega vpliva na razširjenost bralnikov (Snyder, 2008). Podjetja skušajo privabiti ciljno občinstvo na razne načine, vendar se je treba zavedati, da gre v teh primerih za spreminjanje navad porabnikov. Kljub temu da so mladi naklonjeni novim tehnološkim izdelkom, je potreben določen čas za sprejetje izdelka na trgu, še posebej, ko se z novimi izdelki spreminjajo obstoječe, globoko ukoreninjene navade posameznikov.

Thompson (2005, str. 377–402) pravi, da ima digitalna revolucija v smislu založništva velik vpliv prav v primeru univerzitetnega založništva. V univerzitetnem okolju uporaba novih tehnologij prinaša učinkovite spremembe in konkurenčne prednosti. Kljub temu ni ključno vprašanje, ali bodo elektronski učbeniki nadomestili tiskane. Pomembno je, kako lahko razvijamo tako tiskana kot elektronska gradiva, da bomo porabnikom ponudili kar največ prednosti, ki jih nudijo elektronski viri. Tiskani učbeniki še vedno ostajajo temelj univerzitetnih založb.

Kljub vsem prednostim, ki jih nudijo elektronske knjige, se je treba zavedati, da so načini branja in uporabe tiskanih študijskih gradiv globoko zakoreninjene navade študentov. Vsak študent ima razvite svoje bralne navade, ki jih je težko spreminjati. Za doseg želenih sprememb je potrebno veliko truda in napora. Ne gre pričakovati, da bodo študentje v enem samem semestru sposobni spremeniti svoje bralne navade in osvojiti vse prednosti, ki jih nudijo elektronski mediji. Za to sta potrebna čas in primerno usposabljanje, ki bo omogočilo postopno spremembo navad. Treba je tudi opozoriti, da so se predavatelji prilagodili študentskim navadam, da ti ne preberejo vsega predpisanega gradiva, zato je potrebno prilagajanje načina dela v predavalnici, saj v omejenem času ni mogoče uporabljati poglobljenih pristopov, ampak bolj osnovno razlago in predstavitev (McFall, 2005, str. 78–80).

Liu (2005, str. 700) meni, da se razvijajo bralne navade, ki temeljijo na branju z zaslonov. Vse več elektronskih virov ima velik vpliv na branje, ki postaja površno, razdeljeno na delce in manj osredotočeno. Generacije, ki so odraščale v digitalnem okolju, naj bi imele zmanjšano sposobnost poglobljenega branja in daljše vključenosti v branje. Tako kot vse novosti tudi elektronska gradiva prinašajo prednosti in slabosti. Elektronska besedila naj bi bila bolj primerna za iskanje, tiskana pa za dejansko potrošnjo informacij. Elektronska gradiva omogočajo lažje iskanje in več možnosti za dostopanje do širšega razpona informacij.

V današnjem, informacijsko intenzivnem okolju se razvija bralno vedenje, ki temelji na branju z zaslonov. Zanj je značilno, da več časa namenjamo izbiranju in skeniranju, manj časa pa posvečamo poglobljenemu in osredotočenemu branju, tudi trajna pozornost se

zmanjšuje. Razlogov za spremenjene bralne navade ne gre iskati le v digitalnih medijih, temveč tudi v drugih družbenih dejavnikih. Danes je na voljo obilo informacij, vse poteka z visoko hitrostjo in stalno je prisotna tekmovalnost. Omenjene spremembe se konkretno opazijo v delovnem okolju, lahko pa jih opazimo tudi v študijskem procesu. Vse navedeno prispeva k spremenjenim bralnim navadam (Liu, 2005, str. 700–706), ki jih opišem v nadaljevanju.

Pri obilju informacij ljudje vse bolj pogosto uporabljajo skeniranje, ki omogoča filtriranje preobsežnih vsebin. Porabniki, še posebej mladi, nimajo potrpljenja, da bi se podrobno ukvarjali s celotnim besedilom, temveč preletijo besedilo, da najdejo potrebne informacije. V primeru, da jih določene informacije še posebej zanimajo ali se jim zdi določen del pomemben, bodo ta del prebrali bolj poglobljeno. Prisotno je tudi prepoznavanje ključnih besed (angl. *keyword spotting*), kjer v besedilu poiščemo le informacije, ki nas zanimajo. Bolj pogosto pogledamo le sliko ali graf, saj nas samo besedilo preveč dolgočasi (Liu, 2005, str. 700–710).

Odstotek dokumentov, prebranih le enkrat, se vse bolj povečuje, prav tako je vse pogostejše selektivno branje. Povečuje se nelinearno branje, zmanjšuje pa se trajna pozornost pri branju. Velikokrat beremo po delih, velika količina razpoložljivih informacij pa prispeva k temu, da ljudje opazijo veliko število različnih tematik, vendar jih pregledajo le površinsko. Tako na primer preletijo veliko člankov, v nobenega pa se ne poglobijo. Vse manj je osredotočenega in poglobljenega branja. Pri branju z zaslona porabnike motijo tudi druga opravila, saj imajo običajno več odprtih oken (Liu, 2005, str. 700–710).

Ko porabniki poglobljeno berejo tiskana gradiva, radi delajo zapiske in označujejo pomembne dele. To pa ne velja za branje elektronskih gradiv. V večini primerov porabniki za poglobljeno branje besedilo raje natisnejo, kot berejo preko zaslona; označevanje in zapisovanje elektronskih pripomb pa se jim zdi veliko bolj zapleteno kot pri tiskanih gradivih. Medtem ko porabniki pri tiskanih medijih naravno označujejo in zapisujejo, kar se jim zdi pomembno, bo za ista opravila pri elektronskih medijih potrebno navajanje (Liu, 2005, str. 700–710).

Slovenske knjižnice beležijo veliko število knjižničnih izposoj, po drugi strani pa rezultati raziskave, ki jo je leta 2006 objavil Barometer, kažejo, da le 37 % Slovencev prebere več kot 5 knjig na leto. Iz tega lahko sklepamo, da izposojevalci knjižničnih gradiv po knjigah ali revijah brskajo podobno kot na spletu. Izposodijo si veliko količino gradiva, vendar se le redko poglobijo v tisto, kar si sposodijo. Tudi količina nakupov knjig v knjigarnah je majhna. Današnji porabniki torej dostopajo do velikega obsega informacij, poleg tega pa želijo priti do informacij z najnižjimi stroški ali celo zastonj (Kovač, 2009, str. 16–17).

3 OBSTOJEČE RAZISKAVE S PODROČJA BRALNIH NAVAD

Zaradi pomena branja v posameznikovem življenju in glede na to, da upadeta količina in kakovost branja, so bile na področju bralnih navad opravljene številne raziskave. Nekatere med njimi obravnavajo prav študente in njihove bralne navade glede študijskih gradiv, saj na tem področju obstaja težnja za izboljšanje bralnih navad.

Berry et al. (2011, str. 31) so ugotavljali, kako in koliko študentje sploh uporabljajo študijska gradiva, obravnavali so tudi motivacijo študentov za uporabo učbenikov. Stracher in Proffit (2011, str. 396–400) sta v svojo raziskavo vključila študente poslovnih ved. Želela sta ugotoviti vzroke, zakaj študentje ne berejo predpisanih gradiv oz. jih ne berejo dovolj. Analizirala sta tudi pedagoške metode, ki bi jih lahko uporabljala fakulteta, da bi izboljšala bralne navade študentov. Tudi Braguglia (2005, str. 67) je proučeval študente poslovnih ved, osredotočil se je na bralne navade glede študijske in druge literature. Raziskoval je, kako pogosto študentje berejo in kaj berejo ter katere aktivnosti konkurirajo branju. Gilbert in Fister (2011, str. 474) sta proučevala bralne navade z vidika upadanja branja. Čeprav sta se osredotočila na branje v prostem času, sta se ponekod dotaknila tudi branja študijskih gradiv. Mokhtari et al. (2009, str. 609) so proučevali vpliv interneta in televizije na bralne navade študentov.

Zaradi velikega vpliva elektronskih medijev na vsakdanje življenje postajajo vse bolj pogoste in uporabne tudi raziskave, ki proučujejo vpliv digitalizacije na bralne navade, odnos porabnikov do elektronskih knjig in podobno. Liu (2005, str. 700) je želel proučiti bralne navade v digitalnem okolju. Analiziral je, kako so se bralne navade porabnikov spremenile v zadnjih desetih letih. Dilevko in Gottlieb (2002, str. 381) sta raziskovala uporabo tiskanih in elektronskih gradiv med dodiplomskimi študenti. Gregory (2008, str. 266) je proučeval odnos študentov do uporabe elektronskih knjig, Pattuelli in Rabina (2010, str. 228) pa odnos študentov do elektronskih bralnikov. Chesser (2011, str. 28) je analiziral različne vidike uporabe elektronskih učbenikov, McFall (2005, str. 72) pa je proučeval možnosti uporabe elektronskih učbenikov v primerjavi s tiskanimi.

V nadaljevanju prestavim rezultate in ugotovitve raziskav, ki so relevantni za obravnavano temo.

3.1 Branje in druge aktivnosti

Branje je danes še posebej med mladimi ogrožena aktivnost glede na rezultate raziskav bralnih navad v zadnjih letih. Strmo upadanje branja se opaža pri vseh starostnih skupinah, branje v prostem času pa je najbolj upadlo prav pri mladostnikih. Ameriške raziskave ugotavljajo, da ljudje branju namenjajo manj časa kot v preteklosti, bralne sposobnosti upadajo, vse skupaj pa ima resne posledice za civilno, družbeno, kulturno in ekonomsko področje (National Endowment for the Arts, 2007, str. 3–11).

Glede na Mednarodno raziskavo pismenosti odraslih, ki je bila izvedena leta 1998, za 77 % odraslih Slovencev velja, da so njihove pismene spretnosti pod mednarodnim povprečjem. Rezultati nikakor niso spodbudni, isti delež se v najbolj razvitih državah giblje med 20 % in 30 %. Rezultati Slovenijo uvrščajo na dno lestvice 20 držav, ki so sodelovale v raziskavi (večinoma gre za članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj). Rezultati za mlade, stare od 20 do 25 let, so v primerjavi s celotno slovensko populacijo nekoliko boljši, saj se mladi Slovenci v primerjavi z mladimi iz drugih držav uvrščajo na sredino lestvice (Knaflič, Mirčeva & Možina, 2001, str. 2–47).

Študenti svoj prosti čas zapolnjujejo z različnimi aktivnostmi. Izmed štirih aktivnosti študentje največ časa brskajo po internetu, sledijo branje za študijske potrebe, gledanje televizije in na koncu branje v prostem času. Veliko študentov opravlja več dejavnosti hkrati. Kar 37 % študentov medtem, ko bere študijsko gradivo, hkrati sodeluje še v kakšni aktivnosti (na primer posluša glasbo, se prehranjuje, brska po spletu in podobno) (Mokhtari et al., 2009, str. 614–618). Raziskovalci tudi poudarjajo, da se študentje takrat, ko med branjem opravljajo druge aktivnosti, manj osredotočajo na besedilo (National Endowment for the Arts, 2007, str. 3–11). Večopravnost velja za vse štiri navedene aktivnosti, med katerimi je najmanj priljubljeno prav branje za študijske namene. V tovrstnem branju študentje ne uživajo. S časom, ki ga porabijo za študijsko branje, namreč zmanjšujejo preostali čas, ki bi ga lahko namenili za opravljanje drugih, njim ljubših aktivnosti (Mokhtari et al., 2009, str. 614–618). Tudi Gilbert in Fister (2011, str. 476) ugotavljata, da je branje predpisanih gradiv najmanj priljubljeno, vendar študentje zanj porabijo veliko časa. Mokhtari et al. (2009, str. 614–618) pravijo, da so se študentje v raziskavi izkazali kot marljivi bralci za študijske namene. Večina študentov sicer uživa v branju v prostem času in meni, da je tovrstno branje pomembno, več časa pa namenjajo obveznemu branju za študijske namene. Pomembno je opozoriti le, da je v predstavljeni raziskavi uporaba interneta ločena od prostovoljnega in študijskega branja, čeprav v današnjih razmerah teh treh aktivnosti ne moremo popolnoma ločiti, saj se prostovoljno ali študijsko branje prav tako lahko izvaja preko internetnih virov. Gilbert in Fister (2011, str. 476–490) sta v raziskavi odkrila primere študentov, ki so izjemno navdušeni nad branjem v prostem času, branju predpisanega študijskega gradiva pa se raje izognejo. V mnogih primerih se je izkazalo, da študentje izbirajo med eno in drugo vrsto branja, kjer branje za študijske namene tekmuje z branjem v prostem času.

Tudi Braguglia (2005, str. 67–72) ugotavlja, da študentje več časa kot branju namenjajo gledanju televizije, pogovarjanju po telefonu, poslušanju glasbe, brskanju po internetu, športnim aktivnostim ali delu. Določene aktivnosti predstavljajo le ozadje drugi aktivnosti, ki jo takrat opravljajo. Med branjem študente najpogosteje zmotijo osebni odnosi. 34 % študentov je odgovorilo, da jim pri branju osebni odnosi pogosto ali vedno povzročajo motnje. 31 % študentov gleda televizijo 12 ali več ur na teden, po telefonu se toliko časa pogovarja 27 % študentov, 23 % anketiranih pa vsaj 12 ur tedensko posluša glasbo. Le 3 %

anketiranih so odgovorili, da berejo 12 ali več ur na teden. Avtor še navaja, da veliko študentov ne bere vsakodnevno, pa naj gre za prostovoljno ali predpisano branje.

Lytle (2011) ugotavlja, da kar 93 % študentov uživa v branju v prostem času, vendar jim za to dejavnost pogosto zmanjkuje časa. Najpogostejši razlog, da ne berejo v prostem času, je njihova prezasedenost, saj kar 77 % študentov pravi, da imajo preveč obveznega branja za študij, kar jim onemogoča branje za lastno zabavo. Gilbert in Fister (2011, str. 476) pravita, da 90 % študentov meni, da branje v prostem času prispeva k povečanju znanja, izboljšuje besedišče in povečuje domišljijo. 70 % študentov meni, da z branjem sproščajo stres; le 5 % pa jih pravi, da je branje v prostem času izguba časa.

3.2 Bralne navade študentov glede branja študijske literature

Berry et al. (2011, str. 31–38) navajajo, da študenti danes branju in učenju namenjajo bistveno manj časa, kot so ga pred dvajsetimi leti. 38 % študentov, vpisanih v prvi letnik fakultete, in 29 % študentov višjih letnikov se uči manj kot 6 ur tedensko. Študentje se zavedajo, da je branje pomembno, da profesorji od njih pričakujejo, da bodo brali študijsko gradivo, ter vedo, da bo branje vplivalo na njihovo oceno, vendar jih kljub temu veliko ne bere učbenikov. Študenti poudarjajo, da niso leni, temveč nasprotno, da so izjemno zaposleni. Veliko jih namreč dela in se poleg študija ukvarja z drugimi aktivnostmi. Generalno gledano je zasedenost študentov najpogostejša ovira, zaradi katere ne berejo ali se ne posvečajo drugim študijskim aktivnostim.

Še posebej zaskrbljujoče so ugotovitve, da ne upada le količina, temveč tudi kakovost branja. Od študentov na fakultetah se pričakuje, da so učinkoviti in sposobni bralci (Braguglia, 2005, str. 67–72). Pri raziskovanju bralnih spretnosti 17-letnikov že 30 let ni nobenega napredka, temveč te z leti upadajo. Leta 2005 je le 35 % učencev zadnjega letnika srednje šole imelo dobro razvite bralne sposobnosti (National Endowment for the Arts, 2007, str. 3–11). Glede na napisano lahko sklepamo, da so bralne sposobnosti študentov ob vpisu na fakulteto manj razvite kot pred leti. Študenti prvih letnikov se tako vse težje spopadajo s predpisano literaturo, kar jim najverjetneje povzroča preglavice pri doseganju zelenih študijskih uspehov. Če predpostavljamo, da študijska literatura z leti ne postaja vsebinsko lažja, morajo študentje ob vstopu na fakulteto nadoknaditi pomanjkljive bralne sposobnosti, da lahko uspešno opravljajo študijske obveznosti.

Študenti imajo običajno za vsak predmet predpisano obsežno količino gradiva in če želijo prebrati vse, morajo znati dobro upravljati s svojim časom. Pri študiju so pomembne organizacijske sposobnosti posameznikov. Z neorganiziranostjo se namreč hitro pojavi nezmožnost sledenja obveznostim (Braguglia, 2005, str. 67–72).

Braguglia (2005, str. 67–72) je proučeval bralne navade študentov poslovnih ved. V raziskavi je ugotovil, da študentje med različnimi vrstami študijskega gradiva najpogosteje

berejo učbenike; 42 % študentov učbenike bere vsakodnevno, 44 % pa tedensko. Na drugem mestu so internetna gradiva, ki jih dnevno bere 17 % študentov, tedensko pa 44 %.

Univerzitetni predavatelji ugotavljajo, da študentje večinoma niso motivirani za branje predpisane literature, kar še posebej velja za sprotno branje. Predavanj se večinoma udeležujejo nepripravljeni, branja pa se lotijo šele tik pred izpitom. Težava je postala že tako splošna, da razburja in frustrira profesorje, saj jim onemogoča učinkovita predavanja. Odnos študentov do branja je pogosto brezbrizen. Veliko študentov se udeleži predavanj, brez da bi prebrali predpisano literaturo, kar jim onemogoča aktivno udeležbo pri predavanju, za katero je bilo predvideno, da je študent seznanjen z določeno vsebino. Veliko predavateljev se je zaradi pogostih tovrstnih izkušenj na stanje navadilo in ga sprejelo (Braguglia, 2005, str. 67–72).

Večina študentov bere zaradi neke uporabnosti oz. koristi, torej zaradi uspeha pri študiju, oziroma zato, da opravijo izpit (Mokhtari et al., 2009, str. 614–618). Študenti najpogosteje berejo študijsko gradivo, ko se pripravljajo na izpit, ko jih zanima določeno vprašanje ali ko pišejo domačo nalogo. Kljub temu da veliko profesorjev priporoča branje predpisanega gradiva pred predavanjem, le 18 % študentov pravi, da vedno ali pogosto dejansko preberejo gradivo pred predavanjem. Kar 53 % jih odgovarja, da nikoli ali le redko preberejo gradivo pred predavanjem. Rezultati starejših raziskav kažejo, da 27 % študentov prebere gradivo pred predavanjem, 70 % pa pred izpitom. Pri tem študentje menijo, da je naloga profesorja, da poda pregled nad gradivi in jih obvešča, kaj je pomembno (Berry et al., 2011, str. 31–38).

Razlogov, zakaj študenti ne berejo predpisanih študijskih gradiv kljub zavedanju, da profesorji od njih to pričakujejo, je več. Študenti pravijo, da so zaradi študijskih obveznosti pri vseh predmetih, delovnega časa in drugih aktivnosti tako omejeni s časom, da preberejo le tisto, kar je resnično nujno. Veliko študentov knjigo prebere le takrat, ko ne razume določene vsebine ali ko se pojavijo težave pri reševanju domače naloge. Mnogo študentov podcenjuje vlogo študijskih knjig, velikokrat nanje gledajo kot na nadomestilo za zapiske s predavanj in ne kot na pripomoček za krepitev študijskega procesa (Berry et al., 2011, str. 31–38).

Tudi študenti pravijo, da neradi berejo in se nimajo za močne bralce. Če branje za določen predmet ni nujno, se mu bodo raje izognili ali snov le preleteli oz. na pol prebrali (Braguglia, 2005, str. 67–72).

Iz navedenih ugotovitev vidimo, da imajo študentje in fakulteta različna mnenja glede pomembnosti študijske literature ter različne poglede na vrednotenje branja študijske literature. Študentom se zdi branje študijskih gradiv manj pomembno za uspeh pri predmetu kot profesorjem (Braguglia, 2005, str. 67–72). Tudi Berry et al. (2011, str. 31–

38) ugotavljajo, da večina študentov ne prebere predpisane literature do predvidenega časa, prav tako se jim knjige ne zdijo kritična sestavina učenja. Učenje iz zapiskov s predavanj ter prisotnost na predavanjih se jim zdita pomembnejša za pridobitev dobre ocene. Avtorji opozarjajo tudi na vrzeli med pričakovanji fakultete in dejanskimi navadami študentov. Rezultati raziskave kažejo, da 92 % študentov v povprečju bere učbenik za določen predmet 3 ure ali manj tedensko. Kar 43 % študentov bere manj kot eno uro na teden, 18 % študentov pa sploh nič. 24 % študentov meni, da profesor od njih pričakuje, da bodo branju namenili več kot 3 ure tedensko, 46 % pa jih meni, da profesor pričakuje, da bodo brali 1 do 3 ure na teden. Študenti se torej zavedajo, da branju namenjajo manj časa, kot se jim zdi, da od njih pričakujejo profesorji.

Starcher in Proffitt (2011, str. 396) trdita, da lahko na motivacijo študentov za branje predpisanega gradiva vplivajo tako profesorji kot knjige. Študentje kot dobro učno knjigo razumejo knjigo, ki ima razumljivo, ne previsoko ceno, je jedrnata, dopolnjena z dobrimi grafikami in enostavna za razumevanje. Odlična knjiga ne zagotavlja, da jo bodo študenti tudi dejansko prebrali, lahko pa prispeva k temu.

Tudi profesorji lahko vplivajo na motivacijo študentov za branje študijske literature. Rezultati predhodnih raziskav kažejo, da so kvizi z vprašanji iz študijskih gradiv učinkovit način za zviševanje bralne motivacije študentov. Tokratna raziskava, ki so jo opravili Berry et al. (2011, str. 31–38), pa kaže, da je bolj pomembno, da profesor študentom natančno pove, kaj je treba prebrati. 74 % študentov odgovarja, da bi imeli večjo motivacijo za branje, če bi profesor natančno povedal, kaj je pomembno pri določeni temi. 48 % študentov meni, da jih za branje motivirajo pregled gradiv pred izpitom, izpitna vprašanja iz predpisane literature in pogovori v razredu glede besedil. Le 14 % vprašanih odgovarja, da bi jih motiviralo spodbujanje profesorja k zastavljanju vprašanj. Študentom se zdi izredno pomembno usmerjanje profesorja med gradivi, da torej profesor natančno opredeli, kaj je pomembno.

Profesorji študentom velikokrat nudijo dodatne vire za študij (na primer internetne naloge, vadnice, dodatne članke, videe in podobno). Študenti poročajo, da jim tovrsten trud profesorjev povzroča občutke preobremenjenosti in ima na koncu lahko nasproten učinek. Študentom je namreč v takih primerih na voljo ogromno materiala, ki pa večinoma ne predstavlja ključnega gradiva za študij. Študenti o dodatnih gradivih menijo, da ta niso nujna oz. kritična za učenje temeljnih konceptov. Velikokrat tudi obupajo, ko vidijo vso literaturo, ki je na voljo. Poudarjajo, da se želijo učiti, vendar potrebujejo usmeritev in vodenje, kam in kako naj vložijo svoje napore. Pomembno je, da vedo, katera literatura je resnično ključna za uspeh, ne pa le podporna. Pravijo tudi, da je naloga predavateljev, da ustvarjajo, vzdržujejo in podpirajo dobro učno okolje za študente (Berry et al., 2011, str. 31–38).

Berry et al. (2011, str. 31–38) ugotavljajo, da večina študentov pri učenju pogosteje uporablja t. i. površinske kot pa globinske strategije. Površinske strategije se prvotno osredotočajo na dokončanje naloge in ne na samo razumevanje besedila. Rezultati predhodnih raziskav glede branja med študenti finančnih in računovodskih smeri kažejo, da se le 26 % študentov pri branju opira na postavljene študijske cilje pri določenem predmetu. Posamezniki, ki so pri študiju uspešni, berejo z osnovnim ciljem, da bodo razumeli predpisano gradivo. Nasprotno pa manj uspešni študenti berejo z namenom, da bi zmanjšali bojzani oz. skrbi, pri tem pa odložijo ali ustavijo branje, ko razumevanje postane oteženo. Opažamo splošno pomanjkanje uporabe globljih strategij, saj se študenti vse preveč zanašajo na površinske strategije. Študenti se »gulijo« pred izpitom, redko pa skušajo predvidevati izpitna vprašanja. V primeru, da izpita ne opravijo, bodo v naslednjem poizkusu verjetno spremenili strategijo učenja. Tudi Starcher in Proffitt (2011, str. 397) pravita, da študenti niso željni učenja, ko berejo študijska gradiva. Predpisano študijsko gradivo jih ne navdušuje, zdi se jim dolgočasno in mučno.

Obvezna študijska literatura ne pomeni nujno, da jo bodo študenti dejansko kupili. Le približno polovica študentov kupi vso predpisano študijsko literaturo. Najpogostejši vzrok, zakaj študentje ne kupijo študijskih gradiv, je njihova visoka cena. Za primerjavo avtor navaja, da študenti porabijo več denarja za pogovore preko mobilnega telefona kot za študijsko gradivo (Braguglia, 2005, str. 67–72). Berry et al. (2011, str. 31–38) pravijo, da so se cene študijskih gradiv v zadnjih dvajsetih letih močno povišale, kar predstavlja oviro za študente. Izredno pomembno je, da fakultete uravnotežijo razmerje med učno vrednostjo knjige in povezanimi stroški. Opozarjajo še na dejstvo, da večina študentov, ki kupi študijsko literaturo, to redko uporablja.

3.3 Študenti in uporaba elektronskih gradiv

Današnji študenti so izredno domači s tehnologijo in izpostavljeni hitri izmenjavi informacij. Zato se na tem mestu postavlja vprašanje, ali so tiskane knjige resnično nujne ali bi bili morda primernejši spletni viri. Danes je namreč na voljo vse več alternativ klasičnim učbenikom (Berry et al., 2011, str. 37–38).

Pogoji za uspeh elektronskih knjig so danes boljši kot pred leti, saj imajo skoraj vsi študenti računalnik in mobilni telefon. Kljub temu ima večina študentov raje tiskano učno gradivo, v Združenih državah Amerike je takšnih 74 % študentov. Tiskanim izdajam dajejo prednost zaradi njihove trajnosti, videza, občutka in možnosti prodaje gradiva, ko ga ne potrebujejo več. Študentom veliko oviro predstavlja visoka cena literature, zato pogosto iščejo cenejše poti, kot sta nakup rabljenih knjig ali izposoja gradiva. Raje se odločijo za nakup rabljenega gradiva, za katero menijo, da je ugodno in ustrezno, saj gre za njim poznan izdelek; kot da bi se odločili za elektronske knjige, ki jih še ne poznajo dobro in še niso prepričani o primernosti njihove cene (Chesser, 2011, str. 30–31). McFall (2005, str. 77) ugotavlja, da so odzivi študentov pri uporabi elektronskih študijskih gradiv nevtralni.

Gregory (2008, str. 269–270) navaja, da študentje kot prednosti elektronskih knjig navajajo prikladnost oz. lažji dostop, nižje stroške in možnost tiskanja. Največkrat omenjene slabosti so iskanje, navigacija in naprežanje oči (zaradi branja z zaslona), na splošno imajo raje tiskane knjige.

Pattuelli in Rabina (2010, str. 239–240) sta v raziskavi o uporabi Kindlea ugotovila, da študentje berejo več, če uporabljajo elektronski bralnik. Glavni razlog za to je, da ga imajo vedno pri sebi in lahko berejo v vsakem prostem trenutku. Kindle in tiskane knjige se študentom zdita komplementarna izdelka. Tudi Gregory (2008, str. 272) meni, da pri tiskanih in elektronskih knjigah ne gre za tekmovanje med dvema medijema, temveč za sodelovalen, prilagodljiv odnos. Osredotočanje na vprašanje, kateri od dveh formatov bo dokončno prevladal v prihodnosti, v tem trenutku nima pravega pomena. Pomembno je, da se bo v prihodnosti zagotovilo primerne vsebine uporabnikom tiskanih kot elektronskih knjig. Liu (2005, str. 702) poudarja, da je večjo pozornost treba namenjati vprašanju, kako porabniki uporabljajo ene in druge medije, zakaj se odločijo za določen format in kakšno je njihovo zadovoljstvo s posameznim formatom. Foasberg (2011, str. 111–119) ugotavlja, da 24 % študentov bere elektronske knjige, od tega jih le 16 % bere na bralniku, preostali pa na drugih napravah, kot je računalnik ali mobilni telefon. Veliko študentov nima namena kupiti bralnika, največjo oviro za nakup jim predstavlja cena. Na bralniku pogosteje berejo knjige za prosti čas kot študijsko gradivo. Študentje, ki uporabljajo elektronske bralnike, so t. i. prvi kupci tehnologij na splošno. Študentje, ne glede na to, ali imajo bralnik ali ne, najpogosteje navajajo naslednje prednosti bralnikov: prenosljivost, prikladnost, shranjevanje in posebne funkcije. Negativne strani bralnika so visoka cena, manjša izbira knjig in cena elektronskih knjig.

Tudi Gregory (2008, str. 267–270) ugotavlja, da so študentje bolj naklonjeni tiskanim kot elektronskim knjigam. Ugotovitev nekoliko preseneča, saj je generacija Y odraščala v tehnološko bogatem okolju in naj bi bila sprejemljiva za nove tehnologije in medije. Prav tako naj bi jim bilo bolj domače tipkanje na tipkovnico kot pisanje v zvezek ter naj bi raje brali z računalniškega zaslona kot s papirja, ki ga držijo v rokah. Tako so med rezultati raziskave presenetile izjave študentov, ki so jim v knjižnici ponudili elektronsko različico knjige, študenti pa so odgovorili, da si želijo »prave« knjige. Študentje tiskane knjige povezujejo z bolj kakovostnim branjem oz. učenjem, prav tako tiskanim knjigam pripisujejo več pozitivnih lastnosti kot elektronskim. Pri branju tiskanih virov bolj razumejo vsebino, med branjem pa jih ne ovira prihajajoča elektronska pošta ali sporočila. Študentom veliko pomeni fizična oprijemljivost knjig, kar kaže, da človekova ljubezen do knjige kot objekta ostaja močna tudi v digitalni dobi. Elektronska gradiva običajno berejo po delih, poljubno skačejo od enega dela k drugemu in ne tako, da bi brali celotno besedilo zapovrstjo. Študentje tudi navajajo, da pri branju z zaslona večkrat spregledajo določeno vsebino ali informacije. Na trgu elektronskih knjig opažamo trend, da se elektronska gradiva »uprabljajo« in ne berejo. Zato so za elektronska študijska gradiva bolj primerne krajše vsebine kot pa daljša besedila. Zanimivo je dejstvo, da je v raziskavi 66 % študentov

raje izbralo tiskane kot elektronske knjige. Pri navajanju razlogov, zakaj imajo ti študentje raje tiskane knjige, so bili najpogostejši odgovori: dostopnost, bralno razumevanje in osredotočenost ter prenosljivost. Enaki razlogi so bili najpomembnejši pri 36 % študentov, ki imajo raje elektronske knjige. Liu (2005, str. 702) navaja, da študentje raje berejo tiskane izdaje, saj tako bolj jasno razumejo besedilo. 68 % študentov pravi, da bolje razumejo in si lažje zapomnijo prebrane informacije, če berejo na tiskanem mediju, le 4 % študentov pa isto pravijo za elektronske medije. Prav tako naj bi bilo branje preko zaslona za do 30 % počasnejše v primerjavi z branjem tiskanih gradiv. Študenti elektronska gradiva težje razumejo, zdijo se jim manj zanimiva, avtorji pa manj kredibilni kot pri tiskanih virih.

Dilevko in Gottlieb (2002, str. 382–383) navajata, da je uporaba tiskanih virov običajno povezana s kakovostnim študiranjem. Tiskani učbeniki predstavljajo temelj, saj zagotavljajo informacije vsebinske, teoretične in konceptualne narave, ki so nepogrešljive za razumevanje določene teme. Elektronski viri pa so pogosteje povezani le s potrebo, da se obveznosti opravijo hitro in enostavno.

Liu (2005, str. 710) poudarja, da se spremembe, ki jih povzročajo digitalni mediji, najprej pojavijo v Združenih državah Amerike. To velja tudi za vpliv na bralne navade. Spremembe se bodo najverjetneje najprej opazile v Združenih državah, nato pa se bodo postopoma uveljavljale tudi na drugih geografskih področjih.

3.4 Povzetek ugotovitev

Glavne ugotovitve predstavljenih raziskav so prikazane v Tabeli 1.

Tabela 1: Glavne ugotovitve že opravljenih raziskav

Ugotovitev	Komentar
Branje je ogrožena aktivnost, še posebej med mladimi.	Mladi več časa namenjajo drugim aktivnostim, kot so brskanje po internetu, pogovarjanje po telefonu, poslušanje glasbe in podobno. Pogosto sodelujejo v več aktivnostih hkrati.
Količina in kakovost branja študijskega gradiva upadata.	Študenti kot razlog upadanja branja pogosto navajajo prezasedenost.
Motivacija študentov za branje študijske literature je nizka.	Veliko študentov bere le zato, da opravijo izpit. Na motivacijo lahko pozitivno vplivajo primerno študijsko gradivo in profesorji.
Vrzeli med pričakovanji fakultete in bralnimi navadami študentov.	Študentom je branje študijske literature manj pomembno, kot od njih pričakuje fakulteta.
Študentje večinoma uporabljajo površinske strategije branja.	Opažamo pomanjkanje globljih strategij, pri katerih je bolj prisotno razumevanje besedila.
Študentje raje berejo tiskana kot elektronska gradiva.	Tiskanim gradivom pripisujejo več pozitivnih lastnosti, prav tako tiskana gradiva povezujejo s kakovostnejšim branjem. Tiskana gradiva pogosteje uporabljajo za izpite, elektronska pa za seminarske in domače naloge.
Strategije branja se razlikujejo pri tiskanih in elektronskih gradivih.	Za branje elektronskih gradiv je značilno branje po delih, skakanje od enega dela k drugemu. Branje tiskanih gradiv pogosteje povežemo s kakovostnejšim branjem.
Elektronska gradiva omogočajo interaktivnost.	Treba je izkoristiti prednosti obeh vrst gradiv, tiskanih in elektronskih, ne pa se osredotočati na vprašanje, katera gradiva bodo prevladala.

4 RAZISKAVA O BRALNIH NAVADAH ŠTUDENTOV EKONOMSKE FAKULTETE

4.1 Cilj in raziskovalna vprašanja

Med študenti ugotavljajo upadanje količine in kakovosti branja študijske literature, zato je poznavanje njihovega bralnega vedenja pomemben dejavnik na poti k uspehu (Berry et al., 2011, str. 37–38). Na področju slovenskih univerzitetnih šol pa kljub temu nisem našla širše obravnave omenjenega problema. Prispevek moje raziskave je torej analiza trenutnega stanja, okrepljena s predlogi avtorjem za oblikovanje študijske literature, ki bo uspešno sprejeta s strani študentov današnjih generacij.

Fakultete stremijo k uspešnosti študentov in zagotavljanju usposobljenih kadrov. Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani ima vizijo, da se bo leta 2020 uvrstila »med najboljše šole na področju poslovnih in ekonomskih ved na svetu« (Poslanstvo in vizija, 2012). Na uresničevanje poslanstva in vizije zagotovo vplivajo tudi bralne navade študentov, saj so pomemben del posameznikovega učnega procesa. Z razumevanjem bralnih navad in vedenja študentov lahko ukrepamo in uveljavljamo izboljšave ter tako prispevamo k uresničevanju vizije.

Cilj raziskovalnega dela je analizirati bralne navade študentov Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani glede branja študijske literature ter podati glavne ugotovitve in priporočila za izboljšave bralnih navad študentov. Glavni cilj skušam doseči s pomočjo izvedenih ciljev, ki so: proučiti, ali študenti berejo učno literaturo, kako in zakaj, ter analizirati odnos študentov do branja preko digitalnih medijev in elektronskih študijskih gradiv.

Proučujem bralne navade glede študijske literature. S pojmom študijska literatura zajamem vsa gradiva, predpisana s strani fakultete za določen premet, ne glede na to, ali gre za tiskana ali elektronska gradiva.

Cilj naloge skušam doseči s pomočjo odgovorov na postavljena raziskovalna vprašanja, ki se nanašajo na študente:

1. S katerimi aktivnostmi zapolnjujejo svoj prosti čas?
2. Ali se zavedajo, da je branje za študijske namene pomembno?
3. Koliko berejo študijsko literaturo?
4. Kakšne strategije branja uporabljajo?
5. Zakaj berejo študijsko gradivo?
6. Kaj vpliva na njihovo motivacijo za branje?
7. Kakšen odnos imajo do elektronskih gradiv?
8. Kako namen uporabe vpliva na izbiro študijskih gradiv?

4.2 Metodologija

V tem delu naloge za izvedbo trženjske raziskave uporabim empirični pristop. Za raziskavo uporabim dva pristopa, ki sta med seboj povezana, in sicer identifikacijo problema in reševanje problema. Pri identifikaciji problema skušam bolj poglobljeno razumeti problematiko bralnih navad med študenti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Identifikacija problema mi bo omogočila oceno trenutnega stanja, poglobljeno analizo problemov in morebitna opažanja, ki kažejo na spremembe vedenja. Naslednji korak je reševanje problema, kjer podam predloge za izboljšave (Malhotra, 2001, str. 4–7).

Izvedem kvalitativno raziskavo, ki omogoča vpogled in globlje razumevanje problema (Malhotra, 2001, str. 168–169). Pri kvalitativnem raziskovanju z zbranimi podatki dobimo posameznikov osebni pogled in stališča do analizirane situacije. Respondenti imajo pri kvalitativnih raziskavah, ki vključujejo predvsem odprta (nestrukturirana) vprašanja, možnost povedati, kaj si mislijo o določeni temi ali problemu (Konečnik Ruzzier, 2011, str. 75). Kvalitativni podatki so resda bolj podvrženi subjektivnosti, vendar nam omogočajo bolj poglobljeno analizo in interpretacijo rezultatov. Pri kvalitativnih raziskavah so pomembni vloga raziskovalca ter njegovo predznanje in izkušnje. Za zagotavljanje kakovosti podatkov je treba upoštevati etična načela in način vzpostavitve stika, pomembna je tudi kakovostna dokumentacija kvalitativne raziskave (Bregar, Ograjšek & Bavdaž, 2005, str. 2–26).

S pomočjo kvalitativne raziskave pridobim primarne podatke. Za zbiranje podatkov uporabim raziskovalno metodo intervju. Uporabim direkten pristop, pri katerem je intervjuvancem znan namen raziskovanja. Intervjuji so osebni, individualni in delno strukturirani. Vprašanja so vnaprej pripravljena, ki pa jih lahko sproti prilagajam oziroma prepuščam konkretni situaciji med pogovorom.

Zbiranje kvalitativnih podatkov in njihova analiza je dolgotrajen proces, zato si analizo podatkov olajšam s pomočjo diktafona. Diktafon uporabim le s soglasjem intervjuvancev. Analitično orodje, ki ga uporabim, je prepis oz. transkript intervjujev, ki ga pripravim na osnovi obstoječih zvočnih posnetkov (Bregar et al., 2005, str. 160).

Intervjuje opravi med študenti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani ter nato pridobljene podatke uporabim za kvalitativno analizo. Če za mojo raziskavo obstajajo primerljivi sekundarni podatki, dobljene rezultate primerjam z rezultati že opravljenih raziskav s področja bralnih navad študentov. S pomočjo analize in rezultatov lahko podam odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja in oblikujem predloge za oblikovanje ustrežnejše študijske literature.

Pri oblikovanju in izvedbi intervjujev se oprem na teorijo praks, ki jo lahko uporabljamo pri proučevanju potrošnje. Potrošnja je namreč prisotna v vsaki praksi in tako je tudi pri branju. Teorija praks, ki spada med družbene teorije, se osredotoča na pomen in uporabo izdelkov (Warde, 2005, str. 131–149). Ko pri raziskovanju zbiramo kvalitativne podatke, se osredotočamo na subjektivne pomene, opredelitve, simbole in opise problemov (Bregar et al., 2005, str. 2–26). Glavna družbena vprašanja, ki zadevajo prakse, so torej, zakaj ljudje počnejo to, kar počnejo, ter kako počnejo stvari (Warde, 2005, str. 131–135). Podobne odgovore s pomočjo intervjujev poskušam dobiti tudi sama. Pri proučevanju praks je treba upoštevati njihove elemente in povezave med njimi. Osnovni elementi praks so objekti oziroma tehnologije, aktivnosti ter simboli oziroma pomeni.

Izvajanje praks ne poteka vedno na enak način. Treba se je zavedati, da obstaja širok razpon praks, od neprimernih, primernih do optimalnih (Warde, 2005, str. 131–149). Posamezen študent lahko na primer prebere predpisan članek le z namenom, da se prebije skozi in ga zatorej le na hitro preleti. Praksa je v tem primeru opravljena na zadovoljivi ravni. Primer prakse na višji ravni pa je, ko študent temeljito prebere gradivo, se vanj poglobi in si zapisuje pomembne koncepte.

4.3 Vzorec

Primerna velikost vzorca je odvisna od različnih dejavnikov, glavna usmeritev pri izbiri velikosti pa je zelo pogosto koncept zasičenja. Velikost vzorca pri kvalitativnih raziskavah je običajno veliko manjša kot pri kvantitativnih raziskavah, poglavitni razlog za to je upadanje donosnosti v kvalitativnem vzorcu po določeni točki. Pri raziskovanju namreč vse več zbranih podatkov ne vodi nujno do več informacij. Vzorec pri kvalitativnih raziskavah mora biti dovolj velik, da se odkrije vsaj večina pomembnih zaznav, hkrati pa vzorec ne sme biti prevelik, saj se podatki v tem primeru začnejo ponavljati in postajajo celo odvečni (Mason, 2010). Glaser in Strauss (v Mason, 2010) pravita, da pri kvalitativnih raziskavah intervjuje praviloma ponavljamo, dokler ne dosežemo točke zasičenja. To je stopnja, kjer nam novo zbrani intervjuji ne prinašajo več novih informacij.

Vzorec raziskave, predstavljene v nadaljevanju, je sestavljen iz 11 oseb. Vsi intervjuvanci so študentje Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Zajeti so študenti različnih letnikov, in sicer tako na dodiplomskem kot na podiplomskem študiju. Med njimi je 7 oseb ženskega spola in 4 osebe moškega spola. 5 respondentov obiskuje dodiplomski program, preostalih 6 pa podiplomskega.

Intervjuje sem opravila v času od 20. julija do 28. julija 2012. Časovni okvir posameznega intervjuja je znašal približno pol ure. Sedem intervjujev sem opravila v prostorih Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, tri v kavarni in enega na domu intervjuvanca.

Za boljši pregled v Tabeli 2 prikazujem respondente in nekatere njihove lastnosti. Dejanska imena intervjuvancev so spremenjena, v tabeli in v nadaljevanju pa uporabljam fiktivna imena.

Tabela 2: Vzorec

Zaporedna številka	Ime	Spol	Letnica rojstva	Program	Letnik	Smer
1	Ajda	ženski	1990	dodiplomski 3+	3. letnik	Management
2	Alenka	ženski	1987	podiplomski +2	1. letnik	Trženje
3	Maja	ženski	1986	podiplomski +2	2. letnik	Poslovna informatika
4	Barbara	ženski	1988	podiplomski +2	1. letnik	Trženje
5	David	moški	1988	podiplomski +2	absolvent	Master in International Business
6	Dijana	ženski	1992	dodiplomski 3+	1. letnik	Bančni in finančni management
7	Jana	ženski	1991	dodiplomski 3+	2. letnik	Poslovna ekonomija
8	Aleš	moški	1991	dodiplomski 3+	2. letnik	Management
9	Tina	ženski	1992	dodiplomski 3+	1. letnik	Turizem
10	Patrik	moški	1988	podiplomski +2	1. letnik	Podjetništvo
11	Marko	moški	1988	podiplomski +2	2. letnik	Turizem

Primeri transkripcije intervjujev so priloženi v prilogah. Pripravila sem transkripcijo bolj zanimivih intervjujev, in sicer sem prepisala intervju z Ajdo (Priloga 1), Alenko (Priloga 2), Majo (Priloga 3), Davidom (Priloga 4) in Patrikom (Priloga 5).

4.4 Analiza rezultatov

Rezultate raziskave predstavim v štirih tematskih sklopih. Najprej opredelim, s katerimi aktivnostmi se intervjuvanci ukvarjajo v prostem času, pri čemer se dotaknem tudi prostočasnega branja. V drugem podpoglavju podrobneje obravnavam bralne navade študentov glede študijske literature. Predstavim vrste študijske literature, ki jo študenti uporabljajo, razloge za branje, koliko in kako študenti berejo ter motivacijo za branje. Sledi podpoglavje o odnosu študentov do elektronskih študijskih gradiv. Na koncu predstavim še mnenja študentov glede študijske literature, študija in prihodnosti.

4.4.1 Branje in druge prostočasne aktivnosti

Študenti prosti čas zapolnjujejo s številnimi dejavnostmi, med katerimi prevladujejo športne aktivnosti (na primer kolesarjenje, tek, pohodništvo in drugi športi). Vsi respondenti z izjemo Barbare so med aktivnostmi, s katerimi se ukvarjajo v prostem času, navedli vsaj eno športno dejavnost. Intervjuvanci se v prostem času zelo pogosto družijo s prijatelji, partnerjem ali družino. Pogosto in z veseljem gledajo filme oziroma televizijo in brskajo po internetu, navajajo tudi, da berejo. Med preostalimi odgovori, ki se pojavljajo

bolj poredko, so navedli zabavo, delo, učenje, ukvarjanje s fotografijo, glasbo in projekte v prostovoljnem društvu.

Štirje izmed vprašanih (Ajda, Alenka, Tina in Marko) že sami odgovorijo, da radi berejo v prostem času, in sicer predvsem leposlovje ali pa članke, povezane s hobiji (na primer na temo računalništva ali potovanja). Preostale intervjuvance nadalje povprašam, ali berejo v prostem času. David, Dijana in Jana odgovorijo pritrdilno, Aleš pravi, da ne, Maja, Barbara in Patrik pa, da zelo redko. Respondenti, ki berejo redko ali ne berejo, z izjemo Barbare ne marajo branja. Kot razlog, zakaj ne marajo branja, navajajo predvsem, da je branje dolgočasno, brez vezno ter da imajo odpor do branja že iz mlajših letih, ko so morali v šoli brati obvezna besedila, ki jim niso bila všeč. Opazim, da na človekov odnos do branja in na bralne navade pomembno vplivajo dejavniki iz otroštva in mladosti, saj se otrokov negativen odnos do branja lahko prenaša tudi v posameznikovo odraslo življenje.

6 intervjuvancev (Ajda, Alenka, Barbara, Dijana, Tina in Marko) odgovori, da radi berejo, David in Jana odgovorita, da srednje, Maja, Aleš in Patrik pa ne marajo branja. Tisti, ki radi berejo, poudarjajo, da bi brali več, če bi imeli na voljo več časa.

Respondentke najpogosteje odgovorijo, da berejo leposlovje, predvsem lahke romane ter revije. Respondenti moškega spola najbolj pogosto berejo tiskane in elektronske članke, ki se navezujejo na njihove hobije, kot so na primer tehnika, računalništvo ali potovanja. Respondenti, ki berejo zelo redko, berejo reklamne letake ali novice na internetu. Opazim lahko, da študentje, ki ne marajo branja, če že berejo, berejo kratka besedila ali novice, pri katerih ne uporabljajo poglobljenih strategij branja. Študenti, ki radi berejo, pa poleg krajših besedil izbirajo tudi daljša besedila, med katerimi prevladujejo romani in članki z raznih področji.

Izmed vseh intervjuvancev je branje študijske literature med svojimi prostočasnimi dejavnostmi omenil le Marko. Vidim, da študentje branja za študijske namene ne umeščajo med prostočasne aktivnosti, vendar na tovrstno branje gledajo kot na del študijskega programa, ki ne spada v njihov prosti čas.

4.4.2 Bralne navade glede branja študijske literature

- **Vrste študijske literature**

Vsi intervjuvanci izmed različnih vrst študijske literature zagotovo berejo prosojnice, pogosto pa tudi svoje zapiske ali že pripravljene zapiske, ki jih dobijo od drugih študentov ali na internetu.

Študenti torej najbolj pogosto uporabljajo prosojnice in zapiske, ki jim predstavljajo osnovo za osvojitve snovi predmeta. Učbeniki pridejo na vrsto šele za prosojnicami in

zapiski. Nekateri berejo učbenike po potrebi oziroma le v primeru, če prosojnice in zapiski niso dovolj za osvojitev snovi. Drugi poleg prosojnic in zapiskov skoraj vedno preberejo tudi učbenik, saj jim ta omogoča nadgradnjo znanja, ki so ga osvojili z branjem prosojnic, in bolj podrobno razlago snovi. Člankov skorajda ne uporabljajo oziroma jih postavljajo na zadnje mesto.

Študentje učbenike najpogosteje kopirajo. Kljub temu da lažje berejo iz novih knjig, jih kupujejo le redko. Zagotovo jih kupijo, če predmet zaključijo s t. i. open book izpitom, pri katerem imajo lahko med pisanjem izpita s sabo učno literaturo. Pravijo, da v tem primeru tako rekoč morajo kupiti knjige. Pravijo tudi, da so cene študijske literature na fakulteti previsoke in bi najverjetneje kupovali več knjig, če bi bile cene primernejše za študentski žep. Primerne cene naj bi se gibale do 30 EUR. Če imajo to možnost, si literaturo sposodijo ali kupijo od kolegov. Zapiske iščejo tudi po internetnih forumih in pri sošolcih. Knjige si, predvsem podiplomski študenti, tudi sposojajo v knjižnici, pri čemer se jim zdi pomembno, da je v knjižnici na voljo zadostno število knjig.

- **Razlogi za branje študijske literature**

Alenka, Maja, Jana in Patrik ne uživajo v branju študijske literature, preostalih sedem pa odgovarja, da je to odvisno od vsebine predmeta. V primeru, da je snov zanimiva, v branju uživajo, v nasprotnem primeru pa ne. Študentje, ki že na splošno ne marajo branja, redkeje uživajo v branju študijskih gradiv, pri preostalih je slednje odvisno predvsem od zanimivosti teme.

Glede na rezultate raziskave lahko rečem, da študentje berejo študijsko literaturo iz dveh razlogov, in sicer zato, da uspešno opravijo obveznosti pri posameznem predmetu ter ker se jim zdi gradivo zanimivo. Vsi študentje zagotovo berejo študijsko literaturo, ker se jim zdi to pomembno, da lahko opravijo izpit; bolj uspešni študenti pa zato, da izpit opravijo z boljšo oceno. Če je potrebno, berejo študijsko literaturo tudi pri izdelavi seminarskih nalog ali pri drugih zadolžitvah, ki jih določa predmet (na primer domače naloge). V teh primerih na študijsko literaturo gledajo kot na pomoč, ki jim omogoča izvršitev naloge, branje pa se jim zdi nuja. Pravijo, da berejo zato, ker »morajo brati«, »so primorani brati«. Če jih obravnavano področje zanima, berejo tudi zato, da poglobijo svoje znanje in izvedo nekaj novega. V tem primeru berejo zaradi lastnih interesov, saj menijo, da bodo osvojili novo uporabno znanje, ki jim bo morebiti prišlo prav v prihodnosti, na primer v službi. V določenih primerih berejo študijsko literaturo tudi, ko jim pomaga pri opravljanju službenih obveznosti ali pri aktivnostih, v katerih sodelujejo poleg študija (na primer pri projektih raznih društev).

- **Koliko in kako berejo študijsko literaturo**

Intervjuvanci imajo veliko težav pri odgovoru na vprašanje, koliko ur na dan oziroma koliko ur na teden berejo študijsko literaturo. Odgovarjajo, da ne vedo in da študijsko literaturo berejo le v času pred izpitom ali kolokvijem. Morebiti gre razlog, zakaj ne znajo opredeliti, koliko časa namenjajo branju študijske literature, iskati v neprimernem času izvedbe intervjujev za tovrstno vprašanje. Vse intervjuje sem namreč opravila v mesecu juliju, po končanem izpitnem obdobju. Takrat večina študentov ni vključena v proces branja študijske literature. Vprašanje je tudi občutljivo in morebiti se respondenti niso želeli natančno opredeliti. Za tovrstno vprašanje bi bila bolj primerna kvantitativna raziskava z anonimnim vprašalnikom, vendar količina branja v urah niti ni bistven podatek v moji raziskavi. Lahko rečem, da študenti bolj pogosto berejo študijsko literaturo v času izpitov ali kolokvijev, takrat jo berejo vsak dan ali skoraj vsak dan. Pred izpitom se začnejo učiti od dva dni do enega meseca prej.

Intervjuvanci, ki so vpisani v podiplomski program, pravijo, da na podiplomskem študiju več berejo sproti v primerjavi z dodiplomskim študijem. Na podiplomskem študiju ne berejo le pred izpitom, kot so to običajno počeli na dodiplomskem študiju, temveč berejo študijsko literaturo že med semestrom, saj se skozi celoten semester zvrstijo obveznosti pri določenem predmetu (na primer kolokviji, domače naloge, debate in podobno). Dodiplomski študenti študijsko literaturo večinoma berejo le pred izpitom, podiplomski študenti pa poudarjajo potrebo po sprotnem branju, predvsem zaradi obveznosti pri predmetih.

Skoraj vsi intervjuvanci pravijo, da med branjem podčrtujejo besedilo in delajo zapiske. Študentje z višjim študijskim uspehom poudarjajo, da podčrtujejo in zapisujejo le ključne ter pomembne stvari in da z barvanjem besedila ne pretiravajo. Najpogosteje omenjajo kombinacijo uporabe zapiskov in knjige. Pri tem zapiski predstavljajo osnovo, knjiga pa jim nudi poglobljeno znanje.

Zaradi velike količine predpisane literature so pri branju pomembne tudi organizacijske sposobnosti posameznikov. Več študentov v raziskavi odgovori, da študijsko gradivo razdelijo na več delov in nato naredijo načrt, kaj naj bi vsak dan prebrali. Ti študenti poudarjajo, da knjige ne berejo od začetka do konca, pomembno jim je, da si ustvarijo strukturo, saj tako lažje berejo. Gradivo običajno razdelijo glede na poglavja v knjigi oziroma glede na vsebino predavanj, ki so jo obravnavali na fakulteti.

Študentje z izjemno visokim učnim uspehom (povprečje vsaj 9,5) se ne lotijo neposredno branja snovi v knjigi. Pomembno jim je namreč, da najprej dobijo vtis o knjigi, da začutijo knjigo kot celoto oziroma dobijo neko ogrodje tistega, kar bodo brali. Tako ne začnejo kar neposredno brati besedila, temveč najprej pregledajo platnice, kazalo, prelistajo knjigo in preberejo uvod. David navaja: »Pregledam najprej vse stvari. Pregledam platnice,

pregledam kazalo, prelistam zadeve ... Ko mam neko strukturo knjige, ko vidim, kaj je tisto glavno ogrodje knjige, šele potem se v bistvu spravim brat«.

Aleš in Patrik sta kot svoj način branja opisala, »da samo bereta«. Pravita, da med branjem ne podčrtujeta besedila, ne delata zapiskov ali uporabljata kakšnih drugačnih metod, temveč da preprosto prebereta, kar je potrebno. Za omenjeni osebi lahko rečem, da bereta pasivno, pri drugih intervjuvancih pa med odgovori zasledim pristope, ki so značilni za aktivno branje. Lahko tudi rečem, da študenti bolj verjetno uporabljajo aktivne metode branja, če se jim zdi literatura zanimiva.

Le Jana in Patrik pravita, da vedno bereta na isti način, drugi pa navajajo, da uporabljajo več različnih načinov branja. Iz odgovorov študentov lahko razberem, da je način branja poleg značilnosti posameznika odvisen predvsem od snovi, namena branja in značilnosti predmeta. Ko se študenti učijo za izpite ter ko jim je vsebina zanimiva, berejo bolj počasi in poglobljeno. Ko pa študijsko literaturo berejo za dokončanje domače ali seminarske naloge, berejo bolj hitro in površno, saj jim je osnovni cilj, da pridejo do potrebnih podatkov in tako čim hitreje dokončajo nalogo. Študentje tudi pravijo, da berejo površno in hitro, ko jim snov ni zanimiva. V primeru, da se jim zdi vsebina neuporabna, besedilo le na hitro preletijo ali celo prenehajo z branjem. Če je gradivo študentom všeč, berejo bolj aktivno kot v nasprotnem primeru. Način branja se razlikuje tudi glede na to, koliko časa imajo. Če imajo na voljo več časa, bodo brali bolj poglobljeno in počasi, kot če jim časa primanjkuje. V tem primeru skušajo čim hitreje predelati snov, kar se najbolj opazi zadnje dni pred izpiti. Takrat želijo snov predelati počasi in z razumevanjem, vendar se jim to zaradi bližajočega se izpita zdi nemogoče.

Med odgovori opazim tudi nekatere nasprotujoče si trditve. Nekateri študenti navajajo, da se ne poglobljajo v težja in težko razumljiva besedila, temveč da tovrstna besedila berejo hitro in površno. Uporabljajo torej predvsem površinske strategije branja. Opazimo lahko, da imajo ti študentje izjemno nizko motivacijo za branje zahtevnejših snovi, ki jih ne razumejo takoj. Koncentracija za branje jim zelo hitro upade, celo do te mere, da z branjem prenehajo. Vidimo torej, da je tovrstnim študentom treba ponuditi gradivo, ki se jim bo zdelo zanimivo, razumljivo in uporabno, saj v nasprotnem primeru nimajo volje, da bi se ubadali z njim. Drugi intervjuvanci navajajo, da hitro preletijo enostavna besedila, zahtevnejšim pa se bolj posvetijo in jih poglobljeno berejo. Ti študentje so med svojimi osebnimi značilnostmi tudi navedli, da so ambiciozni, radovedni in da jih zanimajo nove stvari. Lahko rečem, da je pri teh študentih prisotna močna potreba po spoznavanju. Na zahtevna besedila gledajo kot na izziv in se radi spoprimejo z njim.

Medtem ko opažam razlike glede načina branja pri zahtevnih ter enostavnih gradivih, se študentje ponovno strinjajo glede načina branja pri zahtevnejših obveznostih predmetov. Pravijo, da pri težjih predmetih bolj poglobljeno berejo besedila. Težji predmeti so za respondente tisti, za katere menijo, da morajo vložiti veliko truda, da opravijo obveznosti,

kjer profesor od njih veliko zahteva, in tisti za katere je znano, da je izpit težak. Na drugi strani pa uporabljajo površinske strategije branja za lažje izpite oziroma za opravljanje lažjih obveznosti pri predmetih. Tako na primer berejo manj natančno, ko je izpit sestavljen iz odgovorov na obkroževanje, ko gre za t. i. open book izpit in podobno. Rečem lahko, da preveč enostavne obveznosti pri predmetu ne motivirajo študentov, da bodo predpisano literaturo brali poglobljeno, temveč bodo bolj verjetno preleteli snov, da bodo približno dojeli osnovni koncept. Če obveznosti pri posameznem predmetu od študentov zahtevajo nekoliko več napora oziroma študentovega vložka, je bolj verjetno, da bodo uporabili podrobnejše in poglobljeno branje. Zahtevnejše naloge jih torej spodbujajo k natančnejšemu branju, prezahtevna besedila pa jih lahko tudi odvrčajo. Med odgovori opazim tudi, da študentje za težje izpite berejo več kot za lažje.

Maja in Patrik, ki poudarjata, da ne marata branja, sta edina v trenutku odgovorila, da študijsko gradivo bereta površno. Študentje, ki že v osnovi ne marajo branja, način branja pogosto prilagajajo izpitu. Berejo torej na način, ki se jim zdi najbolj primeren, da bodo naredili izpit. To pogosto pomeni, da si priskrbijo vprašanja iz starih izpitov ali pa se učijo le tistega, kar predvidevajo, da bo v izpitu. Študenti z višjim povprečjem poudarjajo, da je vsaj prvo branje besedila bolj poglobljeno.

Po teoriji praks teh ne izvajamo vedno enako, ampak na različnih ravneh (Warde, 2005, str. 131–149). To lastnost praks izrazito vidimo pri branju študijske literature. V nadaljevanju predstavljam ugotovitve svoje raziskave. Ko študenti pričakujejo težak izpit, veliko berejo študijsko literaturo, berejo počasi, poglobljeno, si skušajo veliko zapomniti in snov razumeti. V tem primeru si močno prizadevajo, da bi od branja veliko odnesli. Ko pa berejo zato, da poiščejo neko informacijo za izdelavo domače naloge, ne gre za njihovo optimalno prakso branja, ampak za zadovoljujočo. Študentje literaturo sicer berejo, vendar je branje hitro in površno, bistveno jim je, da nalogo opravijo. Podobno velja za t. i. open book izpite, kjer v branje vložijo malo napora. Raven izvajanja prakse je odvisna tudi od značilnosti posameznika, tako da imamo na eni strani študente, ki berejo izključno toliko, kot je potrebno, da opravijo osnovne obveznosti pri predmetu, na drugi strani pa študente, ki branju namenjajo več pozornosti in časa.

Iz odgovorov razberem, da študentom aktivno branje vzame več časa kot pasivno. Bolj verjetno aktivno berejo študijsko gradivo, če je to dobro. Pri tem se postavlja osrednje vprašanje, kakšno gradivo je za študente dobro študijsko gradivo. Odgovor podam v nadaljevanju.

- **Motivacija za branje študijske literature**

Glede na odgovore respondentov lahko rečem, da imajo študijska literatura in njene lastnosti bistven vpliv na motivacijo. Poleg tega lahko na motivacijo vplivajo tudi

profesorji, vendar v bistveno manjši meri. Podrobnejši rezultati glede motivacije za branje študijske literature so predstavljeni v nadaljevanju.

Študentje večinoma odgovarjajo, da na motivacijo za branje študijske literature vpliva študijska literatura sama oz. njene značilnosti. Le Jana ne ve, kaj jo spodbuja k branju študijske literature, in šele ob mojih nadaljnjih vprašanjih pove, da bi študijska literatura mogoče lahko vplivala na motivacijo. Preostali študenti pa kot odgovor na vprašanje, kaj jih motivira za branje študijske literature, navajajo lastnosti študijske literature, ki bi jih motivirale za branje. Poleg študijske literature navajajo tudi druge dejavnike, ki jih spodbujajo k branju, in sicer so to zanimiva snov in predavanja, uporabna vsebina, bližajoči se izpiti ter zahtevnost predmeta.

Če želijo profesorji doseči visoko stopnjo branosti študijskih gradiv, je izredno pomembno, da študentom ponudijo dobro študijsko literaturo. Pri tem je nujno razumevanje, kakšna literatura je za študente dobra. Intervjuvanci najpogosteje izpostavljajo, da dobra študijska literatura vsebuje primere iz prakse. Tako lahko povezujejo teorijo z resničnim svetom, kar jim omogoča lažje in boljše razumevanje besedila. Pomembno je, da so primeri za študente zanimivi in aktualni. Primeri, ki se nanašajo na zadeve, ki jih študentje ne poznajo (na primer primeri, ki so bili aktualni pred 30. leti), jih ne bodo spodbudili k branju. Dobri študijski primeri so tisti, ki se študentom zdijo zanimivi. Za zanimive študijske primere pa velja čim več od naslednjih lastnosti: primeri so aktualni, saj je študentom bolj zanimivo obravnavati tematike, ki jih poznajo. Študentom so zanimivi tudi primeri, ki obravnavajo tematike, ki zadevajo mlade, še posebej, če je zraven pridih humorja. Pomembno je tudi, da se jim zdi vsebina uporabna (za izpit ali za prihodnost).

Pravijo, da je izjemno pomembno, da je besedilo v knjigah razčlenjeno. Idealno je, da dobro strukturirana poglavja vsebujejo podnaslove, odebeljen tisk, barve, ilustracije, grafe ali tabele. Pri vsem tem je ključno, da je literatura še vedno jedrnata in razumljiva, da je bralcu omogočeno zaznavanje, kaj je resnično pomembno. Tudi kratek povzetek ali test z vprašanji na koncu poglavja bralcem omogoča zavedanje ključnih problematik. Respondenti poudarjajo, da jim je v gradivu vseč enostaven, nezapleten jezik, saj jim je pomembno hitro razumevanje besedila, k čemur prispevajo enostavni in jedrnat sestavki. Študentje imajo raje literaturo v slovenskem jeziku, vendar so jim po načinu pisanja bolj všeč knjige v angleškem jeziku. Njihova močna slabost je le, da niso napisane v maternem jeziku. Branje v angleščini namreč od študentov zahteva več koncentracije in časa. Za angleške knjige pravijo, da so bolj prilagojene študentom, saj so zanimive, enostavno napisane, jedrnate, brez odvečnega nakladanja in izpostavijo bistvo. Prav to naj bi bil razlog, da branje tovrstnih knjig študentom omogoča lažje in hitrejšo razumevanje. Dobre knjige vsebujejo uporabne informacije, torej informacije, ki jim bodo prišle prav na izpitu pa tudi kasneje v življenju. Intervjuvancem se zdi pomembno, da knjige niso preobsežne, dobro je, če so poglavja kratka. Študentje izpostavljajo tudi ceno knjig, saj se jim zdijo te predrage za študentski žep. Pravijo, da bi morale biti na voljo po dostopnejši ceni. V tem

primeru bi jih pogosteje kupili, saj raje berejo originalne knjige kot pa knjige, izposojene v knjižnici (v tem primeru ne morejo podčrtovati besedila ali zapisovati pripomb) ali kopirane različice.

Pri odgovoru na vprašanje, kaj jih odvrča od branja literature, navajajo različne značilnosti študijske literature. Najbolj moteče se jim zdi, če je v gradivu prisotno nakladanje oz. dolgozeženje, saj imajo v tem primeru občutek, da jih besedilo ne vodi k bistvu, temveč proč od njega. Pri tem jih motijo tudi predolgi in nerazumljivi stavki, saj zopet ne vedo, kaj želi avtor sporočiti, sploh, če je prisotno zahtevno besedišče. Študente od branja močno odvrča tudi prevelika količina gradiv. Ob veliki količini literature lahko obupajo nad njo, še preden se lotijo branja. Motijo jih debele knjige, dolga poglavja ter preobsežna vsebina in preveč literature nasploh. Kot izjemno moteč dejavnik je treba izpostaviti tudi knjige, ki so sestavljene samo iz besedila. Odvrča jih namreč, če je gradivo sestavljeno le iz golega besedila, še posebej, če gre za droben tisk brez kakršnih koli podnaslovov, ilustracij ali okvirčkov. Navajajo, da jih tovrstna gradiva dolgočasijo in močno odvrčajo od branja. Preostali dejavniki, ki jih odvrčajo od branja študijske literature, vendar jih niso tako močno izpostavljali, so še neuporabni in nepomembni podatki v knjigah (podatki, za katere menijo, da jim ne bodo prišli prav niti za izpit niti v prihodnosti), stare knjige in uporaba zastarelega jezika.

Dijana izpostavi, da jo k branju spodbujajo zanimiva predavanja, Ajda pa pravi, da je motivirana za branje študijske literature, če se ta ujema z vsebino predavanj. Študente dodatno povprašam, ali lahko tudi profesorji vplivajo na njihovo motivacijo za branje. Maja in David pravita, da ne, saj gre v tem primeru za zunanjo motivacijo, ki pri njiju zelo slabo učinkuje. Maja je izpostavila, da če bere zaradi profesorja, da lahko osvoji točke na predavanju, to zanjo »ni neka motivacija, to je bolj zato, ker mora«. Jana pravi, da ne ve, ali ima profesor vpliv na njeno motivacijo za branje, preostali pa pravijo, da jih profesor lahko motivira za branje. Na motivacijo študentov za branje študijske literature ima velik vpliv način, kako predavatelji podajajo snov. Študenti imajo radi zanimiva predavanja, kjer je snov jasno in jedrnato predstavljena. Pomembno je, da profesor med predavanjem v študentih vzbudi zanimanje za snov, saj tako obstaja večja verjetnost, da bodo brali študijsko literaturo. Prav tako je izrednega pomena, da vedo, kaj je pri posamezni temi pomembno. Študentje cenijo usmeritve profesorja (na primer, da jih opozori, kaj je še posebej pomembno, pove, kaj je priporočljivo prebrati in podobno) in njegova opozorila, kje lahko dostopajo do določenih informacij. Navajajo, da obstaja večja verjetnost, da bodo snov prebrali pred predavanjem, če morajo med semestrom izpolnjevati razne obveznosti, kot so domače naloge, obravnavanje primerov na predavanjih in druge naloge, ki od njih zahtevajo pripravo pred predavanjem. Pri tem je pomemben dejavnik, ali s pomočjo opravljenih obveznosti zbirajo točke, ki se bodo šteli h končni oceni.

Vsi študentje odgovarjajo, da profesorji od njih večkrat pričakujejo, da bodo prebrali določeno gradivo pred predavanjem ali vajami. Če je le mogoče, se obveznemu branju

izognejo. Pravijo, da gradivo največkrat preberejo le v primeru, če je tako rekoč nujno, torej, ko na osnovi prebranega opravljajo naloge v razredu in pridobivajo točke, ki se štejejo h končni oceni. Pravijo, da hitro opazijo, če profesor naroča branje, vendar to ni potrebno, saj lahko obiskujejo predavanja, tudi brez da gradivo dejansko preberejo. Le Barbara in Marko pravita, da v večini primerov prebereta tovrstna gradiva, preostali pa poudarjajo, da je predvsem odvisno, kaj se na naslednjih vajah ali predavanjih dela v zvezi s prebrano snovjo. Pomembno je tudi, da imajo študenti gradivo pravočasno na voljo.

Študentje sicer redno obiskujejo vaje, saj poudarjajo, da so vaje v primerjavi s predavanji boljše. So bolj zanimive, na njih izvedo več uporabnih informacij, pogosto pa tudi pridobivajo točke, ki jim omogočajo lažje opravljanje izpita oziroma doseganje višjih ocen. Če na vajah zbirajo točke, jih bodo skoraj zagotovo obiskovali. Veliko se jih tudi redno udeležuje predavanj, pri čemer jim je najbolj pomembno, da imajo občutek, da od predavanj nekaj odnesejo. Predavanja se jim zdijo uporabna, če slišijo informacije, ki jim bodo prišle prav na izpitu ali kasneje v življenju. Pravijo, da je učenje za izpite lažje in da zanj porabijo manj časa, če redno obiskujejo predavanja. Izjemno pomemben dejavnik je, da so jim predavanja zanimiva in da profesor jasno razlaga snov. Izrecno poudarjajo, da ne bodo obiskovali predavanj, če ne izvedo nič novega in od njih nič ne odnesejo. Če menijo, da lahko izpit opravijo brez prisotnosti na predavanjih – da imajo na voljo vse potrebne informacije na prosojnicah ali v knjigi, bodo predavanja obiskovali le, če se jim zdijo zanimiva. Navajajo, da jih izjemno moti, če profesorji na predavanjih le berejo iz knjige ali prosojnic.

Aleš in Marko menita, da ne bereta dovolj, Tina se ne more odločiti, Dijana pa pravi, da bere dovolj za zahtevne predmete, za enostavne pa ne. Preostali intervjuvanci menijo, da berejo dovolj. Pri tem je treba opozoriti, da se jim zdi, da berejo dovolj zase, vendar pa menijo, da ne berejo toliko, kolikor od njih pričakujejo profesorji. Študentje se torej zavedajo, da berejo manj od profesorjevih pričakovanj, vendar se jim to še vedno zdi dovolj. Večinoma pravijo, da so pričakovanja profesorjev glede branja študijske literature previsoka, saj nimajo na voljo celega dneva samo za določen predmet. Prav pomanjkanje časa je pogost razlog, zakaj ne berejo več, kot bi sicer. Podiplomski študenti navajajo, da je na podiplomskem študiju manj predmetov, kar jim omogoča, da posameznemu predmetu namenjajo več časa. Zelo pogost razlog je tudi njihova lenoba. Z branjem namreč odlašajo do zadnjih dni pred izpitom, nato pa jim primanjkuje časa. Pravijo tudi, da bi brali več, če branje študijske literature ne bi bilo tako dolgočasno.

4.4.3 Elektronska študijska gradiva

Vsi vprašani poleg tiskanih študijskih gradiv uporabljajo tudi gradiva, ki so na voljo v elektronski obliki, vendar še vedno pogosteje uporabljajo tradicionalne tiskane različice. Menijo, da so elektronska študijska gradiva v redu, predstavljajo velik korak naprej, so koristna in uporabna. Kljub temu pa večina še vedno daje prednost tiskanim različicam

pred elektronskimi. Le Maja in David sta večja pristaša elektronskih različic gradiv. Če bi morala izbrati med tiskano in elektronsko različico, se bi zagotovo odločila za elektronsko, medtem ko bi vsi ostali izbrali tiskano. Maji in Davidu so elektronske knjige zelo všeč, kot največjo prednost poudarjata predvsem njihovo hitrost, učinkovitost in preglednost. Pri elektronskih gradivih je namreč iskanje enostavnejše in zanj porabiš veliko manj časa kot pri tiskanih besedilih.

Prednosti elektronskih gradiv so po mnenju vprašanih predvsem njihova dostopnost, hitro in enostavnejše iskanje, preglednost, uporabnost in praktičnost. Skoraj vsi izpostavljajo tudi, da je elektronska gradiva možno natisniti. Všeč jim je, da pri elektronskih gradivih lahko pogledajo, kaj ta vsebujejo, in nato natisnejo tisti del, ki ga potrebujejo. Kot prednosti tiskanih gradiv najpogosteje izpostavljajo možnost označevanja, podčrtavanja in zapisovanja. Pri branju tiskanih gradiv vidim pogosteje izpostavljene značilnosti aktivnega branja kot pri branju elektronskih. Pravijo tudi, da so tiskane različice bolj primerne za učenje, saj se lažje učijo iz tiskanih kot elektronskih različic. Zato bodo v večini primerov, sploh če gre za daljša besedila, elektronska gradiva natisnili in jih šele nato prebrali.

Po teoriji praks so trije osnovni gradniki vsakdanjih praks izdelki, simboli oziroma pomeni ter postopki in sposobnosti ljudi. V primeru tiskanih in elektronskih gradiv vidim, da je uporaba tiskanih gradiv močno zakoreninjena praksa študentov. Uporaba tiskanih gradiv (izdelek) je stvar, ki jo študentje obvladajo, podčrtovanje ali dopisovanje zapiskov se jim zdi naravno (postopki oz. sposobnosti), prav tako se jim zdi učenje iz tiskanih gradiv bolj učinkovito. Tiskana gradiva so jim namreč ljubša in se jim zdijo bolj kredibilna in bolj primerna za učenje (pomen).

Tudi Maja in David, ki sta večja pristaša elektronskih kot tiskanih različic, pravita, da so za učenje vseeno primernejše tiskane različice. Še posebej pri daljših besedilih je branje z zaslona težje in napornejše. Med odgovori zasledim, da se uporaba tiskanih ali elektronskih gradiv razlikuje glede na namen uporabe. Študenti pri učenju za izpite poudarjajo, da raje in bolj pogosto uporabljajo tiskana gradiva. Tiskana gradiva se jim zdijo bolj primerna za učenje, saj menijo, da je pomnjenje lažje in hitrejše. Elektronska gradiva uporabljajo predvsem pri izdelavi seminarских, domačih ali zaključnih nalog, ne pa, ko se učijo za izpit. Elektronske medije pogosto uporabljajo tudi pri branju člankov. Velikokrat uporabljajo kombinacijo obeh gradiv. Tudi med učenjem za izpite ali kolokvije lahko uporabljajo elektronska študijska gradiva, vendar bolj z namenom, da poiščejo določene informacije ali dobijo odgovor na vprašanje.

Pravijo, da je danes na voljo veliko elektronskih različic gradiva, ki so le skenirane fizične knjige. Tovrstne elektronske knjige jim niso všeč, njihova prednost je le, da so poceni in da jih lahko natisnejo. Kljub večji naklonjenosti tiskanim gradivom si želijo, da bi bilo na voljo več elektronskih študijskih gradiv. Glede na rezultate izvedene raziskave lahko rečem, da so dodatne možnosti, ki so na voljo le v elektronskih različicah (na primer

interaktivne možnosti, animacije, povezave do spletnih strani in podobno), vsem študentom všeč in so dobrodošle. Kljub temu opozarjajo, da se ne bodo odločili za elektronsko različico izključno zaradi tovrstnih vsebin. Interaktivne možnosti so torej zaželeni, ne pa nujne za branje elektronskih knjig.

Intervjuvanci opažajo, da berejo drugače, ko berejo s papirja ali pa preko zaslona. Le Dijana v obeh primerih bere enako. Intervjuvanci najbolj pogosto izpostavljajo, da je branje preko zaslona napornejše, še posebej, ko gre za daljša besedila. V takšnih primerih se jim oči močno utrudijo. Pri branju elektronskih gradiv pogrešajo preproste možnosti označevanja in zapisovanja, ki so jim na voljo na papirju. Pri elektronskih različicah se jim zdijo tovrstne funkcije veliko bolj zapletene in tudi če so na voljo, jim vzamejo veliko časa. Študenti tožijo, da pri elektronskih gradivih nimajo celotnega pregleda nad besedilom. Pri branju elektronskih gradiv navajajo številne distraktorje, ki motijo njihovo branje. Sem spadajo predvsem prihajajoča elektronska pošta, sporočila na družabnih omrežjih in drugo. Nekateri pravijo, da pri branju elektronskih gradiv hitro izgubijo koncentracijo in težko ostanejo zbrani. Na drugi strani pa Maja, ki je navdušena nad elektronskimi gradivi, poudarja, da je veliko bolj zbrana pri branju elektronskih gradiv, saj jo tiskana zelo hitro začnejo dolgočasiti. Preostali študenti večinoma poudarjajo, da si veliko več in lažje zapomnijo, ko berejo tiskana gradiva. Zdi se jim bolj domača, udobna in prijetnejša za oči, poleg tega pa so pri tiskanih gradivih bolj osredotočeni na snov. Pri elektronskih gradivih velikokrat le preletijo besedilo oziroma berejo zelo hitro in površno.

Nihče od vprašanih nima bralnika. Večina je nevtralna do posedovanja tega. Pravijo, da bi ga imeli, če bi imeli to možnost (na primer, če bi ga dobili v dar), vendar pa nimajo posebnih želja po njegovem imetju.

Menijo, da bodo v prihodnosti na voljo tako tiskana kot elektronska gradiva. Pravijo, da danes vsa besedila najprej nastanejo v elektronski obliki in grejo nato po potrebi v tiskanje. Prav zato se jim zdi smiselno, da imajo na voljo tako elektronsko kot tiskano različico gradiva in se nato sami odločijo, katero bodo izbrali. Pravijo še, da tiskane knjige zagotovo ne bodo izumrle. Tiskane knjige večini študentov predstavljajo pomembno vrednoto.

4.4.4 Študijska literatura, študij in prihodnost

Študentje večinoma pravijo, da se jim zdi branje študijske literature pomembno. Le Maja in Aleš poudarjata, da je branje literature pomembno, vendar izključno zaradi razloga, da narediš izpit. Le redki menijo, da bodo literaturo s področja študija še brali v prihodnosti. Preostali pravijo, da je najverjetneje ne bodo oziroma le v primeru, da bo to res nujno.

Študijska literatura ima za študente predvsem dva pomena. V prvi vrsti jim predstavlja sredstvo, ki jim omogoča opravljanje izpita. Ajda, Alenka, David, Dijana, Jana in Marko pravijo, da jim študijska literatura predstavlja tudi vir za osvajanje novega znanja in jim

omogoča poglobljanje znanja. Aleš pravi, da mu študijska literatura ne pomeni veliko, Barbari pa študijska literatura daje občutek razgledanosti in dosežkov. Vidim, da Barbara, ki ima izjemno visoko povprečje (povprečna ocena 9,5), s pomočjo študijske literature zadovoljuje tudi potrebe z vrha Maslowove lestvice.

Študentje imajo podobne poglede na to, kaj jim pomeni študij. Večinoma poudarjajo, da je študij zanje pot do uspeha, odskočna deska za njihovo prihodnost. Študij jim je pomemben zaradi pridobitve izobrazbe, s pomočjo katere bodo lahko v prihodnosti dobili službo. Maja in Patrik poudarjata, da pri študiju ne gre le za naziv in naučeno snov, temveč da je študij tudi takšne vrste šola, s pomočjo katere so se naučili znati v svetu in pridobili širino razmišljanja.

Načrti po končanem študiju intervjuvancev so usmerjeni predvsem na iskanje primerne zaposlitve. Vsi namreč navajajo, da je njihov načrt dobiti službo. Kljub temu so študentom v življenju bolj pomembne druge vrednote, kot so družina, zdravje, prosti čas, sreča in podobno. Poudarjajo sicer, da je služba pomembna, ni pa to njihova prioriteta v življenju. Zaposlitev jim omogoča druge stvari v življenju, ki so jim pomembnejše od službe. Opazimo lahko tipičen pogled generacije Y. Študentje namreč poudarjajo, da ne živijo zato, da delajo, temveč delajo zato, da preživijo.

Študentje so večinoma zadovoljni s svojim študijskim uspehom, njihove povprečne ocene se gibljejo od 7 do 9,5. Alenka in Dijana pravita, da s svojim uspehom nista zadovoljni (povprečni oceni 7,9 in 7), Aleš pa je delno zadovoljen (povprečna ocena 7).

4.5 Omejitve

Vsaka raziskava ima svoje pomanjkljivosti, zato v nadaljevanju predstavim omejitve opravljene raziskave.

Poudariti moram, da uporabljena metoda poglobljenih intervjujev ne omogoča posploševanja ugotovitev na celotno ciljno populacijo in da ugotovitve temeljijo na izraženih mnenjih respondentov. Rezultati veljajo za vzorec, ne morem pa jih posplošiti na vse slovenske študente.

Vsi intervjuji so bili opravljeni v mesecu juliju, po končanem poletnem izpitnem roku na fakulteti. Morda bi bilo bolj primerno raziskavo opraviti med šolskim letom, ko potekajo predavanja in so študentje bolj vključeni v študijski proces ter najverjetneje tudi v branje študijske literature, kot pa v poletnem času. Zelo malo respondentov je namreč znalo definirati, koliko časa namenjajo branju študijske literature.

Pri kvalitativnem raziskovanju se je subjektivnosti skoraj nemogoče izogniti. Omenjeno težavo bi lahko omilila z večjim številom anketarjev ter navzkrižno primerjavo zbranih

podatkov. Kvalitativne podatke bi lahko tudi navzkrižno preverila s pomočjo primerljivih kvantitativnih podatkov (Bregar et al., 2005, str. 169).

Porabniki ne znajo vedno pojasniti ali razložiti njihovih dejanj in vedenja. Ker so bralne navade običajno globoko zakoreninjene, so lahko odgovori na določena vprašanja okrnjeni zaradi težav pri izražanju ali pojasnjevanju. Branje za študijske namene je lahko za določene udeležence občutljiva tema, zato je obstaja nevarnost, da respondenti ne odgovarjajo tako, kot sami mislijo, temveč tako, kot se jim zdi družbeno sprejemljivo.

5 POVZETEK UGOTOVITEV IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVE

V nadaljevanju s pomočjo odgovorov na zastavljena raziskovalna vprašanja povzamem glavne ugotovitve opravljene raziskave in jih, kjer je to mogoče, primerjam z rezultati že opravljenih raziskav in podam predloge za izboljšave.

• S katerimi aktivnostmi študenti zapolnjujejo svoj prosti čas?

Študentje se v prostem času veliko ukvarjajo s športom, se družijo s prijatelji ali partnerjem, gledajo televizijo, se ukvarjajo z računalnikom ter brskajo po spletu in tudi berejo. Kljub temu da branje danes pri mladih velja za ogroženo aktivnost, študenti še vedno berejo zase. Tisti, ki radi berejo, bi brali še več, če bi imeli na voljo več časa. Podobno ugotavlja tudi Lytle (2011), ki pravi, da študenti uživajo v branju med prostim časom, vendar jim zaradi prezasedenosti za to primanjkuje časa.

Med tistimi, ki radi berejo, študentke berejo predvsem lažje romane in ženske revije, študenti pa tiskane in elektronske članke, povezane z njihovimi interesnimi dejavnostmi (tehnika, računalništvo, potovanja). Študenti, ki branju niso preveč naklonjeni, berejo predvsem kratka besedila, največkrat so to novice na internetu.

Za razliko od že opravljenih raziskav intervjuvanci branja za študijske namene ne omenjajo kot ene izmed prostočasnih dejavnosti. Vidim torej, da študenti na branje študijske literature gledajo kot na obveznost za fakulteto, ki ne spada k njim ljubim aktivnostim.

• Ali se študenti zavedajo, da je branje za študijske namene pomembno?

Študentje menijo, da je branje študijske literature pomembno. Manjšini se zdi pomembno izključno zaradi tega, ker s pomočjo branja lahko opravljajo obveznosti pri posameznem predmetu. Tudi preostali je branje pomembno zaradi opravljanja obveznosti na fakulteti, vendar jim je poleg tega pomembno tudi zaradi na novo pridobljenih informacij in poglobljanja znanja, ki jim ga omogoča branje. Čeprav se jim zdi, da so na nek način prisiljeni v branje študijske literature, se zavedajo, da z branjem pridobijo veliko uporabnega znanja. Tega se najbolje zavedajo študenti z višjim učnim uspehom, študentom

z nižjim uspehom pa se branje študijske literature pogosto zdi neuporabno in tudi zapravljanje časa.

Glede na to, da se tisti z boljšim učenim uspehom bolje zavedajo pomembnosti branja, je morebiti primerno več pozornosti nameniti študentom z nižjim učenim uspehom. Pri teh je treba doseči zavedanje, da je branje študijske literature pomembno. Največja težava je, če ti študenti že v osnovi ne marajo branja, kar lahko izhaja že iz njihovega otroštva.

- **Koliko študenti berejo študijsko literaturo?**

Študenti večinoma menijo, da berejo dovolj za študijske namene, čeprav pravijo, da profesorji od njih najverjetneje pričakujejo, da bodo brali še več. Zdi se jim, da so pričakovanja profesorjev glede branja študijske literature previsoka, saj imajo veliko obveznosti in ne obiskujejo le enega predmeta naenkrat. Ker je na podiplomskem študiju manj predmetov, imajo več časa za posamezen predmet in posledično tudi več berejo. K temu jih spodbujajo obveznosti, ki jih morajo opraviti za predavanja in vaje, pa tudi boljša usmerjenost predmetov. Študentom se zdijo predmeti na podiplomskem študiju zanimivejši, saj so obravnavane teme bolj povezane z njihovo izbrano študijsko smerjo. Medtem ko pri podiplomskih študentih opažam tudi sprotno branje, slednjega pri dodiplomskih študentih skoraj ni zaznati. Dodiplomski študenti namreč berejo le pred izpiti in kolokviji, običajno pa jim na koncu primanjkuje časa, saj pravijo, da so se začeli prepozno učiti.

Če želimo pri študentih doseči višjo stopnjo branosti študijske literature, je primerno med predavanja in vaje vpeljati sprotne obveznosti, za katere se morajo predhodno pripraviti (to so lahko domače naloge, debate in podobno). Kljub temu da nekateri pravijo, da gre v tem primeru za prisilo, bodo gradivo še vedno prebrali, sploh, če bo to prispevalo h končni oceni. Bolje je, če študenti berejo zato, ker se jim zdi snov zanimiva, k čemur lahko prispevamo s široko izbiro izbirnih predmetov, ki so dobro definirani. Študenti se tako odločijo za predmet, ki jih zanima, in posledično raje berejo študijska gradiva.

- **Kakšne strategije branja uporabljajo študenti?**

Študenti pri branju študijske literature večinoma uporabljajo elemente aktivnega branja. Med branjem si največkrat podčrtujejo besedilo ali delajo zapiske. Gradivo običajno razdelijo na več delov in nato berejo enega za drugim. Opazim, da študentje, ki že v osnovi ne marajo branja, tudi študijska gradiva berejo bolj pasivno, se ne poglobljajo v besedilo in se želijo čim hitreje prebiti skozi. McFall (2005, str. 74) pravi, da študenti, ko jim je osrednji cilj, da se prebijejo skozi gradivo, pasivno berejo.

Študentje uporabljajo različne načine branja, ki so odvisni predvsem od snovi, namena branja in od značilnosti predmeta. Ko se učijo za izpite, berejo bolj počasi in poglobljeno

kot pa, ko berejo študijsko gradivo za dokončanje domače ali seminarske naloge. Uporabljajo torej površinske strategije branja, ko berejo zato, da lahko opravijo določeno obveznost pri predmetu (ki ni izpit ali kolokvij), ter ko se jim zdi snov nezanimiva ali neuporabna.

V primeru zahtevnih obveznosti pri predmetu (na primer težek izpit) bodo pri branju študijske literature bolj verjetno uporabljali poglobljene strategije branja in bodo brali več. Če pa lahko enostavno izdelajo predmet (na primer t. i. open book izpit), se v študijsko literaturo ne bodo tako poglobljali in bodo tudi količinsko manj brali. Študentom torej ne smemo ponuditi preveč enostavnih nalog, če želimo, da bi se bolj posvetili študijskim gradivom. Enostavne naloge jih spodbujajo k površinskim strategijam branja. Študenti si namreč v teh primerih ob obilici informacij lahko privoščijo površinsko branje, ki jih bo prav tako pripeljalo do opravljenih obveznosti.

Mnenja študentov o zahtevnih besedilih pa se delijo na dva pola. Nekateri težja besedila berejo zelo površno in tudi hitro obupajo nad njimi. Kot pravijo Berry et al. (2011, str. 31–38), pri branju pogosteje uporabljajo površinske strategije. Navaja tudi, da manj uspešni študenti prenehajo ali odložijo branje zahtevnih besedil, ko se pojavi nerazumevanje. Rezultati moje raziskave kažejo, da imamo na drugi strani študente, ki se bolj poglobijo v težja besedila kot v enostavna. Razmejitev je odvisna predvsem od značilnosti študentov. Kot pravita Starcher in Proffitt (2011, str. 397–398), je pri študentih, ki se poglobljajo v težja besedila, izrazita potreba po spoznavanju, saj so nagnjeni k produktivnemu in poglobljenemu razmišljanju, ki jim ga omogočajo zahtevnejša besedila. Ker predvsem študenti z nižjim učnim uspehom zelo hitro obupajo nad branjem zahtevnih besedil, je pomembno, da gradivo ni že od začetka zelo zahtevno napisano. Bolje je, da se začne z enostavnejšimi temami in se nato stopnjuje do težjih, da študentov od branja ne odvrne že na začetku.

- **Zakaj študenti berejo študijsko gradivo?**

Mokhtari et al. (2009, str. 614–618) navajajo, da študentje berejo zato, ker imajo od tega korist, glavne ugotovitve svoje raziskave pa povzemam v nadaljevanju. Študentje berejo študijsko literaturo iz dveh poglavitnih razlogov. Prvi in najpomembnejši razlog je, da jim branje študijske literature omogoča opravljanje obveznosti pri predmetu in s tem uspešno zaključitev študija. Manj uspešni študenti in tisti, ki ne marajo branja, na branje študijskih gradiv gledajo kot na nekakšno nujo oziroma prisilo, saj brez branja ne morejo uspešno opravljati obveznosti na fakulteti. V primeru, da se študentom zdi snov zanimiva in uporabna, berejo tudi zaradi pridobivanja novih informacij in poglobljanja svojega znanja. Razlogi za branje študijske literature, ki sem jih odkrila z intervjuji, se ujemajo z že opravljenimi raziskavami. Tudi Berry et al. (2011, str. 31–38) navajajo, da študentje berejo študijsko literaturo zato, da opravijo izpite, ker jih vsebina zanima ter ko je treba prebrati gradivo, da lahko opravljajo obveznosti pri predmetu.

Vidim, da študentje v prvi vrsti študijsko literaturo še vedno berejo zato, da naredijo izpite. Le opravljene obveznosti pri predmetih jim zagotavljajo uspešno dokončanje študija, zato je logično, da je takšen razlog še vedno poglavitni za branje študijske literature. Z uporabnimi in zanimivimi besedili lahko dosežemo, da študentje segajo po besedilih tudi iz želje po spoznavanju novega, kar podrobneje razložim v nadaljevanju.

- **Kaj vpliva na motivacijo študentov za branje?**

Stracher in Proffitt (2011, str. 396) pravita, da na motivacijo študentov za branje študijskih gradiv vplivajo predvsem profesorji in študijska literatura. Rezultati moje raziskave kažejo, da na motivacijo študentov za branje najbolj močno vplivajo prav študijska literatura in njene značilnosti. Medtem ko določene lastnosti študijskih gradiv, kot so dolgozeženje, nerazumljiva besedila, golo besedilo (brez podnaslovov, slik, tabel ipd.) ter prevelika količina gradiv, študente odvrtaajo od branja, jih dobra študijska literatura spodbuja k branju. Dobra študijska literatura vsebuje primere iz prakse, ki so aktualni, zanimivi in uporabni. Besedilo v knjigi je razčlenjeno po temah, gradivo vsebuje podnaslove, barve, slike in podobno. Študentje želijo brati jedrnata in razumljiva besedila, ki jih vodijo k bistvu problema in ne proč od njega. Dobra študijska literatura vsebuje uporabne informacije in je na voljo za dostopno ceno. Stracher in Proffitt (2011, str. 396) omenjata podobne lastnosti dobrih knjig, kot jih navajam zgoraj, s to razliko, da ne omenjata primerov iz prakse, ki jim dajejo respondenti v moji raziskavi izjemno velik pomen.

Študentje so motivirani za branje študijske literature, če se jim zdi vsebina zanimiva. Medtem ko lahko na študijsko literaturo in predavanja vplivajo profesorji, je zanimivost snovi močno odvisna od preferenc posameznikov, zato je v tem primeru ukrepanje težje.

Študentom je treba ponuditi študijsko gradivo, ki jih spodbuja k branju. Ugotavljam, da velika količina gradiv študente odvrtaa od branja. Pomembno je, da seznam predpisane literature ni preobsežen, saj študente to odvrtaa od branja. Priporočljivo je, da se študentom ponudi kratek seznam virov, ki so uporabni in skladni z obravnavano snovjo. Ker imajo značilnosti učbenikov velik vpliv na motivacijo študentov pri oblikovanju novih knjig, predlagam upoštevanje določenih priporočil. Besedilo v knjigi naj bo razčlenjeno na poglavja in podpoglavja, da imajo študenti jasen pregled, kje se določena snov nahaja. Knjiga naj bo čim bolj povezana z vsebino predavanj. Medtem ko profesorji med predavanji lahko v študentu vzbudijo zanimanje za snov, naj mu knjiga nudi poglobljeno znanje. Izredno pomembno je, da je študijska literatura sestavljena iz razumljivih odstavkov. Vsaj na začetku priporočam uporabo enostavnejšega besedišča in postopno uvajanje strokovnih terminov, saj študenti lahko v nasprotnem primeru že na začetku obupajo nad branjem. Študenti so bolj motivirani za branje, če se jim zdi besedilo zanimivo. Zanimivost besedila je odvisna od obravnavane teme, vsak študent pa ima seveda svoje preference. Knjiga je zanje bolj privlačna, če vsebuje aktualne primere iz

prakse, slike in barve. Z upoštevanjem zgoraj omenjenih lastnosti študijskih gradiv se približamo gradivom, ki so zanimiva za študente.

Če je poleg tiskane različice na voljo tudi knjiga v elektronski obliki, je to še toliko boljše. Prav tisti študenti, ki se jim zdi branje dolgočasno in nezanimivo, predstavljajo potencialne uporabnike elektronskih gradiv.

Na motivacijo študentov za branje študijskih gradiv vplivajo tudi predavatelji, vendar v manjši meri. Študentje bodo zelo verjetno prebrali predpisano gradivo, če bodo na osnovi tega na predavanjih ali vajah zbirali točke. Mnogi sicer pravijo, da gre v tem primeru za zunanjo motivacijo, ki jih prisili k branju. Če vidijo, da obveznosti lahko opravijo, brez da bi prebrali zahtevano literaturo, je skoraj zagotovo ne bodo brali, saj jim to vzame veliko dragocenega časa. Študente k branju spodbujajo zanimiva predavanja, pri katerih profesorji jasno in jedrnatost predstavijo snov in jih usmerjajo k pomembnim temam. Študentje močno cenijo, če jih profesor opozarja, kaj je pri posamezni snovi pomembno oz. kaj je pomembno za izpit ali za prihodnost. Podobno ugotavljajo Berry et al. (2011, str. 31–36), ki pravijo, da študenti potrebujejo usmerjanje in vodenje profesorja.

Kot vidim, se študenti obveznemu branju najraje izognejo. Tudi ugotovitve Berryja et al. (2011, str. 31–38) niso spodbudne, saj se študentje ne zavedajo pomembnosti branja študijske literature in preberejo le, kar je zares nujno. Več kot polovica jih le redko ali nikoli ne prebere predpisane študijske literature pred predavanjem. Študentov, ki pred predavanjem gradivo preberejo pogosto ali vedno, pa je le 18 %.

- **Kakšen odnos imajo študenti do elektronskih gradiv?**

Študentje uporabljajo tako tiskana kot elektronska študijska gradiva, vendar so v veliki večini bolj naklonjeni tiskanim. Rezultati potrjujejo izsledke že opravljenih raziskav, kjer avtorji navajajo, da študenti kljub dobremu poznavanju in uporabi modernih tehnologij še vedno raje vzamejo v roke tiskano gradivo (Chesser, 2011, str. 30–31). Ugotavljam, da se jim zdijo elektronska študijska gradiva koristna in uporabna, vseh jim je, če so na voljo, vendar poudarjajo, da težko dolgo časa berejo zaslona. Pri branju elektronskih gradiv zaradi motečih dejavnikov, kot so elektronska pošta ali družabna omrežja, hitro izgubijo koncentracijo, prav tako pravijo, da si težje zapomnijo in težje razumejo snov, če berejo zaslona. Rezultati so skladni z ugotovitvami že opravljenih raziskav. Liu (2005, str. 700–702), ki je proučeval razliko med branjem tiskanih in elektronskih gradiv, namreč ugotavlja, da se način branja razlikuje, ko beremo tiskana ali elektronska gradiva. Pravi še, da si bralci več zapomnijo in bolje razumejo besedilo, če ga berejo v tiskani obliki. Ugotavljam, da pri elektronskih gradivih cenijo predvsem možnost tiskanja, dostopnost, hitre in enostavne možnosti iskanja, uporabnost in praktičnost. Pogrešajo enostavno podčrtovanje in zapisovanje, ki so ga navajeni pri tiskanih besedilih, prav tako imajo boljši pregled nad besedilom, če imajo v rokah fizično knjigo. Nekateri dajejo prednost

elektronskim gradivom, vendar tudi ti poudarjajo, da je branje z zaslona utrujajoče za oči. Sicer pravijo, da danes vsa gradiva prvotno nastanejo v elektronski obliki, zato se jim zdi smiselno, da so jim na voljo tudi elektronske knjige.

McFall (2005, str. 74) in Chesser (2011, str. 28–40) navajata, da zaradi dinamičnosti, ki jo omogočajo elektronske knjige, elektronske študijske knjige predstavljajo velik potencial. Prav interaktivne možnosti naj bi študente spodbujale k aktivnejšemu branju. Rečem lahko, da so tovrstne možnosti študentom všeč, vendar ne predstavljajo zadostnega razloga, da bi se odločili za elektronsko namesto za tiskano različico.

Kljub temu da so študentje aktivni uporabniki moderne tehnologije in vsakodnevno uporabljajo elektronske naprave, pri študiju še vedno dajejo prednost tiskanim knjigam, sploh, ko se učijo za izpite. Študentom se zdi rokovanje s knjigo samoumevno, enostavno in bolj domače kot branje elektronskih gradiv. Vidim, da so bralne navade močno usidrane v študentih. Kljub temu da imajo svoje računalnike, torej imajo zagotovljeno tehnološko osnovo za uporabo elektronskih knjig, še vedno ostajajo zvestejši klasičnim različicam. Manjšina študentov je sicer bolj naklonjena elektronskim gradivom, zato je priporočljivo, da so jim na voljo tudi elektronska gradiva, če le obstaja možnost za to. Prav tisti, ki ne marajo branja in se jim zdi branje dolgočasno, so nekoliko bolj naklonjeni elektronskim gradivom. Pri teh študentih obstaja možnost, da bi z zagotavljanjem elektronskih gradiv lahko povišali stopnjo branosti, ki je v nasprotnem primeru zelo nizka.

Gregory (2008, str. 272) poudarja, da vprašanje, ali bodo v prihodnosti prevladovala tiskana ali elektronska gradiva, ni bistveno. Bolj pomembno je, da bodo uporabnikom obeh medijev na voljo primerne vsebine. Zelo podobno mnenje imajo tudi študenti, ki so sodelovali v moji raziskavi.

- **Kako namen uporabe vpliva na izbiro študijskih gradiv?**

Namen uporabe ima zelo velik vpliv na izbiro tiskanih ali elektronskih gradiv. V primeru, da se študentje učijo za izpit ali za kolokvij, bodo skoraj zagotovo uporabljali tiskana gradiva. Elektronska gradiva jim bodo v tem primeru predstavljala le pomožno sredstvo, s pomočjo katerega bodo prišli do določene informacije. Osnovno gradivo bo torej v tem primeru tiskano, tudi če obstaja elektronska različica, si jo bodo najverjetneje natisnili. Elektronska gradiva uporabljajo, ko iščejo določeno informacijo, največkrat je to v primeru priprave domačih ali seminarских nalog, ko se pripravljajo na debate v razredu in podobno. Ugotovitve se ujemajo z že opravljenimi raziskavami. Liu (2005, str. 700) namreč navaja, da so tiskana gradiva bolj primerna za pomnjenje in razumevanje prebranih informacij, medtem ko so elektronska gradiva bolj primerna za iskanje. Tudi Gregoryjeve (2008, str. 267–270) ugotovitve potrjujejo, da študenti učenje povezujejo s tiskanimi gradivi in ne z elektronskimi. Dievko in Gottlieb (2002, str. 382–383) poudarjata, da se želijo študentje pri uporabi elektronskih gradiv čim hitreje prebiti skozi besedilo, le da bi opravili obveznosti.

Za temeljni učbenik pri posameznem predmetu je priporočljivo, da je na voljo v tiskani obliki. Dodatna gradiva, ki jih profesorji nudijo študentom, so lahko v elektronski obliki, saj študentje pri izdelavi seminarskih nalog ali pri opravljanju drugih obveznosti pri predmetu pogosto uporabljajo elektronska gradiva. Če obstaja možnost, da študentom ponudimo na izbiro tako tiskano kot elektronsko različico, je to še toliko bolje, saj študentje cenijo, da sta jim na voljo obe vrsti gradiva. Tudi Gregory (2008, str. 272) meni, da gre pri tiskanih in elektronskih gradivih za komplementarna izdelka in ne za substituta.

SKLEP

Glede vloge študijske literature je dandanes veliko odprtih vprašanj. Statistični podatki so zaskrbljujoči, saj opazamo krepko upadanje količine in kakovosti branja pri mladih. Zatorej je izjemno pomembno poznavanje bralnih navad študentov.

Branje ima veliko vlogo v posameznikovem življenju in tudi v družbi. Medtem ko dobre bralne navade povezujemo z ustvarjalnostjo, uspehi pri študiju in na delovnem mestu ter osebno rastjo, povzroča upadanje količine in kakovosti branja negativne posledice na različnih področjih. Prav v študijskem obdobju imajo študenti možnost soočenja z zahtevnejšimi besedili, s pomočjo katerih lahko dalje razvijajo svoje bralne sposobnosti. Današnji zaposlovalci namreč obvladovanje branja uvrščajo v sam vrh pomanjkljivosti pri novih kandidatih.

Študenti se v prostem času ukvarjajo z mnogimi aktivnostmi, med katerimi je branje za študijske namene med manj priljubljenimi. Če je možno, se tovrstnemu branju izognejo, kljub temu da študijsko branje smatrajo za pomembno. Zaradi pomanjkanja časa in mnogih obveznosti študijsko literaturo najpogosteje berejo le pred izpiti in kolokviji. V tem primeru berejo poglobljeno in uporabljajo metode aktivnega branja, saj pogosto podčrtujejo besedilo ali delajo zapiske. Težava je, da z branjem odlašajo in jim zato pred izpitom primanjkuje časa za kakovostno branje oziroma predelavo celotne snovi. Študentje berejo tudi, ko morajo opraviti določene obveznosti pri predmetu, vendar je branje v tem primeru površno in namenjeno le dokončanju naloge. Študentje torej svoj način branja prilagajajo glede na snov, namen branja in značilnosti predmeta. Na zahtevnejše obveznosti pri predmetih se običajno odzovejo z bolj poglobljenimi strategijami branja, zahtevna literatura pa pri njih sproža različne odzive. Medtem ko se nekateri študentje vanjo še bolj poglobijo, druge močno odvrča od branja. Vsi berejo študijsko literaturo zato, da opravijo izpit, vendar jih kar nekaj bere tudi zaradi želje po novem znanju. Tisti z višjim učnim uspehom so običajno bolj naklonjeni branju študijske literature, zato je treba nekoliko več pozornosti namenjati spodbujanju branja pri povprečnih in manj uspešnih študentih. Velikokrat so prav študijske knjige tiste, ki študente odvrnejo od branja. Velika količina gradiv, dolgovezenje in dolgočasna literatura jih odvrčajo od branja. Za branje jih motivirajo dobra študijska literatura, zanimiva snov in predavatelji. Prav študijska

literatura ima največji vpliv na motivacijo. Uporaba aktualnih in zanimivih primerov iz prakse, razčlenjeno besedilo, uporaba barv, slik ter jedrnato besedilo, ki je osredotočeno na bistvo, bodo študente pritegnili k branju. Kljub temu da mnogi poudarjajo, da gre v primeru zbiranja točk na predavanjih in vajah za nekakšno prisilo k branju, je to ena izmed bolj verjetnih spodbud za branje. Tudi profesor lahko vpliva na motivacijo, in sicer študenti cenijo, če jih z napotki usmerja, kaj je pomembno pri branju študijske literature. Z uporabo tovrstnih prijemov ne moremo trditi, da se bo stopnja branosti skokovito povišala ali da bo kakovost branja močno narasla, zagotovo pa bodo študenti bolj naklonjeni branju, če jim ponudimo njim prilagojeno gradivo.

Bralne navade so močno zakoreninjene prakse študentov. Kljub temu se v današnjem digitalnem svetu opaža spreminjanje bralnih navad, na kar vplivata obilica informacij in branje z zaslonov. Branje naj bi tako postajalo bolj površno in usmerjeno k iskanju informacij. Študenti večinoma prisegajo na branje tiskanih gradiv, ki se jim zdi bolj domače, branje dolgih besedil z ekrana pa se jim zdi utrujajoče. Kljub temu imajo večinoma pozitiven odnos do elektronskih gradiv in jim je všeč, če so na razpolago. Prav študenti, ki v osnovi ne marajo branja, predstavljajo potencialne kandidate uporabnikov elektronskih knjig. Težnja po izboljševanju bralnih navad pri teh študentih je izredno pomembna, zato ne gre zanemariti vloge elektronskih študijskih gradiv v prihodnosti. Pomembno je, da študentom zagotovimo ustrezno literaturo in izkoristimo prednosti tako tiskanih kot elektronskih gradiv. Bralne navade se spreminjajo le počasi, zato je tudi pri uvajanju elektronskih gradiv potreben čas za uvajanje, nikakor pa ne gre popolnoma zanemariti tiskanih gradiv.

Proučevanje bralnih navad študentov je kompleksno in tudi rešitev ni preprosta ter enovita. Potrebno je zavedanje, da je študijska literatura namenjena študentom in mora zato biti njim prilagojena, če želimo, da jo bodo dobro sprejeli. Le s prilagajanjem novim generacijam lahko zagotovimo, da bodo študentje želeli brati študijsko literaturo in s pomočjo dobro razvitih bralnih navad zaključili študij ter postali redni bralci za vse življenje. Za doseg tovrstnega cilja pa sta nujni orodji raziskovanje in poznavanje bralnih navad študentov.

LITERATURA IN VIRI

1. Abdul Karim, N. S., & Hasan, A. (2007). Reading habits and attitude in the digital age: Analysis of gender and academic program differences in Malaysia. *The Electronic Library*, 25(3), 285–298.
2. ACT. (2006). *Reading between the Lines: What the ACT Reveals about College Readiness in Reading*. Iowa City: ACT.
3. Belovič, M. (2012, 5. februar). Grožnja »izgubljene generacije« tudi pri nas vse večja. *Delo.si*. Najdeno 21. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/posel-in-denar/groznja-izgubljene-generacije-tudi-pri-nas-vse-vecja.html>
4. Berry, T., Cook, L., Hill, N., & Stevens, K. (2011). An Exploratory Analysis of Textbook Usage and Study Habits: Misperceptions and Barriers to Success. *College Teaching*, 59(1), 31–39.
5. Braguglia, K. H. (2005). Reading Habits Of Business Students. *Journal of College Teaching & Learning*, 2(3), 67–72.
6. Bregar L., Ograjenšek I., & Bavdaž M. (2005). *Metode raziskovalnega dela za ekonomiste: izbrane teme*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. Breznik, M., Novljan, S., Jug, J., & Milohnič, A. (2005). *Knjižna kultura*. Ljubljana: UMco.
8. Brown, F. (2009, 19. avgust). Types of Reading. Najdeno 14. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://faithbrownonline.com/content/types-reading>
9. Burns, S. A. (2011). Some Comments on Human Behaviour. *Evolutionary Pragmatism*. Najdeno 23. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www3.sympatico.ca/saburns/pg0205.htm>
10. Cambal, M., & Zibrinova, E. V. (2011). Generation Y In Marketing. *Annals of DAAAM & Proceedings*, 22(1), 1571–1572.
11. Chesser, W. D. (2011). Chapter 5: The E-textbook Revolution. *Library Technology Reports*, 47(8), 28–40.
12. Darnton, R. (2011). *Zadeva: knjiga: preteklost, sedanost in prihodnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
13. Dilevko, J., & Gottlieb, L. (2002). Print Sources in an Electronic Age: A Vital part of the Research Process for Undergraduate Students. *The Journal of Academic Librarianship*, 28(6), 381–392.
14. *Does It Matter What College Students Read in Their Leisure Time?* (2011, 7. junij). Najdeno 7. marca 2012 na spletnem naslovu <http://educationaladvocates.blogspot.com/2011/06/does-it-matter-what-college-students.html>
15. Foasberg, N. (2011). Adoption of E-Book Readers among College Students: A Survey. *Information Technology And Libraries*, 30(3), 108–122.
16. Gabrič, A. (2011). Branje od razvedrila elite do splošne dobrine. V *Zgodovina knjige in bralne kulture na Slovenskem* (str. 49–67). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

17. Gilbert, J., & Fister, B. (2011). Reading, Risk, and Reality: College Students and Reading for Pleasure. *College & Research Libraries*, 72(5), 474–495.
18. Gilmore, B. (2011). Worthy Texts: Who Decides?. *Educational leadership*, 68(6), 46–59.
19. Gregory, C. L. (2008). But I Want a Real Book: An Investigation of Undergraduates' Usage and Attitudes toward Electronic Books. *Reference & User Services Quarterly*, 47(3), 266–273.
20. Grosman, M. (2004). *Zagovor branja: bralec in književnost v 21. stoletju*. Ljubljana: Založba Sophia.
21. *Habitual Behaviour*. Najdeno 23. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.gotosee.co.uk/conditions/Habitual-Behaviour.htm>
22. *Kaj so elektronske knjige?*. (2010, 18. februar). Najdeno 2. maja 2012 na spletnem naslovu http://www.mojmikro.si/v_srediscu/podrobneje_o/kaj_so_elektronske_knjige
23. Knaflič, L., Mirčeva J., & Možina, E. (2001). Temeljno znanje in spretnosti mladih, brezposelnih in staršev šolskih otrok. *Raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
24. Kolar, T. (2011). *Integrirano trženje (prosojnice predavanj)*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
25. Konečnik Ruzzier, M. (2011). *Temelji trženja: pristop k trženjskemu načinu razmišljanja v 21. stoletju*. Ljubljana: Meritum.
26. Košir, M. (2010, 15. februar). Če ne bomo brali, nas bo pobralo. *Ventilator besed*. Najdeno 2. oktobra 2012 na spletnem naslovu http://www.ventilatorbesed.com/?opcija=kom_clanki&oce=60&id=1126&leto=2
27. Kotler, P. (2004). *Management trženja* (11th ed.). Posušje: Mate.
28. Kovač, M. (2009). *Od katedrale do palačinke: tisk, branje in znanje v digitalni družbi*. Ljubljana: Študentska založba.
29. Liu, Z. (2005). Reading behavior in the digital environment: Changes in reading behavior over the past ten years. *Journal of Documentation*, 61(6), 700–712.
30. Lytle, R. (2011, 15. december). Study: Reading Isn't Dead for College Students. Najdeno 7. marca 2012 na spletnem naslovu <http://www.usnews.com/education/best-colleges/articles/2011/12/15/study-reading-isnt-dead-for-college-students>
31. Malhotra, N. K. (2001). *Basic Marketing Research: Application to Contemporary Issues with SPSS-Student Edition*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
32. Markwell, J. (2004). The Human Side of Science Education. *Biochemistry and Molecular Biology Education*, 32(5), 323–325.
33. Mason, M. (2010). Sample Size and Saturation in PhD Studies Using Qualitative Interviews. *Forum Qualitative Social Research*, 11(3). Najdeno 4. novembra 2012 na spletnem naslovu <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1428/3027>
34. McFall, R. (2005). Electronic textbooks that transform how textbooks are used. *The Electronic Library*, 23(1), 72–81.

35. Močnik, T. (2009). Pomen branja v različnih starostnih obdobjih (primer knjižnice Osnovne šole Žiri). Najdeno 24. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.osziri.si/knjiznica/Lists/Uitelj%20uitelju/DispForm.aspx?ID=4>
36. Mokhtari, K., Reichard, C. A., & Gardner, A. (2009). The Impact of Internet and Television Use on the Reading Habits and Practices of College Students. *Journal Of Adolescent & Adult Literacy*, 52(7), 609–619.
37. National Endowment for the Arts. (2007). *To Read or Not To Read: A Question of National Consequence*. Washington: National Endowment for the Arts.
38. Neal, D. T., Wood, W., & Quinn, J. M. (2006). Habits – A Repeat Performance. *Current Directions In Psychological Science (Wiley-Blackwell)*, 15(4), 198–202.
39. Niva, M., Sandell, M., & Kirveennummi, A. (2009). Individual choices? Bioscience, culture and society as approaches to genes, eating and health. V M. Koskela & M. Vinnari (ur.), *Future Of The Consumer Society* (str. 118–123). Tampere: Finland Futures Research centre.
40. Ogunrombi, S. A., & Adio, G. (1995). Factors affecting the reading habits of secondary school students. *Library Review*, 44(4), 50–57.
41. Pattuelli, M. C., & Rabina, D. (2010). Forms, effects, function: LIS students' attitudes towards portable e-book readers. *Aslib Proceedings*, 62(3), 228–244.
42. Pierce, K. (2011, 1. september). More and more, college students go buy the e-books. Najdeno 2. maja 2012 na spletnem naslovu http://articles.boston.com/2011-09-01/ae/30102446_1_digital-textbooks-college-students-college-bookstores
43. Piercy, N. F. (2009). *Market-Led Strategic Change: Transforming the Process of Going to Market* (4th ed.). Burlington: Butterworth-Heinemann.
44. Pletka, B. (2007). *Educating the net generation: how to engage students in the 21st century*. Santa Monica: Santa Monica Press.
45. *Poslanstvo in vizija*. Najdeno 9. junija 2012 na spletnem naslovu http://www.ef.unilj.si/poslanstvo_in_vizija
46. Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2004). *The Future of Competition: Co-Creating Unique Value with Customers*. Boston: Harvard Business School Press.
47. *Reading at University*. Najdeno 12. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.usq.edu.au/learningcentre/alsonline/lecttuts/read>
48. Riet, J., Sijtsema, S. J., Dagevos, H., & De Bruijn, G. (2011). The importance of habits in eating behaviour. An overview and recommendations for future research. *Appetite*, 57(3), 585–596.
49. Snyder, C. (2008, 2. oktober). Sony Targets College Students With New E-Book Reader. Najdeno 28. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.wired.com/epicenter/2008/10/sonys-new-e-boo/>
50. Solomon, M. R. (2011). *Consumer behavior: buying, having, and being* (9th ed.). Boston: Prentice Hall.
51. Solomon, M., Bamossy, G., Askegaard, S., & Hogg, M. K. (2006). *Consumer Behaviour. A European Perspective* (3rd ed.) Harlow: Pearson Education Limited.

52. Solomon, M. R., Marshall, G. W., & Stuart, E. W. (2008). *Marketing: real people, real choices* (5rd ed.). Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
53. Starcher, K., & Proffitt, D. (2011). Encouraging Students to Read: What Professors are (and Aren't) Doing about It. *International Journal Of Teaching And Learning In Higher Education*, 23(3), 396–407.
54. Špiler Božič, K. (2010, 28. maj). Generacija Y – drugačna delovna sila na trgu dela. *Finance*. Najdeno 6. junija 2012 na spletnem naslovu http://www.finance.si/280819/Generacija_Y_druga_na_delovna_sila_na_trgu_dela
55. Thompson, J. B. (2005). *Books in the Digital Age*. Cambridge: Polity.
56. Warde, A. (2005). Consumption and Theories of Practice. *Journal of Consumer Culture*, 5(2), 131–153.
57. Watters, A. (2011, 22. april). College Students Warm Up to E-Readers, But Still Say They Prefer Print. Najdeno 17. marca 2012 na spletnem naslovu <http://www.hackeducation.com/2011/04/22/college-students-warm-up-to-e-readers-but-vast-majority-say-they-prefer-print/>
58. Wikström, S. (1996). The customer as co-producer. *European Journal of Marketing*, 30(4), 6–19.
59. Vida, I., Kos Koklič, M., Bajde, D., Kolar, T., Čater, B., & Damjan, J. (2010). *Vedenje porabnikov*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
60. *Znanje in branje sta nujna pogoja uspešne ...* Najdeno 21. aprila 2012 na spletnem naslovu http://www.rotarynike.si/index.php?option=com_content&task=view&id=27&Itemid=42
61. Žabkar, V. (2010). *Strateška analiza trženja (prosojnice predavanj)*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Transkripcija intervjuja št. 1	1
Priloga 2: Transkripcija intervjuja št. 2	6
Priloga 3: Transkripcija intervjuja št. 3	11
Priloga 4: Transkripcija intervjuja št. 5	15
Priloga 5: Transkripcija intervjuja št. 10	21

Priloga 1: Transkripcija intervjuja št. 1

Ime respondenta: Ajda

Kraj in čas izvedbe: Ljubljana, 20. julij 2012, 14.30–15.00

Podatki o intervjuvancu:

Spol: ženski

Letnica rojstva: 1990

Podatki o študiju: v šolskem letu 2011/2012 obiskuje 3. letnik dodiplomskega študijskega programa na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Management.

Kako preživljaš svoj prosti čas?

Na internetu sem dost, se družim s prijatelji, telefoniram, rada berem, aerobika.

Kaj pa bereš?

Knjige, a ne, leposlovje. Kake ženske romane predvsem, te sodobne. Pa na internetu kake članke, ma tko zabavne, al pa od potovanj, ki tazga.

Zdaj v nadaljevanju pa se bom osredotočila na branje študijske literature. S pojmom študijska literatura mislim na vsa gradiva, ki so predpisana s strani fakultete za določen predmet. Pa me najprej zanima, katere vrste študijske literature bereš?

Moje zapiske vedno. Po navadi so to zapiski zraven prosojnic. To sigurno, prosojnice in moje zapiske. Potem pa tud knjige, a ne. Mogoče tud, če že dobim kake zapiske al povzetke, samo rajš v bistvu svoje, to bl takrat, ko nimam časa za knjigo ...

A uživaš v branju študijske literature?

Hm ..., kakor kdaj, odvisno.

Od česa pa?

Kako je napisana, pa, a mi je zanimiva tema. To predvsem. Zdej, če me neki zanima, pa je dobro predstavljeno, bom rada brala. Če se pa gre o nekih zadevah, ka si v bistvu sploh ne predstavljam prav, o čem piše, pa nimam pojma, zakaj bom to rabla, tisto pa z muko berem. Če je kar neki zamotano, pa definicije, to res nerada berem.

Zakaj pa bereš študijsko literaturo?

Predvsem zato, da naredim izpit, da lahko dokončam letnik pa študij. Kšne stvari so mi tud zanimive in mi je dost bl v veselje brat, pa berem tud zato, kr me zanima. Čeprav pa nikol ne bom vzela knjige v roke, pa jo šla brat kar tako. Še vedno sem brala za izpit, samo sem si mogoče vzela malo več časa, al pa se malo bolj poglobila, prebrala tud kako stvar, ka bi jo izpustila, če me ne bi zanimalo.

Kako pogosto pa bereš?

Ja tedensko. Vsak teden, recimo 5 ur na teden. Ko so izpiti, seveda več. Pred izpiti al pa pred kolokviji ..., na primer, pred kolokviji se začnem en teden prej učiti. Pa mamo itak tud sprotno delo. Ka mamo neke domače naloge, seminarske, debate. In moreš sprot tud neki prebrat. In recimo, če morem za seminarsko prebrat eno poglavje, si bom dopisala stvari na prosojnice. In ko se bom učila za izpit, ne bom šla spet knjige brat. Če mi bodo stvari na prosojnicah jasne, a ne.

Imaš mogoče kakšno rutino, kak vzorec, kako bereš?

V bistvu ja, na nek način. Tko je po navadi, ko se učim za izpit, js vedno preberem zapiske, moje zapiske. Al pa tko v bistvu, najprej si uredim prosojnice in zapiske, če jih še nimam. Sicer po navadi to delam sproti, ampak če pa nimam še urejeno, pa to naredim, preden se začnem učiti. Da mam po vrsti predavanja in vaje ..., tko, kot smo obravnavali na faksu. Potem preberem zapiske, moje zapiske s predavanj pa si podčrtujem. S tremi barvami po moje. In če je knjiga neka razumna, da ni preobsežna in tko, po navadi tudi knjigo preberem. Enkrat preberem knjigo, pa si tudi označujem, pač podčrtujem. Kr mi je v bistvu dost lažje, da jst preberem neki tko na široko, kkr pa same neke alineje s slajdov. Tko preberem knjigo in si označujem pomembne stvari. Kake reči, ka so mi pa pomembne, grem pa potem lahko še enkrat čez. Pa po navadi si razdelim tko po dnevih, kok bi se mogla vsak dan naučiti ..., kok predavanj. Na primer 3 predavanja na dan. In potem se začnem tkaj kajta prej učiti, da mi ostane še potem kajta, da grem še 2-krat skozi, pa na primer 5 predavanj na dan. Razdelim si po predavanjih. In potem tudi ..., najprej preberem slajde od prvega predavanja na primer. In pole grem v knjigo prebrati poglavja, ka pripadajo prvemu predavanju. Pa kako stvar iz knjige si dopišem zraven prosojnic. Al pa, če je profesor kod opozarjal, na primer, da je kaka stvar pomembna, tisto še bl podrobno pogledam. Je pa tko ja, pač po navadi, ka se učim za izpit, rajš predelam ..., pač rajš ne predelam cele snovi, pa uno kar predelam, predelam tko, da razumem, kkr pa da bi vse, pa samo malo na površno. Po navadi pa spustim tiste stvari, ka mi ne ležijo. Rajš se tistega ne učim, pa ostalo boljše.

Ob kakih priložnostih torej bereš literaturo?

Ja pred izpiti, pred kolokviji. Zdej pred predavanjem ne bom šla brat. Razen če bomo kake točke nabiral. Pa potem, če je treba, če ne, ne. Če je kaka naloga, recimo.

A mi lahko še opišeš kako bereš? Ali bereš podrobno, hitro ...?

Ja, v bistvu podčrtujem si. Drugač pa ..., berem tko dost poglobljeno, se mi zdi. Počas, z razumevanjem. Če se hočem naučiti, berem počas, zej, če se mi ne da, berem pa bl hitro. Je pa tudi res, da tam, kjer je pač težje razumljivo, al pa neki, kar se mi zdi, da ne bom lih pokapirala, al pa se mi zdi brez veze, tisto pa preletim al pa spustim. Ne bom pa brala neki, kar mi ni treba, da berem. Ne vem, na primer bom spuščala kake primere, če niso res zanimivi, al tko.

Ali vedno bereš na isti način?

Ne, kadar je pač za oceno, se mi zdi, da najbolj podrobno. Če ne, pa tko, da vem, zaki se gre.

Kaj pa meniš, da je pri branju bolj pomembno, količina ali kakovost?

Oboje je pomembno, samo drugače je bolj pomembna kakovost.

Kaj te pa spodbuja, da bereš študijsko gradivo?

Ja ..., če zdej, če nimamo izpita, če mam pač samo seminarsko za narditi, bom prebrala pač tist del, ka ga rabim za seminarsko, a ne. Ne bom šla brat une predpisane knjige, če mi je ni treba. Drgač pa itak, da ja, študijska literatura dost pomen, kako je napisana. Pač že prosojnice, da so dobre, da se ujemajo s predavanji, pa da ni preveč stvari napisano. V bistvu meni je ful fajn, če so prosojnice take, da lahko potem zraven zapisujem še. Da so gor neke osnovne stvari, potem pa lahko dodam zraven, kar pove na predavanjih. Drgač pa

knjiga ja ..., fajn je, če je v slovenščini. Pa da ni preveč tko zakomplicirano napisana. Da razumem, zakaj se gre. Ne pa, da kar neki naklada in so ful dolgi stavki in sploh ne vem, kaj hoče povedat. Pa fajn mi je, če so kratka poglavja. Pa da se ujema predvsem s predavanji, to mi je dost pomembno. Da je zanimiva. Ja, če so kaki primeri iz prakse, a ne, to je fajn. Samo da so neki aktualni al pa zanimivi, pa kratki. Da je bistvo povedano, ne pa še ne vem, cela zgodovina podjetja zraven.

Kaj pa profesorji, te lahko motivirajo za branje?

Ja, v bistvu lahko. Zlo je že to, kako podajajo snov. Pa če opozorijo ... Če se literatura ujema s predavanji, bo zlo, a ne. Mislem, to zlo pomen.

In če profesorji preverjajo znanje v razredu?

Da sprašujejo ..., ne, to ne, zarad tega ne bom brala.

Kaj pa če nudijo dodatne vire?

Ja, sej v redu, samo jst jih ne berem ponavad. Razen če je nek vir na temo moje seminarske, ga bom šla pogledat. Je fajn, če mam kako seminarsko za napisat. Če nas usmerjajo, če povejo, kaj je pomembno, kaj je fajn, da si zapomnimo, to je zlo. Al pa recimo, če delamo potem neki v skupinah al pa mam debate, bom tud šla prebrat verjetno, a ne.

Da spodbujajo vprašanja tudi mogoče?

Nee.

Ali pa ...

No, al pa ja. To mi je pa vseč, ja, ne vem ..., če moreš za vsak teden se na primer pripraviti, moreš oddat kako stvar al pa kako domačo nalogo napisat. Tisto bi pa že verjetno, bi šla pogledat v literaturo, ja.

Kaj te pa odvrča od branja?

Joj, če je tko napisano, da sploh ne vem, ki je bistvo knjige. Da govori kar neki okrog, nič konkretnega ne piše. Da sploh ne razumem, kaj hoče povedat. Da so kar neki zamotani stavki in kar neko nakladanje. To najbolj.

A misliš, da bereš dovolj?

Hm ...

Ali recimo meniš, da profesorji od tebe pričakujejo, da boš brala več?

V bistvu ne vem, kok profesorji od mene pričakujejo. Js mislem, da berem kr dost, ja.

Bi mogoče lahko navedla kakšen razlog, da ne bereš še več?

Ja, recimo ..., seveda, časa je zmeri premalo. Pa če je dolgočasno, če je prezahtevno branje, tudi. Če mi ni treba prebrat, ne bom brala.

Potem meniš, da če bi imela več časa, bi brala še več?

Ja, na primer, ko se približuje izpit, mi vedno zmanjka kakšen dan. Zmeri si mislim, da če bi mela še dva dni, bi blo lih prav. In da bi še to pa to lahko v miru obdelala ...

Ali se udeležuješ predavanj in vaj?

Ja, na vaje hodim redno. Na predavanja pa tko, če so v redu, ja. Če ne, pa ne. Zdej tud, če je kao nek težk izpit in ne vem kaj, ko včasih pravijo, da ga ne nardiš, če ne hodš na predavanja. Js se v bistvu največ naučim, ko se učim sama. Če so dobra predavanja, mi pri tem ogromno pomagajo moji zapiski s predavanj. Pač po navadi so to zapiski zraven

prosojnic. Tko, da berem knjigo in mam zravn to. Samo to velja le, če se predavanja navezujejo na prosojnice in pa profesor dobro podaja snov. Da razlaga razumljivo, pa da da tud kako stvar za popestrit zraven. Ne pa, da je gor pred tablo, ku da bere s knjige. Na taka predavanja sigurno ne bom hodila. Pa tud, če se mi zdi, da na predavanju ne zvem nič novega, da bom vse lahko sama osvojila, če preberem knjigo, se mi zdi to, da hodim na predavanje, zapravljanje cajta. No, ko sm rekla vse ..., vsaj večino. Na vajah je pa itak že pristop drugač, se mi zdi. Pa tud neke točke nabiramo, tko, da če je to, bom itak hodila. Pa logično, če mi je snov zanimiva, pa so mi predavanja zanimiva, bom tud hodila. Na primer, tud če na predavanjih obravnavamo neki, kar sploh ne pride v poštev za izpit, pa mene osebno zanima al pa je snov podana zanimivo in pa na način, ka se mi zdi, da bom zvedla še kaj, kar mi bo kdaj prišlo prav, bom hodila. Pa to zdej ne pomen, da morjo bit gosti. Kr malo gostov je res zanimivih. Bolš je, da sta v celem semestru en al pa dva gosta, pa da sta res zanimiva. Še bolš, če razlagata tko, da se to, kar govorita, povezuje s temami, ka jih obravnavamo u šoli. Ne pa, da mi govori zgodovino podjetja, pa ne vem kaj. Ne briga mene to. Je pa res, če se mi zdi, da bom lažje naredila izpit, če sem tam, da vem, za kaj se gre, bom hodila na predavanja, verjetno.

Se kdaj zgodi, da profesorji pričakujejo, da prebereš neko gradivo pred predavanjem ali pa pred vajami?

Ja, verjetno. Ne vem, če mamo kako stvar za napisat, pole al tko.

Pa potem to gradivo prebereš do roka ali ne?

Če se ne preverja, ne. Če pa potem neki delamo v zvezi s tem, pa ja. Če vidim, da mi ni treba, ne.

Kako dostopaš do gradiv? A učno literaturo kupiš, si jo sposodiš ... kako jo dobiš?

Če je primerna cena, jo kupim, pa če se mi zdi, da mi bo še kdaj prav prišla. V bistvu, če dobim kako sposojeno al pa če mi ma kdo za dat, jo kupim rabljeno. Če se mi zdi, da je ne bom zlo brala, pa kr iz knjižnice. Samo iz knjižnice ne maram, kr si ne morem potem podčrtvat. V bistvu grem rajš sfotokopirat potem.

Kaj pa avtorske pravice in to, te nič ne skrbi?

Ne.

V redu, zdaj me pa še zanima, kaj meniš o elektronskih študijskih gradivih?

Jah, sej so v redu.

Ja? So v redu. Jih uporabljaš?

Ja, tud. Ja eni profesorji objavijo na internetu tud kake stvari, pa tisto itak, da uporabljam.

Kdaj uporabljaš ta elektronska, kdaj pa tiskana gradiva?

V bistvu je teh elektronskih full malo, no. Tko, da tega ne lih uporabljam. Če pa že, si sprintam.

Ali drugače bereš preko zaslona ali pa če imaš fizično knjigo v rokah?

Ja ...

Se ti zdi, da drugače bereš? Da gre za drugačen način branja?

V bistvu prek zaslona ful hitro zgubim koncentracijo. Al pa delam ki družga, ne vem, grem kr nek mejl brat al pa na fejsbuk. Če sem na računalniku, bom neki drugega še delala zraven, pa tud ne morem tko zbrano brat, pa si označevat stvari. Na računalniku začnem

brat, potem pa sam neki preletim, se mi zdi. Kot da bi iskala najkrajšo pot, kako pridem skoz besedilo. Tud če sploh ne vem, kaj berem.

Se ti zdi pomembno, da so na voljo tudi elektronska gradiva?

Ja, fajn je, če so. Če so, je v bistvu dobro, ker si jih lahko sprintaš.

Pa si želiš, da bi jih bilo na voljo več?

Ja v bistvu, če bi ble knjige al tko na voljo, bi meni ful odgovarjalo.

Zakaj pa?

Ker bi pogledala, kaj pride v poštev, in potem bi si sprintala tko, ko meni paše. Tko enostavno se mi zdi, da bi blo, no. Ne bi pa knjig brala elektronskih gor.

Bi mogoče navedla še kakšno prednost elektronskih gradiv?

Predvsem to, da lahko sprintam, ja ..., al pa, da sprintam samo tisto, kar rabim, al pa zberem, kar hočem. Pa to, da lahko, ne vem, če sem nekje, pogledam. Da ne rabim s sabo nosit knjige.

Kaj pa prednosti tiskanih gradiv?

Ja, da lahko označim, podčrtam, zapišem stvari zraven. Ne vem, da je moje, bolj konkretno se mi zdi, no.

Aha. In če maš na voljo identično tiskano in elektronsko verzijo, katero bi izbrala?

Tiskano, sigurno. Več odnesem od tiskane. Tud, če bi se odločila za elektronsko, bi jo potem sprintala.

Kaj pa v prihodnosti, kaj meniš, da je bolj primerno za študijsko literaturo? A so to tiskana ali elektronska gradiva?

Ne vem, vseeno se mi zdi, da bolj tiskana.

Kaj pa meniš o teh značilnostih elektronskih gradiv, kot so na primer interaktivnost, animacije, prikazi, možnost, da greš določene stvari raziskovat bolj v globino?

Ja, sej to je fajn. Ja, sej je fajn, da da kak link, recimo, al kaj tazga. Da si pogledaš. Samo ne zdi se mi pa to ..., da bi bilo to dost, da bi nadomestilo knjige.

Ali imaš bralnik?

Ne.

Si ga želiš imeti?

Ma, ne vem, mogoče enkrat. Itak, da bi mela iPad, recimo ..., samo zarad vsega, ne le, da bi knjige gor brala, js bom še zmeri brala obične knjige. Vsaj tko mislim. V bistvu mi je dost vseeno, no.

Okej. Kaj pa tebi pomeni študijska literatura?

Ja, neko sredstvo za osvajanje znanja. Eno sredstvo, da bom naredila izpit.

Se ti zdi branje študijske literature pomembno?

Ja, zdi se mi pomembno, sej v bistvu dobim tko dost znanja s tem.

Kaj ti pa pomeni študij?

Hm ..., ne vem. Študij mi pomeni ..., jah, neko izobrazbo bom dobila s tem.

A ti je to pomembno v življenju ali so ti druge stvari bolj pomembne?

Ja, v bistvu zdej je pomemben del, da dobim izobrazbo, da bom potem lahko normalno iskala službo. Drugač pa ni mi zdej to prioriteta v življenju.

Si zadovoljna s svojim študijskim uspehom?

Ja.

Kakšna je tvoja povprečna ocena?

Ne vem, 8,7 recimo. Neki takega.

Kakšni so pa tvoji načrti po končanem študiju?

Ja, v bistvu zaposlit se, dobit eno službo zanimivo. Čeprav se mi še ne mudi, mogoče bi še malo uživala.

Ali meniš, da boš po končanem študiju še brala kakšna besedila s področja študija?

Prav zlo verjetno ne. Če bodo povezana s službo al pa mogoče glede kakega področja, ka me prav ful zanima, pa če bom zasledila. Drugače pa bolj verjetno ne.

Kaj ti je pa tko na splošno pomembno v življenju?

V bistvu družina je najbolj pomembna, je na prvem mestu. Kariera niti ne tok. Ja, rada bi mela neko fajn službo, da bom zadovoljna z njo, ni mi pa to, da bi mi kariera ..., pač rada mam cajt tud za sebe pa za kake, ne vem, da ne bom pač s službo preveč obremenjena.

Zdaj pa če mi lahko za konec opišeš še neki tvojih značilnosti?

Moje značilnosti ..., huh ..., vesela, nasmejana, natančna, skrbna, ne kompliciram, poskrbim pa, da so stvari narejene. Kar nardim rada, nardim dobro.

To bo vse, najlepša hvala za sodelovanje.

Ja, prosim.

Priloga 2: Transkripcija intervjuja št. 2

Ime respondenta: Alenka

Kraj in čas izvedbe: Ljubljana, 20. julij 2012, 16.00–16.30.

Podatki o intervjuvancu:

Spol: ženski

Letnica rojstva: 1987

Podatki o študiju: v šolskem letu 2011/2012 obiskuje 1. letnik podiplomskega študijskega programa na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Trženje. Diplomirala je na Ekonomsko-poslovni fakulteti Maribor.

Najprej me zanima, s katerimi aktivnostmi se ukvarjaš v prostem času?

Družim se s prijatelji, internet, berem knjige, sodelujem pri projektih mladinskega centra.

Kakšne knjige pa bereš?

Ne šolske. Kake druge ..., v prostem času. Take zame, leposlovje.

Ali rada bereš?

Js rada berem, ja. Samo nimam dost časa.

Ali ti primanjkuje časa?

Ja, seveda. Služba pa kake druge obveznosti in potem ne moreš delat vsega, kar bi hotel. Kar bi drugače, če bi bil fraj.

Naslednja vprašanja se bodo nanašala na branje študijske literature. S pojmom literatura bom zajela vsa gradiva, predpisana s strani fakultete za določen predmet. Katere vrste študijske literature bereš?

Kako to misliš, največ al kak?

Ja, lahko kar poveš, katere vrste.

Ja, največ je po moje še vedno prosojnic, za prosojnicam so moji zapiski, pol za mojimi zapiski so knjige. In za knjigam so članki.

In ali uživaš v branju študijske literature?

Uživam? Ja, mislem ni mi ful hudo, no. Ampak da bi zdey uživala strašno, pa ne no.

Zakaj bereš študijsko literaturo?

Ja, ne vem ..., js recimo, kadar se učim za izpit, berem zato, da bom naredila izpit. Je pa res, da js pol grem še velikrat nazaj gledat stvari, ki sem jih brala, ampak tiste pa potem niso za izpit. Tisto je pa za stvari, ki jih rabim pač trenutno al v službi al pri projektih.

Ti pride študijsko gradivo prav tudi v službi?

Jah no, v službi tako tako ..., bolj mi pride prav pri stvareh, s katerimi se ukvarjam poleg službe. Sodelujem v društvu, v mladinskem centru, in mi pride prav pri kakih projektih.

Kako pogosto pa bereš?

Ja, za študijske potrebe pred izpiti. Za drugo, za projekt, pa ne vem ..., kadar rabim.

Koliko pa bereš? Bi lahko opredelila, koliko ur na dan?

Joj, ne vem ...

Ali pa mogoče, koliko ur na teden?

Ne vem, kaj naj rečem, to bi res težko opredelila, je različno.

Imaš pri branju kakšno rutino, vzorec, kako bereš študijsko literaturo?

Ja js si podčrtujem, predvsem z barvami. Pa če je zlo ..., če je mal bl zahtevna literatura, si po navad zapisujem zraven. Recimo po svojih besedah. Recimo si zraven napišem primer, ki smo ga mel recimo na faksu, ne.

Pa bereš bolj poglobljeno ali bolj površno?

Ne, berem poglobljeno.

Ali vedno bereš na isti način?

Kako to misliš?

Na primer, ali bereš drugače, ko bereš za izpit in ko delaš domačo nalogo?

Ja, itak, da drugač. Če za izpit berem, se bom bolj poglobila, če delam domačo nalogo, bom pa recimo prebrala neki in se bom ustavlja pr tistem, kar dejansko ..., ne vem, za domačo nalogo rabim. Pa si bom prebrala pa vse, da bom pač najdla tist.

Kaj pa se ti zdi, da je bolj pomembno pri branju, količina ali kakovost?

Kakovost.

Kaj pa te spodbuja, da bereš?

Hm ...

Kateri dejavniki bi lahko vplivali, da bi brala več?

Da bi več brala študijsko literaturo?

Ja ali pa, da bi se bolj poglobila v literaturo.

Hm ..., ja, recimo več dobre prakse v študijski literaturi. Oziroma ..., saj veš, kaj mislim, več primerov.

Kakšna pa je zate dobra študijska literatura?

Dobra študijska literatura je taka, da je dostopna za neko normalno ceno. Na žalost.

Kakšna pa je zate normalna cena?

Ja, ne vem ..., do 30 EUR recimo.

Normalna cena, potem, da ta vsebuje neke ..., kako naj rečem ..., ne ilustracije ..., pač neko slikovno gradivo. Pa da je razčlenjeno, to mi je res pomembno. Da ko pogledaš stran, ni tam cela stran samo besedilo, ampak da maš pač razčlenjeno branje, ker meni je tko lažje brat.

Kaj pa glede jezika v literaturi?

Ja, ja absolutno, da je jasno napisano, da ni komplicirano. Ja pa, da je čim več primerov dobre prakse. Da je na tak način. Pa da je to pač razloženo na nek normalen način, da se ne bomo zej poglabljali v neko strokovno terminologijo.

Kaj pa profesorji? Ali lahko vplivajo na branje?

Ja ..., mogoče mi je pomembno, da maš pač razčlenjen: to najdeš tam. Kaj bi še blo ... Pri men profesor nima tolik velke vloge, kukr tist, kar bom jst mogla prebrat. Če bo mene zanimal tist, kar bom prebrala, oziroma če bo mogoče ..., ja, če bo profesor sam osnove razlagal, tko da bo v men zbudil neko zanimanje, ne, bom šla brat, ja. V nasprotnem primeru si bom pa pol neke prosojnice pol prebrala al nekej, s čimer bom mela manj dela, ne.

Pa so kakšne stvari, ki te odvrčajo od branja študijske literature?

Odkrito povedano stara knjiga ... iz leta ne vem ... 79 ..., hecam se, ampak pač stara. Potem knjiga, napisana v, ne vem, kako naj rečem ..., zastarelem jeziku. Pa to, mene to najbolj mot ..., mene to najbolj odbije od knjige, če ti pogledaš eno stran, pa maš tam dobesedno samo besedilo, brez podnaslovov, brez slikic, brez prostora ...

Ali se ti zdi da bereš dovolj študijske literature?

Js mislem, da kar je te študijske literature, jst dost preberem. Je pa res, da bi prebrala še kej več, če bi dejansko vedla, kaj, al kako naj povem. Na primer, mene določene stvari bolj zanimajo. Izluščimo, iz enga predmeta bo mene, ne vem, dve al pa tri teme bolj zanimajo ..., ki bi jih mogoče šla prebrat, če bi vedla, kje iskat oziroma kaj brat. Ne bo me pa to spet to tok zanimal, da se bom usedla za računalnik pa iskala po netu, kaj bi še lahko o tem prebrala.

Ali obiskuješ predavanja in vaje?

Ja, redno.

Zakaj pa jih obiskuješ?

Zato, ker se mi zdi, da bom pol tisto snov laži sama seb razlagala pr samem učenju, če jo bom slišala iz strani profesorja oziroma če jo bom sam prebrala. Samo zej tuki je pač pomembno, kake vaje js obiskujem. Lej, js na vajah pa na predavanjih, če mi bo profesor bral iz knjige, jih ne bom ..., ne bom bla tam zarad tega, kr ne bom nč novega zvedla. Če pa so zdej to neke normalne vaje pa predavanja, pol pa ja.

Kako pa dostopaš do literature?

Najbolj pogosto si skopiram.

Kakšno mnenje imaš o elektronskih študijskih gradivih?

Ja, js to mislim, da je to en full velik korak naprej. Slej ko prej se bomo mogli vsi s tem soočit. Je pa res, da sm old skul, tak da mam še vedno rajši papir. Elektronsko sm šla po navad brat kake članke al pa kej tazga. Mogoče sm mogla prebrat pa si neki izpisat, pa nisem rabla zej cel članek ful podrobno vedet za izpit al pa kej podobnega. Hotla sem še rečt to, da z razvojem tehnologije, recimo z iPadi pa temi stvarmi, ko se dejansko lahko flikneš ne vem, v mrežo odzuni pa si neki prebereš, bo to lažje sprejemljivo pa brat. Čeprav se mi zdi, da js pr učenju bom še vedno mela papir, zarad tega, kr pač po papirju lahko čorglaš, pa rišeš pa pišeš.

V katerih primerih pa bi na primer brala elektronsko gradivo? Za izpit praviš, da ne toliko?

Ne, mogoče kot knjigo med prostim časom. Al pa mogoče kako revijo al pa kej tazga. Da prebereš, pa odložiš.

Aha, torej ne za študijske namene?

Tako, tako ja.

Ali se ti zdi, da bereš drugače, če bereš tiskano gradivo ali če bereš preko zaslona?

Ne, js mislim, da berem isto, sam ne bi pa mogla brat neki, kar bi se mogla učit iz ekrana dol.

Pa se ti zdi pomembno, da profesor nudi tudi elektronska gradiva?

Ja, itak, da je pomembno. Men se zdi to pomembno, zato kr nekateri se pač po moje lahko učijo preko ..., preko ekrana, ne.

Ja?

Zakaj pač ne bi tistim ponudu, pač če obstaja varianta v elektronski obliki, zakaj ne. In tud pol ..., po vsej verjetnosti, če je vse v elektronski obliki, si js lohka tud tisto dol skopiram, tko da bom šla v vsakem primeru jo poklikat ne.

A vidiš še kakšne prednosti elektronskih gradiv?

Zej nimam lih neki strašno velik izkušenj. Je pa mogoče to, maš pač na dosegu roke kadarkol, ne. Zej, eno revijo boš recimo mogu pospraviti, ne, al jo boš pa stran vrgu. Pa kar ti bo pa ostal oziroma jo boš prebral enkrat, ko boš pač mel čas, ne ..., sej pravm, drgač se pa tega tok ful ne poslužujem, tko da ...

Kaj pa mogoče interaktivnost? Na primer možnost animacij, kvizov in podobno?

Ja, ja, men se zdi to vse lušnt pa fajn, sam js še vseen tega ne bi za študij uporabljala.

Ja. Kakšne pa so prednosti tiskanih gradiv?

To, da loh pišem, da loh čičkam, da loh barvam, da si loh dopisujem ..., ne vem, pač. Men se še vseen zdi, da ko berem z ekrana al pa če berem s papirja, berem drgač.

Aha. Kako pa to misliš, da bereš drugače?

Ja pač, laži si bom zapomlna neki ..., recimo, js mam tak spomin, da si bom po navad zapomlna, kje sm neki prebrala, kot na papirju. Ne bi si pa mogla zapomnt, da sm neki nekje prebrala na ekranu.

Ali se ti mogoče zdi tudi, da ko bereš z zaslona, bereš manj poglobljeno?

Ja, tud možno, ja ...

Ali imaš bralnik?

Ne. Če, mam kaj?

Bralnik.

Kaj to je?

To je taka elektronska naprava, podobno tablici, na katero si lahko na primer naložiš knjige, ki jih nato bereš kar s tega bralnika – preko zaslona.

Aha, iPad stil, ja ..., ne nimam.

Pa si ga želiš imeti?

Ja, veš, da bi ga mela, lušn bi blo, sam ni pa zdej to neki ..., ni na spisku nujno, pa med top 10 tud ne.

Za konec imava še nekaj bolj splošnih vprašanj. Kaj ti pomeni študijska literatura?

Kaj mi pomeni? Ja, to je tko, kot sem ti prej rekla. V prvi vrsti, ko js dobim študijsko literaturo, je to še vseen sredstvo, s katerim bom nardila nek izpit oziroma si ga bom pač mogla prebrat. Medtem pa, če me snov zanima oziroma če mi tisto, kar sm že enkrat prebrala, pride prav tud kasnej, ga bom pač vzela tud v roke zarad, ne vem ..., privatnih stvari, ki niso študijske.

Pa se ti zdi branje študijske literature pomembno?

Če se mi zdi pomembno? Em ..., v smislu študija, misleš?

Ja, lahko v smislu študija.

Ja, veš, da je pomembno.

Pa drugače, v življenju?

Ja, zdej, če maš življenje ..., na splošno, če se tvoje življenje dotika neki tega, kar si študiral, pol je pomembno. Če pa študiraš neki, kar ne delaš v življenju, pa ni pomembna.

Kaj pa ti pomeni študij?

Ja, meni osebno velik pomeni študij.

Ali si zadovoljna s svojim študijskim uspehom?

Hm ..., njaa.

Kakšna pa je tvoja povprečna študijska ocena?

Ne, nisem zadovoljna s svojim študijskim uspehom. Nja, sem rekla. Nisem zadovoljna. Povprečna ocena pa je neki 7,9 al 8,1, neki tazga.

Kakšne načrte imaš po končanem študiju?

Ja, ..., načrt mam, da pač temo, o kateri naj bi js pisala v magistrski, od tega naj bi js enkrat živela, no.

In kaj ti je pa na splošno pomembno v življenju?

Na prvem mestu še vedno družina. Zej, delo, itak, da je pomembno, sam tuki je bolj pomembn, da delaš tis, kar maš rad. Pa te nematerialne dobrine, kot so odkritost, zaupanje, prijateljstvo, zdravje, predvsem.

Ali se lahko za konec še opišeš s parimi besedami?

Ojoj. Ja, ne vem. Po mojem nasmejana, zaskrbljena, odkrita ..., em ..., to je to. Zamerljiva.

Hvala!

Priloga 3: Transkripcija intervjuja št. 3

Ime respondenta: Maja

Kraj in čas izvedbe: Ljubljana, 23. julij 2012, 17.00–17.30.

Podatki o intervjuvancu:

Spol: ženski

Letnica rojstva: 1986

Podatki o študiju: v šolskem letu 2011/2012 obiskuje 2. letnik podiplomskega študijskega programa na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Poslovna informatika.

Kako preživljaš prosti čas?

Večinoma s fantom. Kolesariva, hodiva v hribe, televizija, internet.

Ali tudi kaj bereš v prostem času?

Zelo redko, bolj ne.

Ali rada bereš?

Ne.

Zakaj pa ne?

V bistvu mam to že iz osnovne šole, se mi zdi. Takrat smo mogli brat stvari, ki mi res niso ble všeč. Bilo je dolgočasno, brez veze. In takrat sem morala tisto brat, pa se mi zdi, da sem dobila kar odpor do branja potem.

Naslednja vprašanja pa se bodo nanašala na branje študijske literature. S tem pojmom mislim na vsa gradiva, predpisana s strani fakultete za določen predmet.

Katere vrste študijske literature bereš?

Slajde 100 %, pa potem moje zapiske, pa skopirane zapiske od koga drugega ... Knjige so pa prav na zadnjem mestu. V bistvu itak po navadi hodim na predavanja pa vaje in pač, če se mi zdi, da so slajdi dost, ne bom šla knjige brat.

Ali uživaš u branju študijske literature?

Ne.

Zakaj pa bereš študijsko literaturo?

V bistvu jo berem samo, če morem. Če ne razumem, pa potem morem prebrat, da bom naredila izpit. Je pa tud res, da če slučajno kdaj še kaj rabim, grem pogledat za nazaj. Na primer, če delamo seminarsko, pa rabim nekaj iz snovi, ki smo jo že obravnavali. Potem grem za nazaj pogledat v literaturo.

Torej bereš predvsem takrat, ko se učiš za izpit?

Ja, ja takrat. Al pa za seminarsko. Če je treba, da bom pač izdelala predmet, a ne.

Kako pogosto pa bereš študijsko literaturo?

Pred izpitom al pa pred kolokvijem.

Ali imaš kakšno rutino, kako bereš študijsko literaturo?

Ja, v bistvu je tko ..., po navadi so neka poglavja, neko zaporedje. In potem najprej pogledam poglavja. Katera poglavja so. Če si naredim plan za učenje, ga naredim po

poglavjih. In potem grem po vrsti, poglavje za poglavjem. Nikoli ni, da bi kar celo knjigo šla brat. Moram met strukturirano, da grem po temah.

Kako pa bereš študijsko literaturo?

Ja, sej si podčrtujem, kar je pomembno, al pa kaj dopišem. Drugač pa berem površno. Se ne neki poglobljam.

A pa vedno bereš na isti način?

Ne.

Od česa pa je odvisno, kako bereš?

Ja, glede na to, kaka snov je. Če se je za piflat, bom pač fulkrat skoz prebrala in se naučila ..., tko da si bom zapomnila. Zdej, če je pa taka snov, da je za razumet, bom pa probala poštekati. Bom kak primer prebrala, tko da bom povezala stvari. V bistvu je odvisno od snovi, potem pa berem tako, kot se mi zdi, da je primerno, da bom nardila izpit.

Ali se ti zdi pri branju bolj pomembna količina ali kakovost branja?

Ja, definitivno kakovost.

Kaj pa te spodbuja, da bereš študijsko gradivo?

Ja ..., v bistvu te slovenske knjige so po navad glupe. Meni so angleške knjige bl vseč. Tam je res tko napisano, da razumeš. Je napisano preprosto, brez nekih ovinkov in brez veznih informacij. Po navad je še kak primer zraven in si dost lažje zapomniš. Te naše knjige pa so napisane tko, da kr neki nakladajo. V bistvu je njihova edina prednost, da so napisane v slovenščini. Na primer Salomon, una knjiga je bla meni ful dobra. Tam sem res prebrala in razumela. Enostavno in jasno. Angleške knjige so napisane tko, da gre branje in razumevanje zlo hitro skupi. Da ti je jasno, kaj hočejo povedati. In prav to manjka našim knjigam ..., da bi ble napisane tko, da bi lahko prebral in tud razumel.

Kako bi pa ti opisala dobro študijsko literaturo?

Ja, da so primeri zraven. Taki aktualni, zanimivi. Da lahko povežeš teorijo in prakso. Aja, in še to, angleške knjige se mi zdi, da uporabljajo tak enostaven jezik, besede, ki so vsem poznane. Pri slovenskih pa kr kompliciramo in neke strokovne besede in ful dolge stavke in na koncu sploh ne veš, v čem je point.

Ali lahko tudi profesor kako vpliva na to, da bi več brala študijsko literaturo?

Ma, ne vem.

Recimo, če profesor spodbuja vprašanja al pa preverja znanje med predavanjem?

Ma ne, zarad tega že ne bom šla brat.

Tudi, če se to ocenjuje na primer?

Ja no, če bomo zbirali neke točke al to, bom prebrala, a ne ..., samo to ni neka motivacija, to je bolj zato, ker morem. Če se 40 % izpita zbira v razredu, bom valda neki naredila zato, da bom potem lahko izpit na izi bl naredila. Da ga bom sploh lahko opravila no.

Kaj pa te odvrča od študijske literature?

Ja to, da je tko zahtevno napisano, da te mine.

Ali misliš da bereš dovolj?

Ja, no ..., lahko bi tud več.

Ali meniš, da profesorji od tebe pričakujejo, da boš brala več, kot ti dejansko bereš?

Ja, to sigurno.

A pa so kakšni razlogi, da ne bereš več?

V bistvu, ponavad se začnem učit kak dan pred izpitom al pa pred kolokvijem – prav na koncu. In potem mi zmanjka časa, a ne. Takrat si mislem, da bi rabla še tok pa tok časa, da bi še kaj prebrala. Samo potem se itak zmeri lotim prav na koncu učit. Zmeri odlašam.

Ali se udeležuješ predavanj?

Ja, kar redno.

Zakaj pa?

Ker potem lažje opravim izpit. Če sem na predavanjih, doma porabim manj časa za faks. Pač bolj hitro gre vse skupaj. Če pa so kake teme, ki se mi zdijo dost zanimive, grem na predavanje tud zarad tega. Ne bom pa hodila na predavanje, če se mi bo zdelo brez pomena, da sm tm. Pač če ne bom nč odnesla, rajš ne bom šla.

Kaj pa vaje?

Ja, velja isto, ku za predavanja. Samo, da pri vajah se večkrat zbirajo kake točke al to. V takih primerih bom šla tud zarad tega.

Ali profesorji pričakujejo, da prebereš določeno gradivo pred samim predavanjem?

Ja, se zgodi, samo to je bolj pogosto na vajah. Da potem nekaj delamo v zvezi s tem.

Ali v takšnih primerih prebereš gradivo?

Če se da, ne ... ,če lahko pridem skozi, brez da preberem, ne bom brala. Če pa bom mogla res neki nardit glede tega, bom prebrala. Pa tud, če na začetku zahtevajo, da preberemo, pa po parih vajah vidim, da mi v bistvu sploh ni treba prebrat članka, da opravim obveznosti, ga sigurno ne bom brala. V bistvu tko, preberem, če je nujno, če nabiramo kake točke. Če ne, pa ne.

Kako pa dostopaš do učne literature? Ali si jo sposodiš, kupiš novo?

Novo kupim izključno v primeru, da je izpit oupen buk in potem v bistvu na nek način »rabim« knjigo. Drugač pa ne, si skopiram.

Naslednja vprašanja se bodo nanašala na elektronska študijska gradiva. Kaj meniš o njih?

Ja, super! To je en velik napredek. Meni so zelo všeč.

Pa bereš elektronska gradiva?

Kindla sicer nimam, berem na računalnku. Predvsem članke. To je po navadi bolj pri seminarskih. Knjig pa itak ni običajno na netu. Največkrat jih uporabljam takrat, ko delamo kake seminarske al pa ko sem pisala diplomo. Za učenje za izpit pa ne tolk.

Ali se tvoj način branja razlikuje glede na to, ali bereš tiskano ali elektronsko izdajo?

Ja, pri elektronskih sem bolj zbrana. Elektronska me bolj ohranjajo budna. Če mam knjigo, grem ponavad na posteljo in potem tam berem in zlokrat skori zaspim zraven. Mene pač branje dolgočasi. Če pa berem na računalniku, pa ostanem bolj zbrana, boljše je.

Ali si želiš, da bi bilo na razpolago več elektronskih študijskih gradiv?

Ja, vsekakor. Jaz bi se zanje odločala.

Če imaš na voljo tiskano ali elektronsko verzijo literature, za katero bi se odločila?

Za elektronsko, sigurno. Če mam na voljo za kupit elektronsko al pa tiskano, bom kupila elektronsko. Samo po navadi ni te izbire.

Pa želiš da bi bila?

Ja, seveda.

Ali vidiš še kakšne prednosti elektronskih gradiv?

Ja, je zlo bl hitro, učinkovito, če delaš z elektronskimi verzijami ..., maš CTRL + F in takoj najdeš, kar iščeš. Ne zgubljaš nekega časa. Je zlo bl pregledno. Hitrost in preglednost bi predvsem poudarila. Pa kjerkoli jih lahko bereš, so zlo bl na dosegu. Je pa res, da ma vsaka stvar prednosti in slabosti. Pač za na plažo elektronske verzije niso primerne. Pa kjer je voda al pa to. Tja bi tud jst rajš vzela tiskano gradivo. Pa pač rabiš elektriko ..., pri tiskanih gradivih pa ne.

Kaj pa interaktivne možnosti elektronskih knjig?

Ja, itak. To je sploh ful dobro za nas, ki ne maramo preveč brat.

Kako pa meniš, da bo v prihodnosti?

Ja, verjetno bo tako, kot je. Bodo elektronske in tiskane knjige. Ne bodo samo ene al pa druge.

Omenila si, da nimaš bralnika. Si ga želiš imeti?

V bistvu ga ma fant, tko da, če kaj hočem, lahko pri njemu pogledam. Zaenkrat pa ga ne rabim tako, da bi ga mela sama.

Kaj pa ti pomeni študijska literatura?

Nek bekap. Tko bi rekla. Bekap, da narediš izpit.

Se ti zdi branje študijske literature pomembno?

Hm ..., v nekaterih primerih je pomembno, v drugih ne ..., ampak zato, da narediš izpit. Drugače mi ni nekaj.

Kaj pa ti pomeni študij?

Ne pomeni mi le neko pot do službe, nekaj, kar mi bo omogočilo delo. V bistvu mislim, da je ena taka »šola«. Ampak šola v takem pomenu, da se znajdeš, da znaš poiskat, kar rabiš. Da znaš prit skoz. Meni se zdi, da sem to bolj odnesla. Ne, zdej snov, ki smo se jo učili. Ampak način, kako izdeláš, kako nekaj narediš.

Ali si zadovoljna s svojim učnim uspehom?

Ja, ja.

Kakšno pa imaš povprečje?

Na podiplomcu 8,25, na dodiplomcu sem mela pa okol 8.

Kakšne načrte pa imaš po končanem študiju?

Služba, družina. V bistvu tko: zdravje, družina, služba.

Ali meniš, da boš po končanem študiju še kaj brala besedila s področja študija?

Ja, če bo res treba. Drugač pa ne.

Kaj pa ti je pomembno v življenju?

Zdravje, družina.

Ali lahko s parimi besedami opišeš svoje značilnosti?

Vesela, nasmejana, odkrita, dolgočasi me rutina.

Najlepša hvala za sodelovanje!

Ni za kaj.

Priloga 4: Transkripcija intervjuja št. 5

Ime respondenta: David

Kraj in čas izvedbe: Ljubljana, 24. julij 2012, 12.30–13.00

Podatki o intervjuvancu:

Spol: moški

Letnica rojstva: 1988

Podatki o študiju: v šolskem letu 2011/2012 je absolvent na podiplomskem študijskem programu na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Master in International Business. Diplomiral je na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Management.

Kako preživljaš svoj prosti čas?

Hm ..., recimo, da ga je bolj mal, zato k mi ga zaradi tamale precej mal ostane, ampak če se že ne ukvarjam s hčerko, potem, ne vem, zlo rad grem na kšn bicikl al pa fotografija, glasba, kej v zvezi s tem.

Ali mogoče tudi kaj bereš v prostem času?

Berem pa v bistvu ne knjig, leposlovja, ampak ..., če že, berem tele, kaj js vem, povezane s hobiji ..., o fotografiji, o ne vem, tehniki.

To bereš tiskane verzije ali tudi na računalniku?

Večinoma spletne strani. Tud knjige, če so, so večinoma pač v elektronski obliki.

Pa drugače rad bereš?

Hm ..., mislem rad ..., nikol nism bil nek fen branja. Da bi si v knjižnic sposodil 15 knjig in jih potem bral.

V nadaljevanju pa se bom osredotočila na branje študijske literature. Zdej s tem pojmom bom zajela vsa gradiva, ki so predpisana s strani fakultete za določen predmet.

Ja.

Najprej me zanima, katere vrste študijskih gradiv bereš?

Ja, prosojnice so neko tako osnovno gradivo, ampak js sm ponavad vedno zravn bral vsaj neko osnovno literaturo, vsaj neko osnovno knjigo, če ne še kej družga zravn. Tko da, prosojnice so ble pač neka osnova, ki si jo pač vezal potem na ostale stvari, k si jih pol prebral, ampak vedno sm pa vsaj enkrat recimo prebral eno knjigo, če ne večkrat, k je bla za določen predmet.

Pa uživaš u branju študijske literature?

To je pa ful odvisno, to je ful odvisno od predmeta. Recimo kšna Makroekonomija al pa, kaj js vem, Managerial Economics, ka smo mel, pa take zadeve, nism ..., niso mi ble lih neke ljube teme. Ampak recimo, če je bla pa kšna stvar iz, kaj js vem, iz marketinga, iz te različne kulture, kar smo pr določenih predmetih delal, sm pa z veseljem prebral, k sm jo v bistvu večkrat prebral, k mi v bistvu niti ne bi blo treba. Al pa sm jo šel brat recimo tud po tem, ko sm že enkrat zaključil z obveznostmi. Tko da, ful je odvisno od vsebine. Neke tiste

hudo ekonomske zadeve me ne zanimajo tok zlo, ampak te zadeve, povezane s kulturami, z ljudmi, pa mogoče bl, ja.

Zakaj pa bereš študijsko literaturo?

Ja, sej pravm. Odvisno od vsebine predmeta. Zdej sej pravm, če je to neka Mikroekonomija, pač ja, prebereš to zato, da nardiš pač izpit čim boljše. Se pravi, da ... kr itak, mogoče je not neka razlaga, k mogoče ni bla podana na predavanjih. Al pa je ena stvar ka, kaj jst vem, ki poglobljeno še not določene stvari razloži al pa mogoče še bolj na širše na primer, če ne zastopš čist tisto, kar je blo na predavanjih povedan. Pač zato, z namenom, da neko snov osvojiš. Če je pa to recimo ena zadeva, k je na primer men osebno zanimiva, v tem primeru pa pač ja, ne samo zato, da nardiš izpit, ampak zato, da dejansko maš neki od tega, da maš eno stvar recimo, k jo lahko tud pol v življenju uporabiš. Bodisi pri delu al pač kjerkoli že.

Ja. Kako pogosto bereš študijsko literaturo?

Jah tko. Zdej v času recimo nekih izpitnih obdobij je to zlo pogosto. Lahko tud vsakodnevno al pa vsaj vsak drug dan. Kaj js vem, kšn mesec pred izpitom al pa kej takga. Zej če je izpit oziroma če predmet zahteva neko sprotno delo, je to tud sproti čez semester. Ampak recimo, prav da bi pa rekel enkrat tedensko al pa dvakrat tedensko, pa ne bi mogel rečt. Kr je pač bl tko združeno v neko časovno obdobje, pa pol neki časa nč, pa pol pač drug čas mejčkn bl ..., tko da ..., na ta način.

Pa imaš kakšno rutino ali pa mogoče načrt, kako bereš, kako se lotevaš branja?

V bistvu ja, to pa mam. Kr sm naredil enkrat en tečaj hitrega branja. Ne delam velik po tem principu, ampak določene zadeve so mi pa v bistvu zlo ostale. In sicer to, da grem pogledat najprej, ne glede na to, za kašno zadevo gre, se ne lotim branja direktno takoj od začetka, kt mogoče kdo lahko počne, ampak pregledam najprej vse stvari. Pregledam platnice, pregledam kazalo, prelistam zadeve, pogledam, če mi je kje kej zanimivo, se mogoče ustavim. In šele v bistvu potem, dejansko ko mam neko strukturo knjige, ko vidm, kaj je tist glavn ogrodje knjige, js šele potem pol pač ..., če zdej govoriva o študijski literaturi, o učbenikih?

Ja, o študijski literaturi.

Šele potem se v bistvu pol spravim brat. Da dejansko to, kar berem, da vem povezat v neko celoto, v nek komplet, in da vem, kam neki paše. Tko, da ja, to mam pa kr sistem, ja. In na ta način probam ...

A si mogoče tud zapisuješ zraven al pa kaj podčrtuješ, ko bereš?

Včasih ja, včasih ne. Spet precej odvisno od ..., podčrtujem sploh zdej, če je to neka knjiga, ka je moja, al pa so to neke prosojnce al pa knjige, k so prekopirane. Kakorkol, če je zadeva moja, potem nism nek fen, da podčrtam vse pa pobarvam vse, ampak podčrtam res mogoče na strani, na eni strani, kaj jst vem 3, 4 glavne stvari, k se mi zdijo pomembne. In jih označim tko, da ko bom drugič iskal, bom vedu, kje jih iskat in kje potem prebrat ... najdt, recimo. Včasih ... al pa recimo, če ni moja knjiga, če mam sposojeno al pa kakorkol, če je iz knjižnice, potem po navadi uporabljam kšne poustit listke. Zdej, neki časa sm se trudu delat neke mislne vzorce, ampak ni to stvar, ka bi mi, ne vem ..., zaenkrat se je še

nism navadu delat, čeprav je tko vsebinsko mi zlo všeč pa zlo dobra, ampak ne. Včasih ja, ampak bolj poredko.

Kako bi pa rekel, se ti zdi, da bereš bolj počasi, poglobljeno ali bolj površno?

Mislim, da bl počasi. Oziroma spet je tko. Če je zadeva mejčkn bl zanimiva, berem bl počasi, kot če gre za eno zadevo, k mi je manj zanimiva, kjer grem mogoče tud mal hitrej skoz. Če se mi zdi, da se določene teme ponavljajo al pa da jih že vem od prej, jih pač preletim na princip hitrega branja, da mal pregledam hitr, kje so besede kšne, pa če je kej novga, da se mogoče bl ustavim. Sicer je tko, trudim se vsaj pr prvem branju brat mejčkn bl poglobljeno, mejčkn bl počas. Kar mogoče ni nujno najboljš, kr pač itak pravijo, da pr počasnemu branju se potem hitr loh možgani naveličajo in pol se ti v bistvu začne spat zraven. Tko da to se lahko zgodi, ampak načeloma vsaj pr prvemu branju delam ..., berem mejčkn bolj počas.

Pa se ti zdi, da vedno bereš na isti način?

Ne ne, nikakor ne. Sej pravm, odvisno od knjige, od vsebine, od same, kaj jst vem, od same zahtevnosti enga teksta. K ti maš lahko pač en tekst, k je zlo tko enostavno, poljudno napisan, pa ga lahko hitro prebereš. Lahko maš pa recimo ene članke, k so, sploh recimo tuji, k so zaguljeni, k uporabljajo besede, ki jih ne srečuješ vsak dan v angleščini al pa tud v slovenščini. Ne vem, take zadeve je pa potem težje skoz it. Pač rabš mejčken več časa, da jih sprocesiraš, da jih dejansko dojameš ..., kaj so te ljudje, kaj so te strokovnjaki sploh hotli povedat. Tako da, temu se prilagajam potem, ja.

Se ti zdi, da bereš dovolj ali da profesorji pričakujejo, da bi bral še več?

Glede na vsa študijska gradiva, k jih po navadi profesorji objavljajo, bi oni po mojem rajš vidli, da bi bral več, kot pa js dejansko sm. Ampak js vsaj v osnovi sem zmer tisto eno knjigo recimo najblj osnovno, sm vedno prebral. Se mi zdi pa, da če bi dejansko delal na enem predmetu naenkrat, da ne bi blo to recimo ..., no na podiplomcu je to mal drgač ..., na dodiplomcu, če ne bi mel 6, 7 predmetov hkrati bi verjetno ..., mislm ne bi škodlo, če bi bral še kej družga zravn, kšno dodatno literaturo, ne pa sam pač tiste osnovne. Samo spet, sej pravim, ful je odvisno tud od tega, kok je zadeva zanimiva, a je to stvar, ka te zanima al ne.

Je kakšna stvar, ki bi jo izpostavil, ki bi te spodbudila, da bi več bral študijsko literaturo?

Mislim, da more bit vsebina taka, da je to tisto, kar me spodbudi. Zdej js zlo slabo delujem na to zunanjo motivacijo. Če mi en reče, da neki morem, al pa da mi da en zunanjo motivacijo, da morm neki prebrat, se ponavad tega težko lotm. Najlažje se pač, če se sam odločim prebrat te stvari. Odločim se pa za take stvari, ka dejansko, sej pravm, me zanimajo. Glede na to, da ne berem te študijske literature neki velik ..., kar me ni zanimal, nism bral, sm pa od tistega, kar me pa je zanimal, dejansko precej bral. Sej pravim, bl kot neka zunanja motivacija, kot profesorji, kot ne vem kaj, me sama vsebina motivira.

Kako bi pa opisal značilnosti dobre literature?

Se prav študijska?

Študijska ja.

Ja, recimo, da so poglavja dobro strukturirana, da to ni knjiga, k se vleče poglavje od začetka do konca, ne vem 200 strani. Pač, da je dobra struktura narejena, da se točno vidi, kaj določeno poglavje opisuje. Da maš recimo neke primere kratke al pa neke, ne vem ... dejansko primere te teorije, kako se to v praksi recimo uporablja, al pa take zadeve. Al pa mogoče kšne, da so kšni kejsi notr, kšne naloge, take zadeve so recimo zelo zanimive. Al pa recimo, če ti povem, k sm govoru prej o teh različnih kulturah pa to, so ble dejansko v tisti knjigi, k mi je bla všeč ..., je blo not velik teh primerov, kako določene kulture razumejo določene stvari al pa kako določene stvari počnejo in tko naprej. Skratka, da je velik primerov dejansko. Da ni samo štepanje neke teorije, ampak da je velik praktičnega, nekih aplikacij te teorije

Je tudi kakšna stvar, ki te odvrta od branja študijske literature?

Ja, najbolj me odvrta dejansko, če je knjiga od začetka do konca monotono napisana, da ni nobenih ..., kaj jst vem ..., da ni nič odebeljeno, da ni nekih odstavkov, da je vse kar v enem kontekstu, da ni nekih dodatnih informacij. Na primer stvari v okvirčkih so mi ponavadi bolj zanimive kot pa sam tekst. To, da se tekst monotono vleče od začetka do konca, to je stvar, ki me najbolj odbija.

Profesorji včasih pričakujejo, da prebereš neko gradivo pred predavanjem, do nekega roka.

Ja.

A v takih primerih prebereš tekst?

Velikokrat, ja. V 75 primerih, da. Spet je velik odvisno od tega, a to dejansko pomeni, ko rečejo, da moreš prebrat, a to dejansko pomeni, da boš iz tega, kar naj bi prebral, dejansko na naslednjih predavanjih al vajah nekaj delal. Al pa samo rečejo, da kao moreš prebrat, da boš potem lažje sledil predavanjem, kjer pa bojo oni itak še vse enkrat povedal. Odvisno od tega. To sem že v tem času ugotovil, da dejansko eni profesorji pač rečejo, da prebereš, ampak na koncu pa v bistvu to, da si ti prebral, ni ... ne vem, ne pomeni nič, no, na samih predavanjih. Drugi profesorji pa dejansko na tem, kar si prebral, so potem delal naprej. In če je blo to na ta način, potem ja. Potem sem absolutno prebral. Al pa vsaj prebral večino tistega, kar je blo zahtevan. Zdej odvisno, kok sem mel časa v tistem dnevu al pa v tistem trenutku, ampak v takem primeru ja.

Pa si kupuješ novo literaturo, si sposojaš v knjižnici ali kako drugače?

Na začetku študija sem precej stvari kupoval, kr pri določenih stvareh je bilo itak tako, da si imel možnost kšne zadeve ..., recimo na primer izpit open buk si itak mogu met originalne zadeve. Pa tud tko, od začetka vem, da sem določene knjige kupoval. Določene knjige sem pač dobil al pa tud kupu rabljene, od drugih ljudi. Kšn del je bil pa logično tud skopiran, kšnih učbenikov, al pa ..., kaj jst vem ..., v zadnjem času pa sploh, tko sploh na podiplomcu sm pa več kot kopiral ..., sm si pa več zadeve dejansko sposojal v knjižnici. Sploh, če je bla to kakšna taka zadeva, ki je bla na primer bolje zastopana, se prav, da je blo velik teh knjig, sm si pa sposojal potem, ja. V bistvu sem vse počel, samo v različnih obdobjih različno.

Zdej bo pa sledilo še malo vprašanj o elektronskih študijskih gradivih. Pa me najprej zanima, kakšno mnenje maš o njih?

Js sm večji pristaš elektronske različice kot pa fizične. Ampak to je pa izključno zaradi tega, ker lahko hitreje iščeš. Se pravi, če ti po neki knjigi al pa po nekih prosojnicah neki zdeje iščeš, pač lahko to velik hitrej narediš v elektronski obliki kot pa v fizični. Moti me recimo to, da velik težje, vsaj js osebno, dolgo časa berem v elektronski obliki. Ker recimo, če gre to za neke prosojnice, si po navad dejansko jih sprintam, da lahko kšno zadevo še dopišem, da sm stvar podčrtal, da pač dejansko te stvari lažje berem. Ker tud pol konc koncu, če hočeš zadnji trenutek pred izpitom še kej pogledat, maš te zadeve s sabo, a ne. Ker če jih maš na računalniku, ti v tisti situaciji ne pomaga lih. Ampak drugač, kar se pa tega iskanja tiče, zdej če govoriva o knjigah, zej prosojnice so mi mogoče vseeno bolj všeč sprintane. Ampak kar se pa knjig tiče, sem absolutno pristaš elektronske različice. Kr večino teh zadev dejansko pregledam tko, na ta način. Sej pravm, edino težavo, k jo mam, je pa to, da je določene stvari težje brat tko kot pa v fizični obliki.

Pa potem bi si želel, da bi bilo na voljo več elektronskih knjig? Za študij?

Hm ..., ja, ja. Definitivno.

Kaj pa meniš o interaktivnosti, ki jo elektronske verzije omogočajo? Da imaš lahko pač kakšne filmčke, linke ...

Ja ja, to je pač stvar, k je itak dobrodošla zmeram. Zdej ni to moj glavni razlog, zakaj bi mi bla taka knjiga všeč, recimo ta multimedija, zato kr pač, itak, tud če recimo bereš fizično knjigo, je ..., ponavadi je napisan nek link. In če je to tko greš itak pol lahko pogledat. Zdej okej, tuki bi bilo mogoče hitrejše, ampak ... mislem, ja, dobrodošlo je, ni pa to nek ključni razlog zame, zakaj elektronsko knjigo napram recimo neki fizični knjigi.

Hitrost si bolj izpostavil, kajne?

Ja, hitrost. Se prav, da lažje iščeš, mogoče boljša preglednost, to predvsem.

Imaš mogoče bralnik?

Ne, to pa nimam.

A si ga želiš imeti?

Ja, v bistvu sem že neki časa nazaj gledal, da bi ga kupil, ampak me je pr teh bralnikih večinoma motil to, zdej če ne govoriš o nekih iPadih in podobnih zadevah, k niso dejansko samo bralniki, me moti to, ker je zadeva črna bela. Pač če maš ti kakšno knjigo, ka maš recimo, kva jst vem, kšne barvne sheme notr ..., je pač ..., dobr, sej vidš, ampak ni to to. Na splošno, če govorim zdej o teh knjigah, k sm ti govoru, recimo od fotografije pa te stvari, tam so recimo pač barve zelo pomembne. In tega je zlo velik. Zato sm mel mejčkn pomisleka, ja, zakaj bralnik kupt. Čeprav ja, mam ga pa v prihodnosti enkrat skor sigurno pač nabavit.

Ali meniš, da bo v prihodnost več elektronskih verzij, da bodo tiskane knjige izumrle? Al kako misliš, da bo?

Jst mislim, da bo oboje, kr še vedno določeni ljudje so pač taki, ki jim nek način branja ni všeč, vsak ma svoje prioritete oziroma preference in bojo še vedno šli raje kupit knjigo v fizični obliki. Sej vidiš, da maš itak v trgovini te best selerje, ki jih prodajajo v bistvu dost pocen, in to ljudje masovno kupujejo. Kljub temu da je že vse razpasano po internetu.

Ampak mislim, da bo v vsakem primeru več teh elektronskih knjig, ker pač zdej dejansko je situacija taka, da ljudje k pišejo te elektronske zadeve, zdej dejansko dajo samo to v pdf in lahko v elektronsko al pa v kakršno koli obliko že ..., elektronsko maš v bistvu narejeno sproti. Zdej recimo stare knjige je blo treba al pretipkat al na nek način spremenit v elektronsko obliko. Zdej so te zadeve vse napisane v elektronski obliki in vse, kar se dogaja, se ne piše več na noben, kaj jst vem, tipkalni ..., kaj je tisto zdej ...

Pisalni stroj?

Pisalni stroj, ampak je zdej v bistvu vse na računalniku zdej narejen. In elektronska oblika tega itak obstaja. Zdej je samo vprašanje, a se bo nekdo odločil, da bo elektronsko obliko tud izdal al ne. In jst mislim, da bo to, glede na to, na kakšen način so knjige zdej spisane, da je to logično, da zdej, da bodo ..., sej vidš, že zdej recimo na Ibeju al pa na Amazonu recimo maš možnosti nabavit knjigo tiskano al pa neko elektronsko verzijo. S tem, da spodbujajo to elektronsko tud precej s tem, da dajo nižje cene, ker logično maš s tem manjše stroške kt pr tiskanih, ni poštne in tko naprej. Js mislim, da se bodo te elektronske zadeve še bl razpasle kot do zdej. Tud če boš pogledala, mogoče bo teb zanimivo, enkrat je blo na Preverjeno al kako že, ena oddaja ravno o tem. Kako knjižnice uvajajo neke elektronske bralnike in tko naprej. Ne vem točno, kdaj pa kako, mislim, da je blo na pop teveju enkrat na Preverjeno. Zanimiva zadeva, mogoče bi ti blo za pogledat.

Aha, hvala, ja, zna biti zanimivo.

Ja, ja, vem, da sem enkrat gledal slučajno, ja.

Če bi imel ti na voljo elektronsko ali pa tiskano verzijo knjige, za katero bi se odločil?

Bi se verjetno odločil za elektronsko, zdej če bi imel pa še nek bralnik, pa skor sigurno.

Okej, zdej imava pa še za konec nekaj vprašanj. Zanima me, kaj tebi pomeni študijska literatura?

Kaj mi pomeni? V bistvu gre za material, ki ga je treba predelat, zdej gre za stvar, kjer po eni strani lahko zveš marsikej novega, včasih pa tud za neko nujo, ki jo je pač treba narest. Pač odvisno od tega, kot sva že ugotovila, za kakšno literaturo gre, a je kakšna stvar, k jo z veseljem prebereš, je stvar, ki ti veliko da, včasih pa gre za stvar, ki jo pač moraš prebrat in jo, kaj jst vem, teden dni po izpitu pozabiš.

Se ti zdi drugače branje literature pomembno?

Ja, definitivno. Definitivno. Kr je vseeno pač knjiga ena taka stvar, ki ma notr, al pa vseeno lahko zveš več, kot ti recimo povejo na predavanjih, al pa recimo, kar je napisano na prosojnicah. Kr pač tiste prosojnice so le omejena stvar. Itak namen prosojnic ni, da napišeš zdej cela poglavja gor, ampak da dejansko nardiš povzetke ..., knjige so pa dejansko, ja tista nadgradnja tega. Tko, da ja, definitivno se mi zdi pomembna stvar. Ampak se mi zdi pač pomembno to, da je gradivo dobro. Da ni pač kr neki.

Kaj pa ti pomeni študij?

Pomembno odskočno desko potem za v naprej, za v prihodnost. Ker pač vedno sem bil tega mnenja, da pač dober študij lahko pomaga pri ne vem, dobri karieri potem in tko naprej. Skratka ne gre tu za ..., nikoli ni bil moj pogled na študij to, da se bom pač vpisal z namenom, da bi lahko delal prek študenta al pa da bi izdeloval izpite, ampak sem se te zadeve lotu kr dokaj resno.

Pa si zadovoljen s svojim študijskim uspehom?

Z uspehom, ja, ja.

Bi mi zaupal tudi povprečno oceno?

Dodiplomca al podiplomca?

Lahko kar oboje.

Dobr, dodpilomc je bil mal slabši, je bla povprečna celga študija mislim da tm nekje 8,7 al nekaj takega. Na podplomcu pa čakaj ... čez 9 je ..., 9,5, nekaj tako.

Kakšne načrte imaš po končanem študiju?

V bistvu dobit neko zaposlitev, kaj jaz vem, zdejle v čimkrajšem času končat tale magisterij, ker delam zdej precej na njemu. To je to, dobit eno službo, pa pač začet delat v praksi.

Kaj ti je pa drugače pomembno v življenju?

Sicer, sploh v zadnjem času mi velik pomeni nek čas, k ga mam mal, z družino al pač s hčerko. Nek prosti čas mi je v bistvu nekega takega ključnega pomena. Pač, logično delo, neka služba tud, ampak sej to je v bistvu značilno za generacijo našo, za generacijo Y. V bistvu ne živimo zato, da delamo, ampak v bistvu delamo, da lahko preživimo. Se pravi, pač iskal bom eno zadevo, ki mi bo omogočala nek življenjski slog, tak, ki si ga želim živet. Zdej, odvisno, mogoče bom neki let od tega govoril drugač, ampak ni pa nujno. Dons ne vidim službo kot eno stvar, ki bi mi recimo primarno, ki bi mi bla ključna v življenju, za katero bi bil pripravljen v bistvu narest vse, pa se vsemu ostalemu odpovedat. Tko da ..., so mi pač druge stvari tud še bolj pomembne.

Zdaj imava pa samo še zadnje vprašanje. Če se lahko opišeš s parimi besedami, kako bi se opisal?

Kaj jst vem, tak bolj umirjen, nikoli nisem bil nekaj hudo razposajen. Tak zelo družinski, včasih mogoče mejčkn bolj introvertiran bolj kot ekstrovertiran.

Najlepša hvala, ker si si vzela čas.

No, super.

Priloga 5: Transkripcija intervjuja št. 10

Ime respondenta: Patrik

Kraj in čas izvedbe: Ljubljana, 27. julij 2012, 17.15–17.40

Podatki o intervjuvancu:

Spol: moški

Letnica rojstva: 1988

Podatki o študiju: v šolskem letu 2011/2012 obiskuje 1. letnik podiplomskega študijskega programa na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Podjetništvo. Diplomiral je na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer Bančni in finančni management.

Kako pa preživljaš svoj prosti čas?

Ojoj, ... ja, ne vem ..., kaj vem, s športom se ukvarjam. Ne vem, kaj bi še rekel ...

Ali mogoče tudi kaj bereš?

Ma, bl slabo.

Pa, če že bereš, kakšne stvari bereš?

Reklamne letake, recimo.

Ali rad bereš?

Ma, ne prav. Al pa evo, berem tud kšne novice, recimo na netu.

Zdaj, naslednja vprašanja se bodo pa nanašala na branje študijske literature. S tem mislim na vsa gradiva, ki so predpisana s strani fakultete za določen predmet.

Najprej me zanima, katere vrste študijske literature bereš?

Ma, učbenikov sploh ne po mojem, kšne skripte pa. Al pa, kar je z EF gradiv recimo.

Ali uživaš v branju študijske literature?

Ma, zdej lih uživam ne no.

Zakaj jo pa bereš?

Ja, kr je treba.

Ker je treba?

Ja, da narediš izpit. Ker si primoran, tako.

Kdaj bereš študijsko literaturo?

Kadar so kakšne obveznosti. Bodisi kšne domače naloge al kolokviji ali izpit al kaka druga stvar ..., tko.

Imaš kakšen načrt, kakšen vzorec ali pa rutino, kako se lotevaš branja?

Kako se lotevam branja? Kaj vem ... Učenje je, a veš recimo bolj izpitu prilagojeno. Po navadi kšne izpite prej pogledam, pol pa ..., potem pa vidiš, kaj približno zahtevajo od tebe. In potem temu prilagodim. Kaj se učim, katere stvari ..., pa kaj bolj, kaj pa ne.

Si mogoče tudi delaš kakšne zapiske, podčrtuješ, postavljaš vprašanja?

Ne. Samo berem.

Pa bi rekel, da bereš bolj počasi, poglobljeno ali bolj površno?

Bl površno.

Ali vedno bereš na isti način?

Ma ja, ja.

Je mogoče kakšna stvar, ki bi te spodbudila, da bi več ali pa raje bral?

Hm ..., odvisno, kok zahtevajo od tebe, no. Po mojem je to bl tko.

Lahko tudi sama študijska literatura vpliva na tvojo motivacijo za branje?

Ja, bi.

Na kakšen način pa?

Ne vem, če bi bili recimo bl, po mojem kšni praktični primeri. Al pa neki, kar bi recimo dejansko lahko uporabil. Neki, da bi vedel, da ti zna prav prit, a ne.

Kako bi pa opisal dobro študijsko literaturo?

Hm ...

To, da so primeri notri?

Ja, po mojem.

Še kaj drugega?

Ne vem ...

Mogoče kakšne slike?

Ma ne vem, slike ..., kaj vem, slike niti ne. Po mojem bl to, da so primeri.

Kaj pa zahtevnost literature? Ali te odvrne, če je literatura zahtevna, ali ti bolj ugaja, da je knjiga enostavno napisana?

Ma, kaj vem, če je preveč enostavno, mi ni. Ne, ne ne. Rajš bolj zahtevno po mojem.

A lahko tudi profesorji na kakšen način vplivajo na tvojo motivacijo za branje?

Ja, sigurno. Po mojem, ja.

Ja? Kako pa?

Ja, ne vem, z njihovim načinom dela po mojem.

To imaš v mislih, da preverjajo znanje ali kaj drugega?

Ma, ne samo to. Tudi, ne vem ... sam način, kako podajajo snov. To bi bolj rekel.

Katere stvari te pa odvrtaajo od branja literature?

Ma, ne vem. Če je preveč literature pač. To me odvrne.

Se ti zdi, da bereš dovolj?

Ma ... meni se zdi, da kr no. Zej ta semester je blo kr treba zadnji. Prej nisem tok po mojem.

Pa meniš, da profesorji od tebe čakajo, da bi še več bral, kot dejansko bereš?

Ma, to je zdej prav od predmeta odvisno. Eni ja, drugi pa po mojem ne, a ne.

Kaj pa predavanja in vaje, jih obiskuješ?

Ja, kr ja.

Tako predavanja kot vaje?

Ja, oboje.

Zakaj pa?

Ma, ker je pol lažje, a ne. Ker je treba manj doma delat.

Se kdaj zgodi, da profesor zahteva, da prebereš določeno gradivo pred predavanjem ali pa pred vajami?

Ja, kr dostkrat.

Pa to delaš?

Jah ...

Ja?

Ja mislim, tko no, če ti pošteno, povem. Delam, če se pol ... recimo pri enih predmetih maš potem kakšne debate na to temo. In itak moreš prebrat, če ne ... Drugač, če ti pa tko reče, mimogrede, potem pa verjetno ne. Sej vidiš, kakšen je način dela, no. In potem na podlagi tega ..., če je treba bereš, če ne, pa ne.

Kupuješ študijsko literaturo?

Ma kr kšne skripte po navadi.

Zdaj bova pa še kaj povedala o elektronskih študijskih gradivih. Kaj meniš o njih?

Elektronske ... to je mišljeno, kar je?

Kar je na internetu, na primer. Literatura, ki ni v tiskani, fizični obliki, ampak jo bereš preko zaslona. Ali na računalniku, telefonu in tako.

Ja, zlo fajn so. Ker je hitro dostopno, no.

To pomeni, da bereš tudi elektronska gradiva?

Ma, mislim, po navadi si sprintam no. Mislim, kar je uporabnega. Prvo pregledaš, kar je uporabno, pa sprintaš potem.

Ti je v redu, če so na voljo elektronske knjige?

Ma, ne vem, jst knjig zelo malo berem, a veš.

Pa druga gradiva recimo?

Ma, v bistvu mi ni važno. Tako.

Pa če že recimo kdaj bereš preko zaslona, se ti zdi, da je tvoj način branja drugačen kot pa, ko bereš fizično gradivo, ko imaš natiskan list papirja pred sabo?

Ja, po mojem je drugač.

Ja. Bi mogoče lahko opisal, kako?

Ja, lahko ti povem. Ker se mi zdi, da na računalniku je več distraktorjev. In potem nisi tok v temu kokr pr navadnemu, ko maš papir v roki.

Bi izpostavil še kakšno prednost tiskanih gradiv, naproti elektronskim?

Ne vem, to, kar sm rekel. Drugač pa, kaj vem. Za oči bolj prijetno mogoče.

Če sem prav razumela, boš izbral tiskano verzijo, v primeru, da imaš na izbiro eno ali drugo?

Tiskano, ja tako.

Tako, z vprašanji o elektronskih gradivih sva zaključila. Kaj pa ti pomeni študijska literatura?

Sredstvo za dosego cilja recimo.

Pa se ti zdi branje študijske literature pomembno?

Hm ..., ja. Ja.

Kaj ti pa študij pomeni?

Študij pa mi pomeni ..., ne vem, neko širino ti da. Po mojem.

Si zadovoljen s svojim študijskim uspehom?

Ja.

Kakšna pa je tvoja povprečna ocena?

Povprečno oceno na podiplomskem mam 7,5.

Kakšni pa so tvoji načrti po končanem študiju?

Ja, ne vem, čim prej službo dobit.

Ali misliš, da boš po koncu študija še bral tekste s področja študija?

Ma ..., dvomim.

Kaj ti je pa v življenju pomembno?

Hu ..., ne vem. To je pa težko vprašanje. Ja, lej ..., zaenkrat ti prav ne vem, kaj rečt.

In še za konec, če se lahko s parimi besedami opišeš?

Ja ..., joj ..., tko recimo dokaj radoveden, ne vem, da me precej novih stvari zanima, lahko rečem tudi, da sem malo športnika po duši, pa, ne vem ..., sej bo dost ane?

V redu bo. Hvala lepa.